

MARIAN JÓZEFOWICZ

**INTERLINGUA
DLA
POCZĄTKUJĄCYCH**

PIOTRKÓW TRYBUNAŁSKI 1959

Przedmowa do wydania elektronicznego

Niewielka ilość materiałów edukacyjnych dla języka Interlingua (najwygodniej wymawiać nazwę w postaci "interlingwa") skłonił nas do sięgnięcia po podręcznik Mariana Józefowicza, wydany w 1959 roku. Ma on oczywisty walor edukacyjny, mimo że treść jest typowa dla podręczników języków obcych wydawanych kilkadziesiąt lat temu. Czytelnik pozna podstawowe struktury gramatyczne i elementarne słownictwo, co da mu dobry punkt startowy do dalszej nauki.

Z uwagi na szacunek dla pracy Autora, postanowiliśmy zachować oryginalną przedmowę, która zawiera zgodne z faktami uwagi na temat samej Interlinguy, ale w znacznej mierze zdezaktualizowane informacje na temat niektórych osób i instytucji.

Czytelnika zainteresowanego językiem odsyłamy przede wszystkim do witryny Union Mundial pro Interlingua (www.interlingua.com) oraz do witryny przygotowanej dla polskiego użytkownika, Język międzynarodowy Interlingua (sites.google.com/site/jezykinterlingua/).

W Dodatku do podręcznika publikujemy razem z tłumaczeniem cztery tematy z książki prof. Rica Bergera, *Vocabulario de Interlingua secundo le centros de interesse*, słownika tematycznego. Drugim materiałem jest *Gramatyka Interlinguy w pigułce*, tłumaczenie oryginalnego artykułu prof. Ingvara Stenstroema.

Warszawa, 2021

Przedmowa

Język międzynarodowy Interlingua został opracowany przez International Auxiliary Language Association (IALA), stowarzyszenie założone w roku 1924 przez grupę amerykańskich osobistości z inicjatywy Alice Morris i uczonego amerykańskiego, doktora Fredericka G. Guttrela.

Przystępując do prac, które miały trwać ćwierć wieku, bo do roku 1951, IALA nawiązała kontakt z przedstawicielami wszystkich istniejących wówczas języków pomocniczych i starała się pogodzić wysiłki zwolenników różnych systemów przez znalezienie jakiegoś kompromisu, który by zadowolił wszystkich.

Nie było to rzeczą łatwą i okazało się w końcu całkiem niemożliwe, gdyż zwolennicy poszczególnych projektów nie są skłonni do żadnych ustępstw i bronią fanatycznie najbardziej oczywistych i rażących błędów swojego języka.

W znalezieniu właściwego rozwiązania bardzo owocne okazało się spostrzeżenie asystenta kierownika badań filologicznych w Liverpoolu, Clarka E. Stillmana. Zwrócił on mianowicie uwagę na fakt, że jedyną cechą wspólną wszystkich projektów jest pochodzenie ich słownika od języków etnicznych, na co powołują się ich zwolennicy dla wykazania wyższości i doskonałości projektu, lecz że nie można dojść do pożądanego kompromisu, jeżeli metody selekcji słownika pozostają dowolne. Stillman zwrócił się więc w kierunku opracowania obiektywnych zasad selekcji słów dla języka pomocniczego. Według Stillmana, który z kolei zostaje kierownikiem badań filologicznych, decyzja czy jakieś słowo zasługuje lub nie na włączenie do słownika międzynarodowego, nie może zależeć od subiektywnego sądu i przesądu twórcy języka pomocniczego, gdyż wtedy różnych rozwiązań może być nieskończona ilość, lecz musi zapadać według ścisłych reguł, przy zastosowaniu których każdy winien dojść do identycznych rezultatów.

Ponieważ „międzynarodowość językowa” w skali ogólnoswiatowej nie istnieje, gdyż ludzkość mówi tysiącami języków rozpadających się na kilka grup, zupełnie nie związanych ze sobą, ani leksykalnie ani gramatycznie, można poszukiwać języka międzynarodowego tylko dla poszczególnych stref kulturowych, na przykład dla strefy kultury grecko-łacińskiej, dominującej w Europie, Ameryce, Australii i do pewnego stopnia w pozostałych częściach świata. Wszystkie dotychczasowe projekty tworzyły swoje słowniki w oparciu o języki etniczne kultury grecko-łacińskiej, lecz w dowolny, chaotyczny sposób, przekręcając częstokroć z różnych powodów - na przykład z powodu schematycznej struktury - słowa międzynarodowe w takim stopniu, że stawały się nierozpoznawalne dla nikogo.

IALA nie ustaliło z góry żadnych form gramatycznych, które by mogły wpływać na deformację słownika, ani też nie starał się redukować słownika przez wprowadzenie jakiegoś wymyślnego słowotwórstwa, lecz przystąpiło wprost do rejestracji słów międzynarodowych w formie międzynarodowej to jest w oparciu o prototyp łaciński. Jako „języki kontrolne” międzynarodowości przyjęto języki o największym zasięgu i znaczeniu kulturalnym. A mianowicie: angielski, francuski, włoski i hiszpański z portugalskim, które mogą w pełni funkcjonować jako przedstawiciel internacjonalizmu technologicznego naszych czasów. Zgodność organiczna słownika międzynarodowego, wyłaniającego się z pracy IALA, wykazywała, że chodziło o kodyfikację języka istniejącego potencjalnie. Odrzucono więc zasadę budowy języka pomocniczego i ideę kompromisu między dotychczasowymi sztucznymi projektami, a poświęcono się całkowicie rejestracji języka pan-europejskiego i pan-naukowego, który otrzymał następnie nazwę Interlingua.

Wszystkie dotychczasowe języki pomocnicze, które zwolennicy ich uważają za dzieła genialne, są sztucznymi twórami, w których zostały zrealizowane życzenia i subiektywne poglądy ich twórców. Nie są one i nie mogą być nosicielami żadnej kultury.

Interlingua nie ma nic wspólnego z językami sztucznymi. Nie powołuje się ona na geniusz twórców, którzy uważają się tylko za jej rejestratorów, gdyż nie została ona stworzona, czy wymyślona, lecz jako obiektywnie istniejąca, została spisana, zarejestrowana.

Interlingua jest dziełem nauki, dlatego jest ona pierwszym i jedynym językiem pomocniczym, który znalazł przychylne przyjęcie ze strony uczonych.

Słownik Interlinguy jest międzynarodowy w najwyższym stopniu, dlatego język ten jest najbardziej zrozumiały dla wielu narodowości. Francuzi, Włosi, Hiszpanie, Portugalczycy rozumieją bez nauki 95% słownika, dlatego chociaż w podstawowy słownik interlingua zawiera 27 000 słów, ludzie znający francuski, włoski czy hiszpański, potrzebują przyswoić sobie tylko niewiele ponad 1000 słów. Prawie w takim stopniu rozumieją Interlinguę Anglicy.

Nie znaczy to wcale, że Interlingua jest tylko jakimś językiem zachodnioeuropejskim, obcym dla Niemców, Polaków i innych narodowości. Interlingua jest językiem kultury europejskiej, dlatego jest ona najbardziej zrozumiałym i najłatwiejszym ze wszystkich języków narodowych i międzynarodowych również dla Polaków, Czechów, Rosjan i wielu innych.

W roku 1951 ukazuje się pierwszy słownik i gramatyka Interlinguy w języku angielskim pod redakcją ostatniego przewodniczącego IALA, doktora Aleksandra Godego. Jego również zasługą jest wprowadzenie Interlinguy ze stadium teorii do praktycznego użytkowania. Przy amerykańskim instytucie Science Service powstał oddział Interlinguy /Division de Interlingua/, którego dyrektorem jest doktor Aleksander Gode. Division de Interlingua zaopatruje w tłumaczenia czasopisma naukowe i kongresy międzynarodowe.

W roku 1954 Interlingua została użyta po raz pierwszy na wielką skalę na międzynarodowym kongresie kardiologii w Waszyngtonie. W kongresie uczestniczyło 3101 osób 50 narodowości. Przygotowano 340 streszczeń, obejmujących ponad 65 000 słów na 560 stronicach. Interlingua okazała się zrozumiała *a prima vista* (na pierwszy rzut oka) dla wszystkich lekarzy; również w użyciu ustnym zdała egzamin celująco. W następnych latach interlingua była oficjalnym językiem wielu kongresów międzynarodowych. Interlinguę stosuje wiele czasopism naukowych do streszczeń wszystkich swoich artykułów dla udostępnienia treści czytelnikom innych narodowości. W roku 1959 liczba tych czasopism wzrosła do 27, w tym jedno pismo polskie: *Haematologica Polonica*.

Ukazały się słowniki i podręczniki do Interlinguy w wielu językach europejskich, między innymi w czeskim. Wydano też pierwsze książki beletrystyczne. Oto podstawowe podręczniki do Interlinguy:

Interlingua-English Dictionary, 415 stronic, 27000 słów,

Bryne: *A concise English-Interlingua Dictionary*, 84 stronice,

Gode i Blair: *Interlingua Grammar*, 118 stronic,

Gode: *Interlingua a prime vista*, 82 stronice.

Division de Interlingua wydaje miesięcznik „*Scientia International*” w nakładzie 45.000 egzemplarzy, przynoszący wiadomości ze wszystkich dziedzin wiedzy. Adres: Science Service, Division de Interlingua, 80 East Eleventh Street, New York 3, New York, USA.

Wiadomości o rozwoju języka można czerpać z biuletynów:

Novas de Interlingua, P.O. Box 1275, New York 17, New York, USA.

Zwolennicy Interlinguy założyli Union Mundial pro Interlingua, stowarzyszenie, które zajmuje się propagowaniem języka. Sekretariat centralny mieści się w Szwajcarii, adres: Prof. Ric Berger, Morges, Szwajcaria.

Niniejszy podręcznik składający się z 20 lekcji, przeznaczony jest dla początkujących, nie posiadających jakiegokolwiek znajomości języków zachodnioeuropejskich ani łaciny.

Zawiera on około 1100 najczęściej używanych słów i główne wiadomości z gramatyki. Po przerobieniu tych 20 lekcji można czytać teksty w Interlinguie z pomocą słownika łacińskiego, angielskiego, francuskiego lub włoskiego wobec braku słownika interlingua w języku polskim. Można też korzystać ze słownika wyrazów obcych.

Piotrków Trybunalski, 1959

Spis treści

Przedmowa do wydania elektronicznego	1
Przedmowa	2
Gramatyka Interlinguy w skrócie	11
Wymowa	12
Akcent	13
Elementy Interlinguy w języku polskim	13
1. Petro se evelia	16
Słówka i wyrażenia	16
Gramatyka	17
2. Petro se leva	19
Słówka i wyrażenia	19
Gramatyka	20
3. Petro jenta	21
Słówka i wyrażenia	22
Gramatyka	23
4. Al schola	24
Słówka i wyrażenia	25
Gramatyka	26
5. Nostre classe	27
Słówka i wyrażenia	27
Gramatyka	28
6. La tabula de Petro	29
Słówka i wyrażenia	30
Gramatyka	31
7. Le camera de Petro.	32
Słówka i wyrażenia	32
Gramatyka	33
8. Un visita	35

Słówka i wyrażenia.....	35
Gramatyka.....	36
9. Petro e Maria face lor lectiones.....	38
Słówka i wyrażenia.....	38
Gramatyka.....	39
10. Le appartamento de Petro.....	40
Słówka i wyrażenia.....	41
Gramatyka.....	42
11. Nostre familia.....	43
Słówka i wyrażenia.....	44
Gramatyka.....	45
12. Un excursion	47
Słówka i wyrażenia.....	48
Gramatyka.....	49
13. In le silva.....	50
Słówka i wyrażenia.....	50
Gramatyka.....	51
14. Proque io ama le campania.	52
Słówka i wyrażenia.....	53
Gramatyka.....	54
15. Nos emera un can.	56
Słówka i wyrażenia.....	57
Gramatyka.....	58
16. Le animales domestic.....	59
Słówka i wyrażenia.....	60
Gramatyka.....	61
17. Le visita a un ferma.	62
Słówka i wyrażenia.....	63
Gramatyka.....	64

18. Le tempore	66
Słówka i wyrażenia	67
Gramatyka	68
19. Un die in le schola.	70
Słówka i wyrażenia	71
Gramatyka	72
20. Le scriber un littera.	74
Słówka i wyrażenia	75
Gramatyka	76
1. Un scaphandro in loco del banio	78
Słówka i wyrażenia	78
2. Un duple mantello a pluvia	78
Słówka i wyrażenia	78
3. Como nettar le fenestras	79
Słówka i wyrażenia	79
Gramatyka	79
4. Nos mangiara pan fresco	80
Słówka i wyrażenia	80
Gramatyka	81
5. Le materia in le cosmo	82
Słówka i wyrażenia	82
6. Physica e chimia in le scholas de Russia	82
Słówka i wyrażenia	82
7. Un invention pro la babies.	83
Słówka i wyrażenia	83
Gramatyka	83
8. Duo curiose inventiones	84
Słówka i wyrażenia	84
9. Un nove methodo del disforestage	84

Słówka i wyrażenia.....	84
Gramatyka.....	85
10. La carrosseria del futuro	85
Słówka i wyrażenia.....	86
Gramatyka.....	86
11. Le pisca con le lumine	87
Słówka i wyrażenia.....	87
12. Vitro in loco de grillas	88
Słówka i wyrażenia.....	88
13. Pote crescer le fungos sin le lumine?	88
Słówka i wyrażenia.....	88
Gramatyka.....	89
14. Pharmacos exponite al radiation del bomba atomic.....	90
Słówka i wyrażenia.....	90
15. Le glaciers in le Statos Unite cresce.....	91
Słówka i wyrażenia.....	91
16. Oculo artificial movente.....	91
Słówka i wyrażenia.....	91
Gramatyka.....	92
17. Le rattos se servi de radar.....	92
Słówka i wyrażenia.....	93
Gramatyka.....	93
18. Pisces de mar in un laco.....	94
Słówka i wyrażenia.....	94
19. Le camelo quasi non suda.....	95
Słówka i wyrażenia.....	95
Gramatyka.....	95
20. Plantatores volante al stratosphera	96
Słówka i wyrażenia.....	97

21. Expeditiones polar	97
Słówka i wyrażenia	98
22. Recercas de cancre	99
Słówka i wyrażenia	99
23. Un estranie operation	100
Słówka i wyrażenia	100
24. Electrochoches „a secunde mano”	100
Słówka i wyrażenia	101
25. Le identitate del vita	101
Słówka i wyrażenia	102
26. Energia	103
Słówka i wyrażenia	105
Ric Berger – Vocabulario de Interlingua secundo le centros de interesse	108
Familia – Rodzina	108
Vita familial - Życie rodzinne	109
Derecto familial - Prawo rodzinne	109
Relationes familial - Stosunki rodzinne	110
Parentela - Pokrewieństwo	111
Scholas - Szkoły	111
Pedagogia - Pedagogika	112
In le schola - W szkole	112
Brancas de inseniamento - Gałęzie nauczania	113
Personas - Osoby	114
Vita scholari - Życie szkolne	115
Verbos - Czasowniki	115
Adjectivos - Przymiotniki	116
Litteratura - Literatura	116
Composition - Utwór, dzieło	117
Personas - Osoby	117

Verbos - Czasowniki	118
Adjectivos - Przymiotniki.....	119
Libro - Książka	119
Edition - Wydanie.....	120
Bibliotheca - Biblioteka	121
Arte culinari – Sztuka kulinarna	122
Operationes culinari - Działania kuchenne	122
Albergo - Schronisko	122
Personal - Personel, obsada.....	123
Cientes - Klienci	124
Equipamento - Wyposażenie	124
Alimentos - Żywność, pożywienie.....	126
Gramatyka Interlinguy w pigułce	127
Alfabet.....	128
Rodzajnik.....	128
Rzeczownik.....	128
Przymiotnik	129
Przysłówek	130
Zaimki	130
Czasownik.....	132
Jak wymawiać?.....	134
Interlingua - szwajcarski scyzoryk	136
Le historia antenatal de Interlingua. Prenatalna historia Interlinguy, 1951-1991	141

Gramatyka Interlinguy w skrócie

- Przedimek określony liczby pojedynczej i mnogiej: **le**.
- Przedimek nieokreślony liczby pojedynczej: **un**.
- Przymiotnik jest nieodmienny.
- Liczbę mnogą rzeczowników tworzymy przez dodanie **-s** lub **-es**.
- Bezokolicznik kończy się na **-r** /**-ar**, **-er**, **-ir**/.
- Tryb rozkazujący tworzymy z bezokolicznikami przez odrzucenie **-r**.
- Czas teraźniejszy tworzymy tak samo jak tryb rozkazujący.
- Użycie zaimka osobowego w razie braku innego podmiotu jest konieczne.
- Czas przeszły kończy się na **-va**, które dodajemy do bezokolicznika po odrzuceniu **-r**.
- Czas przyszły tworzymy z bezokolicznika przez dodanie **-a** akcentowanego.
- Tryb warunkowy tworzymy z bezokolicznika przez dodanie **-ea**.
- Imiesłów przeszły kończy się na **-te**.
- Imiesłów teraźniejszy kończy się na **-nte**.
- Czas przeszły dokonany tworzymy z czasu teraźniejszego słowa posiłkowego „**haber**” i imiesłowu odmienianego czasownika.
- Czas zaprzeczony tworzymy z czasu przeszłego słowa posiłkowego „**haber**” i imiesłowu odmienianego czasownika.
- Przysłówki tworzymy z przymiotnika przez dodanie przyrostka **-mente**.

Wymowa

- Brzmią tak samo jak w języku polskim:
 - a. samogłoski „a, e, i, o, u” i
 - b. spółgłoski „b, d, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, z”
- „C” przed „e, i, y” brzmi jak „c” na przykład” docente, centro; w innych wypadkach jak „k” - na przykład: elektrik, kalkulator.
- „ch” jak „k” na przykład chronica, epocha.
- „Ph” jak „f” – np. photo.
- „Qu” jak „kł” /Uwaga: „ł” wargowe jak „u” w słowie „autor/ - np.: quadrato, quarta, quota.
- „Rh” jak „r”, np.: rhetorica.
- „S” jak „s”; między samogłoskami jak „z”, np.: sport, musa.
- „Th” jak „t”, np.: theatral.
- „Ti” przed samogłoską, jeżeli nie jest akcentowane lub nie jest poprzedzone przez „s” albo „x” jak „cj”, np.: nationalista, question.
- „V” jak „w”, np.: valuta.
- „X” jak „ks”, między samogłoskami tak samo lub fakultatywnie jak „gz”, np.: experimentator, examiner.
- „Y” nie akcentowane przed samogłoską jak „j”; poza tym jak „i”, np.: Yugoslavia, typo.
- „C, h, s, z” nie ulegają zmiękczeniu przed „i”.
- Dźwięki „k, g” asymilują poprzedzające „n”, które brzmi gardłowo, tak samo jak w polskim, np.: banco, tango.
- „l” przed saamogłoskami wymawiamy spółgłoskowo tak jak w polskim, np.: filia, Albania, radio, impressario.
- Odstępstwa od tych zasad zaznaczone są w słowniku.
- W wyrazach, pochodzących z francuskiego, „g” przed „e” brzmi jak „ż”, np.: baggage; „gi” przed samogłoską brzmi jak „ż”, np.: mangiar.
- „Ch” w wyrazach, pochodzących z francuskiego, brzmi jak „sz”, np.: chef, choc. Niekiedy „ch” brzmi jak „cz”, np.: Chile.

Wymowa najtrudniejszych słów podana jest w nawiasach wg. zasad pisowni polskiej.

Akcent

- Akcent pada normalnie na samogłoskę przed ostatnią spółgłoską, np.: *dama, summa, actor, balcon, local*.
- Słowa kończące się na -le, -ne, -re z poprzedzającą samogłoską mają akcent na trzeciej sylabie od końca, np.: *fragile, ordine, tempore*.
- W słowach zakończonych sufiks -ic, -ica, -ico, -ide, -ido, -ula, -ulo akcent pada na sylabę, poprzedzającą sufiks.
- Sufiksy -ific, -ifico mają akcent na pierwszym „i”

W wypadkach odbiegających od powyższych zasad, akcent jest oznaczony w słowniczku.

Elementy Interlinguy w języku polskim

Wyrazy obce kończące się na -a, brzmią jednakowo w polskim i w Interlingwie różniąc się tylko pisownią. Słów tych jest bardzo wielka ilość. Oto kilka przykładów:

antenna	mappa
aria	minuta
arteria	moda
athleta	nota
carta	oceania
comedia	phantasta
cometa	poeta
dama	secunda
Europa	soda
Eva	sonda
fama	vigilia
forma	villa
lama	visa
lampa	vitamina
lava	zebra

Wiele słów z grupy na -a kończy się sufiksami.

Sufiksy

Przykłady

polski	Interlingua	
-ada	-ada	cavalcada, columnada, defilada
-eria	-eria	drogeria, perfumeria, raffineria
-grafia	-graphia	calligraphia, geographia, stenographia
-ia	-ia	economia, encyclopedia, phantasia
-ista	-ista	capitalista, communista, idealista,
-logia	-logia	anthropologia, physiologia
-mania	-mania	bibliomania, megalomania, melomania
-ncja	-ntia	absentia, condolentia, elegantia
-ura	-ura	cultura, factura, lectura, natura
-yka	-ica	astronautica, fabrica, gymnastica

Brzmiać tak samo w języku polskim i Interlingwie wyrazy, kończące się na: -or, -ator, -itor.

amator

color

reflector

constructor

terror

doctor

sterilisateur

honor

transformator

odor

regulator

orator

tractor

profesor

visitor

Pewna ilość słów międzynarodowych ma w języku polskim nieco inne zakończenie niż w Interlingwie, jednakże nie trudno odtworzyć formę międzynarodową na podstawie formy polskiej i odwrotnie, jeżeli znamy rodzaj pokrewieństwa, to znaczy, wiemy jakiemu sufiksowi w Interlingwie odpowiada sufiks polski.

Sufiksy

polski	Interlingua
-al	-al
-ał	-al
-el	-al
-alny	-al
-arium	-ario
-ariusz	-ario
-arz	-ario
-at	-ato
-aż	-age
-cja	-tion
-graf	-grapho
-iczny	--ic
-ik	-ico
-iwny	-ive
-izm	-ismo
-izować	-isar
-log	-logo
-man	-mano
-ment	-mento
-nt	-ute
-sja	-ssion
-torium	-torio
-zja	-sion

Część I

1. Petro se evelia.

Es septe horas. Le sol brilla e entra per le fenestra. Petro jace in su lecto e dormi. Su matre aperi le porta e entra in le camera. „Petro, leva te- illa dice – es septe horas”.

Perto se evelia. „Bon die, mamma” - ille dice e se frica le oculos. Ille se leva presto e va in le camera de banio.

1. Que hora es? - Es septe horas.
2. Que brilla? - Le sol brilla.
3. Que face Petro? - Petro dormi.
4. Ubi jace ille? – Ille jace in su lecto.
5. Qui aperi le porta? – Le mamma de Petro.
6. Ubi entra le mamma de Petro? – Illa entra in le camera de Petro.
7. Que face le matre in le camera de Petro? – Illa evelia su filio.
8. Que dice Petro? – Ille dice: „Bon die, mamma”.
9. Que face ille nunc? – Ille se frica le oculos e se leva.
10. Ubi va ille? – Ille va in le camera de banio.

Słówka i wyrażenia

aperir - otwierać

banio - kąpiel

bon - dobry

bon die, mamma - dzień dobry, mamo

brillar - świecić

camera - pokój

camera de banio - łazienka

de - od

dicer - mówić, powiadać

die - dzień

dormir - spać

e - i, a

entrar - wchodzić

es - jest, są

es septe horas - jest 7:00 godzina

esser - być

eveliar - budzić

facer - robić

fenestra - okno

filie - syn

fricar - trzeć

hora - godzina

horas - godziny

illa - ona

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

ille - on	per - przez
ille va - on idzie	per le fenestra - przez okno
in - w, do	Petro - Piotr
in le camera - w pokoju, do pokoju	Petro, leva te – Piotrze, wstań
in le camera de banio - do łazienki, w łazience	porta - drzwi
in su lecto - w swoim łóżku	presto - prędko
jacer - leżeć	que - /ke/ - co, który, która
le - ten	que hora - która godzina
le camera de Petro - pokój Piotra	qui - kto
lecto - łóżko	se - się, sobie
le mamma de Petro - mama Piotra	septe horas - siedem godzin, siódma godzina
levar - podnosić, podnieść się	sol - słońce
leva te - wstań	su – swój, jego, jej
mamma - mama	te - ciebie, cię, się
matre - matka	ubi - gdzie
nunc - teraz	ubi va ille - gdzie on idzie
oculo - oko	va - idź, idzie
oculos - oczy	vader - iść

Gramatyka

§ 1.

Przedimek określony **le** (*le articulo definite*), którego pierwotne znaczenie jest **ten, ów**, nie ma odpowiednika w języku polskim. Używamy go przed rzeczownikiem, gdy mówimy o przedmiocie lub osobie, o których już uprzednio wspominaliśmy lub gdy wiemy konkretnie, o jaką osobę lub przedmiot chodzi, jak również przed rzeczownikami oznaczającymi cały gatunek.

Przedimka określonego na język polski nie tłumaczymy.

§ 2.

Bezokolicznik (le infinitive) kończy się na **-ar**, **-er**, **-ir** akcentowane:

brillar - świecić

facier - robić

dormir - spać

§ 3.

Czas teraźniejszy (*le presente*) tworzymy z bezokolicznika przez odrzucenie **-r**.

brillar - świecić: *le sol brilla* - słońce świeci

entrar - wchodzić : *le sol entra per la fenestra* - słońce wchodzi przez okno

Illa entra – ona wchodzi

Ille entra – on wchodzi

le matre entra – matka wchodzi

jacer – leżeć:

dormir – spać:

Petro jace e dormi – Piotr leży i śpi

aperir – otwierać

Su matre aperi le porta- jego matka otwiera drzwi

dicer – mówić

Illa dice – ona mówi

Ille dice – on mówi

Que dice Petro? – co mówi Piotr?

fricar – trzeć

Ille se frica le oculos – on sobie trze oczy

levar – podnosić

Ille se leva – on się podnosi, on wstaje

facier – robić

Que face Petro? - co robi Piotr?

eveliar - budzić

Ille evelia su filio – ona budzi swego syna

Petro se evelia – Piotr się budzi

2. Petro se leva

Petro entra in le camera de banio. Ille infunde aqua in le bassino. Le aqua es frigide. Petro prende le sapon a se lava le manos e le visage. Ille se lava etiam le dentes con un brossa de dentes. Postea ille se essuga con le toalia. Ille se pectina le capillos con un pectine. Nunc Petro se vesti: ille se pone su camisa, su pantalones, su jaco, su scarpas. Ille entra in le camera a mangiar.

1. Ubi entra Petro? – Ille entra in le camera de banio.
2. Que infunde Petro in le bassino? – Aqua frigide.
3. Con que se lava ille le manos e le visage? – Con le sapon.
4. Con que se lava ille le dentes? – Ille se los lava con un brossa de dentes.
5. Con que se essuga ille? – Con le toalia.
6. Que face Petro postea? – Ille se vesti.
7. Ubi va ille nunc? – Ille va in le camera a mangiar.

Słówka i wyrażenia

aqua - woda

bassino -miednica

brossa -szczotka

brossa de dentes - szczoteczka do zębów

camera a mangiar - jadalnia

camisa - koszula

capillo - włos

con - z, ze

con le toalia - ręcznikiem

con que - czym

con un brossa de dentes - szczoteczka do zębów

con un pectine - grzebieniem

dente - ząb

essugar se - wycierać się

etiam - także

frigide - zimny

ille se essuga - on się wyciera

ille se lava - on się myje, myje sobie

ille se pectina - czeszę się, czesze sobie

ille se pone -nakłada

ille se vesti - ubiera się

infunder - wlewać

jaco - marynarka

lavar - myć

los - je

mangiar - jeść

mano - ręka

pantalones - spodnie

pectinar - czesać

pectine - grzebień

poner - kłaść

postea - potem

prender - brać

sapon - mydło

scarpa - półbut

toalia - ręcznik

un - jeden

vestir - ubierać

vestir se - ubierać się

visage – twarz

Gramatyka

§ 4.

Przedimek nieokreślony */le articulo indefinite/* **un** którego pierwotne znaczenie jest jeden, nie ma odpowiednika w języku polskim. Używamy go przed rzeczownikami, gdy mówimy po raz pierwszy o osobie lub przedmiocie lub osobach i przedmiotach bliżej nam nie znanych. Przedimka nieokreślonego na język polski zazwyczaj nie tłumaczymy. Niekiedy możemy wyrazić go słowami: „jeden”, „jakiś”, „pewien”.

§ 5.

Liczbę mnogą rzeczowników */le plural del substantivos/*, kończących się na samogłoskę tworzymy przez dodanie końcówki **–s**, a rzeczowników kończących się na spółgłoskę przez dodanie **–es**.

hora - godzina

oculo - oko

mano - ręka

dente - ząb

capillo - włos

sapon - mydło

doctor - doktor

horas - godziny

oculos - oczy

manos - ręce

dentes - zęby

capillos - włosy

sapones - mydła*doctores* - doktorzy

§ 6.

Biernik /*le accusativo*/ równa się mianownikowi.

Ille infunde le aqua - on wlewa wodę.

Petro prende le sapon -Piotr bierze mydło

Ille se lava le manos e le visage - on sobie myje ręce i twarz

Ille se pone su camisa, su pantalones, su jaco, su scarpas - on nakłada swoją koszulę, swoje spodnie, swoją marynarkę, swoje buty

Illa evelia su filio - ona budzi swojego syna

Ille se frica le oculos - on przeciera oczy

aqua frigide - zimna woda, zimną wodę, zimnej wody

3. Petro jenta

Petro se sede al tabula. Le jentaculo es jam preste: le caffe, le pan, le butyro e le sacharo son ponite sur le tabula.

Petro sede sur un chaise e jenta. Su matre infunde caffe con lacte in le tassa e le pone un morsello de pan butyrate sur le platto. Petro ede pan e bibe caffe. A, le caffe es multo calide. Sed Petro non ha tempore a prender; ille debe hastar.

Post eder, Petro se leva e prende su libros. Es octo horas minus quarte. „A revider nos, mamma”. Petro va al schola.

1. Ubi se sede Petro? - Ille se sede al tabula.
2. Que es preste? – Le jentaculo de Petro.
3. Que es ponite sur le tabula? – Le pan, le butyro, le sacharo e le caffe.
4. Sur que sede Petro? – Ille sede sur un chaise.
5. Qui le infunde le caffe in le tassa? – Su matre.
6. Que ede Petro? - Ille ede un morsello de pan butyrate.
7. Qual es le caffe? – Illo es multo calide.
8. Qomo ede Petro? - Ille ede presto, proque ille non ha tempore a perder.

9. Que face ille post eder? – Ille prende su libros e sorti.
10. Que dice ille a su matre? – Ille la dice: „A revider nos, mamma”.
11. Quo va ille? - Ille hasta al schola.

Słówka i wyrażenia

a - do	la - jej
al - do	lacte - mleko
al tabula - do stołu, przy stole	le - mu
a perder - do stracenia	libro - książka
a revider - do zobaczenia	minus - mniej
a revider nos - do widzenia	morsello - kawałek
biber - pić	morsello de pan - kawałek chleba
butyrate - posmarowane masłem	multo - bardzo
butyro - masło	multo calide - bardzo gorący
caffè - kawa	non - nie
calide - ciepły	nos - my, nas
chaise - krzesło	octo - osiem
como - jak, jako	octo horas - ósma godzina
deber - musieć	octo horas minus quarte - za kwadrans ósma
eder – jeść, jedzenie	pan - chleb
ha - ma	pan butyrate - chleb z masłem
haber - mieć	perder = stracić, stracenie
hastar - śpieszyć, śpieszyć się	Petro jenta - Piotr je śniadanie
ille le pone - ona mu kładzie	platto - talerz
ille debe - on musi	ponite - położony
ille la dice - on jej mówi	post - po
ille non ha - nie ma	post eder - po jedzeniu
ille se sede - on siada	preste - gotów, gotowy
illo - on, ona, ono /przedmioty/	proque - bo, gdyż, ponieważ
jam - już	qual - jaki
jentaculo - śniadanie	quarte - czwarty, czwarta część, kwadrans
jentar - jeść śniadanie	quo - dokąd

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

revider - zobaczyć znowu

sacharo - cukier

schola - szkoła

sed - lecz, ale

seder - siedzieć, posadzić

seder se - siadać, usiąść

son - są

sortir - wyjść, wychodzić

su matre le infunde - jego matka mu nalewa

sur - na

sur que - na czym

tabula - stół

tassa - filiżanka

tempore - czas

Gramatyka

§ 7.

Rzeczownik jest nieodmienny */le substantivo es indeclinabile/*. Przyimki łączą się z mianownikiem i zastępują polskie przypadki.

sur le tabula - na stole, na stół

al tabula - do stołu, przy stole

in le tabula - do stołu, w stole

in le tassa - w filiżance, do filiżanki

al schola - do szkoły

§ 8.

Celownik */le dativo/* tworzymy przy pomocy przyimka **-a** – do, który łączy się z przedimkiem określonym w jedno słowo **al** – do.

a Petro – do Piotra, Piotrowi

a su matre – do swojej matki, swojej matce, jego matce

a su filio – do swojego syna, swojemu synowi

al filio – do syna, synowi

al matre – do matki, matce

§ 9.

Przymiotnik, imię rzeczownika, zaimek i liczebnik - gdy stoją przy rzeczowniku, są nieodmienne i mają jedną formę w liczbie mnogiej i pojedynczej.

calide – ciepły, ciepła, ciepłe, ciepły

bon – dobry, dobra, dobre, dobrze

ponite – położony, położona, położone, położeni

butyrate – posmarowany, posmarowana, posmarowane, posmarowani

qual – jaki, jaka, jakie, jacy

que – którzy, która, które, którzy

su – swój, swoją, swoje, swoi

un – jeden, jedna, jedno

4. Al schola

Es octo horas minus dece. De ubique hasta pueros e pueros. Petro va presto, proque ille non vole esser tarde. Le via non es longe, viste que le schola es site in le mesme strata. Petro arriva in le ultime momento.

Le campana sona. Le scholares entra in lor classes. Illes se sede sur lor bancos. Petro occupa su placia.

Le institutor apperi le porta e entra in le sala de classe. Ille dice: „Bon die”. Le scholares se leva: „Bon die, senior”.

Le institutor dice: „Sede vos”. Le lection comencia.

1. Qui hasta al schola? – Petro e altere pueros e pueros.
2. Ubi es site le schola de Petro? - Illo es site in le mesme strata.
3. Quando arriva Petro a su schola? – In le ultime momento.
4. Ubi entra le scholares, quando illes audi le campana? – Illes entra in lor salas de classe.
5. Ubi se sede illes? – Illes se sede sur lor bancos.
6. Qui aperit le porta? – Le institutor.
7. Que dice le institutor? - Ille saluta le scholares.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

8. Que face le scholares? – Illes se leva e saluta le institutor.
9. Que face illes postea? – Illes se sede e le lection comencia.
10. Como vos saluta vostre institutor? - Nos dice: „Bo die, senior maestro”.
11. Que face tu, quando tu audi le campana? – Io entra in mi classe.

Słówka i wyrażenia

altere - inny	mi – mój
arrivar – przybyć, przychodzić	momento – chwila
audir – słyszeć	occupar – zajmować
banco – ławka	octo horas minus dece – za 10 minut ósma
bon die, senior – dzień dobry panu	placia – miejsce
campana – dzwonek	puera – dziewczynka
classe – klasa	puero – chłopiec
comenciar – zaczynać	quando – kiedy, gdy
como saluta vos – jak witacie	sala – sala
dece – dziesięć	sala de classe – sala klasowa
de ubique – zewsząd	salutar – witać
esser site – mieścić się	scholar – uczeń, uczennica
esrer tarde – spóźnić się	sede – posadźcie, posadź
ille saluta – on wita	sede vos – siadajcie
illes saluta – oni witają	senior – pan, proszę pana
illes sede – siedzą	site – położony
illes se leva – wstają	sonar – dzwonić
illes se sede – siadają	strata – ulica
in le masme strata – przy tej samej ulicy	sur – na
institutor – nauczyciel	tarde – późno
io – ja	tu - ty
lection – lekcja	ubique – wszędzie
longe – długi	ultime – ostatni
lor – ich, swych	via – droga
maestro – nauczyciel, pan	viste que – ponieważ, jako że
mesme – sam	voler - chcieć

vos – wy, wam, was

vostre – wasz

Gramatyka

§ 10.

Czasownik ma jedną formę we wszystkich osobach. W przeciwieństwie do języka polskiego zaimek osobowy nie może być opuszczony.

io entra - ja wchodzę, wchodzę

tu entra – ty wchodzisz, wchodzisz

ille entra – on wchodzi, wchodzi /mężczyzna/

illa entra – ona wchodzi, wchodzi /kobieta/

illo entra – ono wchodzi, wchodzi /przedmiot/

nos entra – my wchodzimy, wchodzimy

vos entra – wy wchodzicie, wchodzicie

illes entra – oni wchodzą, wchodzą /mężczyźni/

illas entra – one wchodzą, wchodzą /kobiety/

illos entra – one wchodzą, wchodzą /przedmioty/

§ 11.

Tryb rozkazujący /le imperativo/ drugiej osoby liczby pojedynczej i mnogiej tworzymy z bezokolicznika przez odrzucenie -r.

entrar – wejść

entra – wejdź, wejdźcie

levar se – podnieść się

leva te – podnieś się, wstań

leva vos – podnieście się, wstańcie

seder se - siadać

sede te - siadaj

sede vos - siadajcie

dicer - powiedzieć

dice – powiedz, powiedzcie

§ 12.

Czasowniki: **esser – być, haber – mieć, vader – iść** mogą mieć skrócony czas teraźniejszy utworzony z pierwszej sylaby bezokolicznika.

Le via non es longe – droga nie jest długa

Petro va presto – Piotr idzie szybko

Ille non ha tempore a perder – on nie ma czasu do stracenia

5. Nostre classe

Le sala de classe ha quatro parietes, un plafond, un solo, tres fenestras e un porta. Illo es grande e clar. Le fenestras son lon large. Sur le tabulas de fenestra il ha flores. Per le fenestra le scholares vide le placia public.

Al pariete de avante il ha un tabula nigre. Le altere parietes son ornate con mappas e photos. Lampas electric pende del plafond. Le bancos sta in tres rangos. Il ha etiam le tabula e le chaise del institutor sur un estrade.

Il ha 30 scholares in iste classe.

1. Quante fenestres ha le sala de classe? – Illo he tres fenestras.
2. Que ha il sur le tabula de fenestra? – Il ha testos con flores.
3. Que vide le scholares per le fenestras? – Illes vide le placia public.
4. Que ha il al parietes de iste classe? – Il ha mappas e photos.
5. Ubi es le tabula nigre? – Illo es al pariete de avante.
6. Ubi pende le lampas electric? – Illos pende del plafond.
7. Quante rangos de bancos ha il in le classe? – Il ha tres rangos de bancos.
8. Que ha il ancora in le classe? – Il ha ancora le tabula e le chaise del institutor.
9. Ubi se trova illos? – Illos sta sur le estrade.
10. Quante scholares frequenta iste classe? – Iste classe ha trenta scholares.
11. Qual es le classe? – Le classe es grande e clar.

Słówka i wyrażenia

al pariete de avante - na przedniej ścianie

ancora – jeszcze

avante – przed	pariete de avante – przednia ściana
clar – jasny	pender – wisieć
del – od, z, ze	pender del plafond – wisieć przy suficie
electric – elektryczny	photo – zdjęcie
estrade – estrada (podwyższenie)	placia – plac
etiam – również, ponadto	plafond – sufit
flor – kwiat	public – publiczne
frequentar – uczęszczać, chodzić do	quante – ile, ilu
grande – duży, wielki	quatro – cztery
il ha – jest, są	rango – rząd
illo – ono /przedmiot/	solo – podłoga
illos – one /przedmioty/	star – stać
iste – ten, ta, to	tabula de fenestra – parapet okna
lampa – lampa	tabula nigre – tablica
large – szeroki	testo – doniczka
mappa – mapa	trenta – trzydzieści
nigre – czarny	tres – trzy
nostre – nasz	trovar – znaleźć
ornate – ozdobiony	ubi se trova illos – gdzie się one znajdują
pariete – ściana	vider – widzieć

Gramatyka

§ 13.

Dopełniacz /*le genitivo*/ tworzymy przy pomocy przyimka **-de od** który łączy się z przedimkiem określonym w jedno słowo **del**.

le mamma de Petro – mama Piotra

al parietes de iste classe – na ścianach tej klasy

de tabula del institutor – stół nauczyciela

il ha tres rangos de bancos – są trzy rzędy ławek.

§ 14.

Narzędnik /*le instrumental*/ tworzymy przy pomocy przyimka **con** - **z**.

con le sapon – mydłem

con que – czym

le parietes son ornate con mappas e photos – ściany są ozdobione mapami i zdjęciami

§ 15.

Wyrażenie **il ha**, które dosłownie znaczy „ono ma”, tłumaczymy: **jest**, **sa**, **znajduje się**, **znajdują się**. W zdaniach pytających słowa te występują w odwrotnym porządku.

In le classe il ha un tabula nigre – w klasie jest tablica

Ha il un tabula nigre in le classe? – czy jest tablica w klasie?

Ubi ha il le tabula nigre? – gdzie jest tablica?

6. La tabula de Petro

Ecce le tabula de Petro. Le tabula ha quatro pedes e quatro angulos. Illo es quadrate.

Sur le tabula sta un lampa electric. Illo ha un pede de ligno e un globo de vitro. Le lampa non es accendite, illo es extinguite.

Un libro aperte jace in le medio del tabula. Juxta iste libro il ha duo libros claudite: le un es grande, le altere es parve. Le libro parve jace sur le grande.

Sur le tabula nos vide etiam un tintiera con un portapenna rubie, un stilo de graphite, tres stilos de colores e un pila de folios de papiro blanc.

1. Que es isto? – Isto es un tabula.
2. Qual es le tabula? – Le tabula es quadrate.
3. Quante pedes e quante angulos ha le tabula? – Illo ha quatro pedes e quatro angulos.
4. De que es facite le tabula? – Illo es de ligno.
5. Que es ancora de ligno? – Le pede del lampa.
6. Que es de vitro? – Le globo del lampa es de vitro.

7. An le lampa es accendite o extinguite? – In iste momento illo es extinguite.
8. Que vide nos in le medio del tabula? – Nos vide un libro aperte.
9. Es isto le unic libro sur le tabula? – No, nos vide ancora duo libros claudite que jace juxta le libro aperte.
10. Es le libro parve sub le grande? – No, al contrario, le libro grande es sub le parve.
11. Ubi vide nos le tintiera? - Le tintiera es etiam sur le tabula.
12. Ubi son le stilos e le folios de papiro blanc? - Etiam illos son sur le tabula.

Słówka i wyrażenia

accendite – zapalony

an – czy

angulo – kąt, róg

al contrario – przeciwnie

aperte – otwarty

blanc – biały

claudite – zamknięty

color – kolor

contrario – przeciwieństwo

de que – z czego

duo – dwa, dwie, dwoje, dwaj

ecce – oto

extinguite – zgaszony

facite – zrobiony

folio – liść, kartka

folio de papiro – kartka papieru

globo – klosz

in le medio – pośrodku

isto – to

juxta – obok

le altere – drugi

le un – jeden, jedna

ligno – drewno, drzewo

medio – środek

no – nie

o – albo, lub, czy

parve – mały

pede – stopa, noga

pila – stos

pila de folios – stos kartek

portapenna – obsadka

quadrate – kwadratowy

que es isto – co to jest, co to

rubie – czerwony

stilo – ołówek

stilo de graphite – ołówek grafitowy,
zwyczajny

stilo de color – ołówek kolorowy

sub – pod

tintiera – kałamarz

unic – jedyny

vitro – szkło

Gramatyka

§ 16.

Przyimek **de** z rzeczownikiem odpowiada w języku polskim przymiotnikowi.

un pede de ligno – drewniana nóżka

un globo de vitro –szklany klosz

un stilo de color – ołówek kolorowy

un folio de papiro – kartka papieru /papierowa/

§ 17.

Zdania pytające tworzymy przy pomocy przysłówka **an** - **czy** lub przez postawienie orzeczenia przed podmiotem.

an le lampa es accendite? – czy lampa jest zapalona?

es isto le unic libro? – czy to jest jedyna książka?

es le libro parve sub le grande? – czy mała książka jest pod dużą?

§ 18.

Wołacz */le vocativo/* nie różni się formą od mianownika.

bon die, mamma – dzień dobry, mamo

bon die, senior professor – dzień dobry, panie profesorze

leva te, Petro – wstań, Piotrze

7. Le camera de Petro.

Nos aperi le porta e nos entra in un camera. Isto es le camera de Petro. Illo ha quatro parietes, un solo e un plafond. Le fenestra da al corte. Le porta, le fenestra e le plafond son blanc, le solo es brun e le parietes son blau.

In le medio del camera sta un tabula quadrate con varie objectos sur illo. In le tabula il ha un tiratorio. Il ha in illo varie objectos multo utile pro omne studente e pro omne scholar. Il es hic un regula longe, un gumma elastic, plure pennas e stilos de varie colores, un bloco pro prender notas e cinque quadernos. Juxta le tabula sta un chaise. Illo ha quatro pedes como le tabula, un sede e un dorso curvate a retro.

Sur le tabula de fenestra es un testo con un planta verde que ha un belle flor rubie.

1. De que color son le parietes del camera de Petro? – Illos son blau.
2. Quante fenestras ha le camera? – Illo ha solamente un fenestra.
3. Que sta in le medio del camera? – Un tabula quadrate.
4. Que ha il sur le tabula? – Il ha sur illo varie objectos.
5. Ubi es le tiratorio? – Illo es in le tabula.
6. Que ha il in le titarorio? – Il ha in illo stilos, pennas, un regula, un gumma elastic e altere objectos.
7. Ubi sta le chaise? – Illo sta juxta le tabula.
8. Quante pedes ha le chaise? – Quatro. Equalmente come le tabula.
9. Como es curvate le dorso del chaise? - Illo es curvate a retro.
10. Que se trova in le testo que sta sur le tabula de fenestra? – Un planta con un belle flor.
11. De que color es le flor? – Illo es rubie.

Słówka i wyrażenia

al corte – na podwórze

a retro – do tyłu

belle – piękny

bloco – blok

blau – niebieski

brun – brązowy, brunatny

cinque – pięć

corte – podwórze

curvate – zakrzywiony

dar – dać, dawać

de que color – jakiego koloru

dorso - plecy, grzbiet, oparcie

equalmente – tak samo

gumma – guma

gumma elastic – gumka

hic – tu, tutaj

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

il es – jest, są	que se trova – co się znajduje
in illo – w nim, w niej	regula – linijka
le fenestra da - okno wychodzi	retro – w tył
multo – bardzo, znacznie	sede – siedzenie
nota – notatka	solmente – tylko
objecto – przedmiot	studente – student
omne – każdy	sur illo – na nim, na niej
penna – pióro, stalówka	tiratorio – szuflada
planta – roślina	un bloco pro prender notas – blok do robienia notatek
plure – kilka	utile – pożyteczny
prender – brać, wziąć	varie – różny
pro – dla, aby	verde – zielony
quaderno – zeszyt	

Gramatyka

§ 19.

Imiesłów przeszły /*le participio passate*/ tworzymy z bezokolicznika przez odrzucenie **-r** i dodanie końcówki **-te**, przy czym czasowniki kończące się na **-er** zamieniają końcowe **-e** na **-i**.

curvar – zakrzywić

poner – położyć

facer – robić

vestir – ubierać

curvate – zakrzywiony

ponite – położony

facite – zrobiony

vestite - ubrany

Imiesłów przeszły tworzymy również od słów nieprzechodnich.

entrar – wejść*seder* – siedzieć*dormir* – spać*entrate* – ten, który wszedł*sedite* – ten, który siedział*dormite* – ten, który spał

§ 20.

Bezokolicznik może występować po przyimkach i ma wówczas znaczenie rzeczownika.

eder – jeść*revider* – zobaczyć znowu*perder* – tracić*prender* – brać*post eder* – po jedzeniu*a revider nos* – do zobaczenia nas, do zobaczenia się*ille non ha tempore a perder* – on nie ma czasu do stracenia*pro prender notas* - dla brania notatek, do robienia notatek, aby robić notatki

§ 21.

Zaimek il, który nie ma odpowiednika w języku polskim, pełni rolę podmiotu gramatycznego.

il es – jest*il es importante* – jest ważne*il pluve* – pada /deszcz/*il pare* – wydaje się*il es septe horas* – jest siódma godzina*il es ver* – jest prawdą

Zaimek *il* może być również opuszczony.

es septe horas – jest siódma godzina*es ver* – jest prawdą

es importante – jest ważne

8. Un visita

Petro va a su amico Marco. Iste habita in un altere strata. Petro entra in un grande domo e ascende al prime etage. Ille sona le campana electric e attende un momento.

Marco es a domo. Ille aperi le porta e face su amico entrar. Le duo pueros saluta le un le altere e parla de varie affaires.

Tu ha un grande numero de libros – dice Petro – indicante le bibliotheca collocate al pariete.

No, mi caro – responde Marco – non tote le libros son mie. Tu vide hic multe dictionarios e grammaticas del linguas estranie, e libros beletristic; illos pertine a mi patre. Solmente le manuales de schola que sta sur iste planca son mi proprietate.

Le duo amicos reguarda con interesse libros tenue e spisse, parve e grande, de diverse dimensiones

1. Ubi va Petro? – Ille va a su amico Marco, que habita in un altere strata.
2. Que dice Petro entrante in le antecamera? – Ille saluta au amico: „Bon die”.
3. Que face le duo pueros? – Illes parla de varie affaires e reguarda le libros que son in le bibliotheca.
4. Ubi sta le bibliotheca? – Illo es collocate al pariete.
5. Son multe libros in le bibliotheca? – Si, senior, multe libros de varie formatos.
6. Qual son le dictionarios? – Le dictionarios son spisse.
7. A qui pertine le libros que se trova in le bibliotheca? – Illos pertine a Marco e a su patre.
8. Quante plancas occupa le libros de Marco? – Solmente un planca.

Słówka i wyrażenia

a domo – w domu, do domu

affaire (afere) – sprawa

al pariete – do ściany, przy ścianie

amico – przyjaciel

antecamera – przedpokój

a qui (a ki) – do kogo, komu

ascender – wchodzić (na górę), wchodzić po

attender – czekać

beletristic – beletrystyczny

bibliotheca – biblioteka

caro – drogi

collocar – postawić

collocate – postawiony, umieszczony

con interesse – z zainteresowaniem

de – o

dictionario – słownik

dimension – rozmiar

diverse – rozmaity

domo – dom

estranie – obcy

etage (etaże) – piętro

formato – format

grammatica – gramatyka

habitar – mieszkać

ille ascende al prime etage – wchodzi na pierwsze piętro

indicar – wskazywać

interesse – zainteresowanie

le duo pueros saluta le un le altere – obaj chłopcy witają się

le un le altere – jeden drugiego

lingua (lingła) – język

manual – podręcznik

manual de schola – podręcznik szkolny

Marco – Marek

Marco face su amico entrar – Marek wprowadza swojego przyjaciela

mie – mój

multe – dużo, wiele

pertiner – należeć

numero – liczba, numer, ilość

parlar – mówić

patre – ojciec

planca – półka

prime – pierwszy

proprietate – własność

reguardar – patrzeć, oglądać

si, senior – tak, proszę pana

solmente – tylko, jedynie

sonar le campana – zadzwonić dzwonkiem

spisse – gruby

tenue – cienki

tote le – wszyscy, wszystkie

trovar se – znajdować się

visita – odwiedzić

Gramatyka

§ 22.

Imiesłów teraźniejszy kończy się na -nte, które dodajemy do bezokolicznika po odrzuceniu końcówki -r – przy czym -i- czasowników, kończących się na -ir zamieniamy na -ie.

entrar – wchodzić

entrante – wchodząc, wchodzący

seder – siedzieć

sedente – siedząc, siedzący

dormir – spać

dormiente – śpiąc, śpiący

indicante le bibliotheca – wskazując bibliotekę

entrante in le antecamera – wchodząc do przedpokoju

§ 23.

Przymiotnik i imiesłów przeszły, użyte rzeczownikowo, przyjmują zakończenie **-o** w rodzaju męskim, i **-a** w rodzaju żeńskim.

car – drogi

interessate – zainteresowany

caro – drogi

interessato – zainteresowany

cara – droga

car amico – drogi przyjacielu

no, mi caro – nie, mój drogi

omne interessatos pote recipere

si, mi cara – tak, moja droga

informationes – wszyscy zainteresowani mogą otrzymać informacje.

ille es multo interessate – on jest bardzo zainteresowany

§ 24.

Zaimki dzierżawcze

Forma używana przed rzeczownikiem:

Forma pełna, używana zamiast rzeczownika

mi – mój, moja, moje, moi, swój

mie – mój

tu – twój, swój

tue – twój

su – jego, jej, swój

sue – jego, jej.

nostre – nasz, swój

nostre – nasz

vostre – wasz, swój

vostre – wasz

lor – ich, swój

lore – ich

Zaimek dzierżawczy w formie pełnej używany jest po rzeczowniku lub zamiast rzeczownika; może być poprzedzony przedimkiem i przyjmuje znak liczby mnogiej **-s**.

Non tote le libros son mie – nie wszystkie książki są moje

Matre mie – matko moja

Mi amicos e le tues – moi przyjaciele i twoi.

9. Petro e Maria face lor lectiones.

Petro e su soror Maria sede al tabula. Illes face lor deberes de schola.

Petro lege in un libro que jace aperte ante ille.

Ille apprende le geographia. Sur le bordo del tabula nos vide altere libros ponite le unes sur le alteres. Illos son certo le libros de mathematica, de historia, de polonese e alteres. Al dextera del libro aperte nos vide un bloco pro prender notas. Petro tene un stilo inter le indice e le pollice de su mano dextere e ille es preste a scribe e a prender notas de lo que ille lege.

Maria scribe in un quaderno con un penna stilographic. Illa scribe lente – e attendemente. Isto es probabilemente un thema o un traduction.

Le duo infantes apprende diligentemente. Lor matre es occupate in le culina. Illa cocina.

Le patre non es ancora de domo. Le aparato de radio que sta in un angulo non sona. Un silentio profunde regna in le camera.

1. Qui sede al tabula? – Petro e su soror Maria.
2. Que face illes? – Illes face lor lectiones.
3. Que lege Petro? – Ille lege un libro.
4. Sed que libro? – Le libro de geographia.
5. Ubi son ancora libros? – Sur le bordo del tabula.
6. Que vide nos al dextera del libro que jace sur le tabula ante Petro? – Nos vide un bloco pro prender notas.
7. Qui es preste a prender notas? – Petro, viste que ille tene un stilo in su mano dextere.
8. Como lege Petro? – Ille lege attentemente.
9. E qui scribe? – Maria.
10. Como scribe illa? – Illa scribe lentemente.
11. Con que scribe illa? – Illa scribe con un penna stilographic.
12. Ubi es le matre de Petro e Maria? – Lor matre cocina in le culina.
13. Es lor patre a domo? – No, ille es ancora in le fabrica.
14. Sona le radio durante que le infantes face lor lectiones? – No, le radio non sona.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

al dextera – na prawo	le patre non es ancora a domo – ojciec nie jest jeszcze w domu, ojca nie ma jeszcze w domu
ante – przed	
ante ille – przed nim	le unes sur le alteres – jedno na drugich
apparato de radio – aparat radiowy	lo que – to, co
apprender – uczyć się	mathematica – matematyka
attente – uważny	penna stilographic – wieczne pióro
bordo – brzeg	pollice – kciuk
certo – pewnie, z pewnością	polonese – polski
cocinar – gotować	probabile – prawdopodobny
culina – kuchnia	profunde – głęboki
deber – obowiązek, zadanie	que libro – jaka książka, która książka, co za książka
deber de schola – zadanie szkolne	
de lo que ille lege – z tego, co czyta	radio – radio
dextera – prawa ręka	regnar – panować
dextere – prawy	scriber – pisać
diligente – pilny	sed que libro – ale jaką książkę
durante que – podczas gdy, kiedy	silentio – cisza
fabrica – fabryka	sonar – brzmieć, grać, dzwonić
geographia - geografia	soror – siostra
historia – historia	stilographic – piszący jak ołówek
indice – palec wskazujący	tener – trzymać
infante – dziecko	thema – wypracowanie
inter – między	traduction – tłumaczenie
leger – czytać	viste que – zważywszy że, jako że, ponieważ

Gramatyka

§ 25.

Przysłówki pochodne tworzymy z przymiotników przez dodanie **-mente**. Do przymiotników kończących się na **-c** dodajemy sufix **-amente**.

probabile - prawdopodobny

probabilmente - prawdopodobnie

diligente - pilny

diligentemente - pilnie

sol - sam jedyny

solmente - jedynie, tylko

energic – energiczny

energicamente - energicznie

Jeżeli kilka przysłówków następuje po sobie, sufiks **-mente** dodajemy tylko do ostatniego przymiotnika.

lente – e attentemente - wolno i uważnie

§ 26.

Przymiotnik, użyty bez rzeczownika, tworzy liczbę mnogą tak samo jak rzeczownik.

le unes sur le alteres - jedno na drugich

e alteres - i inni

§ 27.

Bezokolicznik używa się do wyrażania ogólnych poleceń, zakazów itp.

non fumar - nie palić. Palenie wzbronione

non sputar sur le solo - nie pluć na podłogę

tener se al dextera - trzymać się prawej strony

10. Le appartamento de Petro.

Io habita in un grande domo. Nostre familia occupa un appartamento al prime etage. Nos ascende le scala, quando nos reveni a domo e nos lo descende, quando nos sorti foras.

Le antecamera non es grande, sed satis longe. Le fenestra del culina e les de un camera da al corte, les del cetere cameras da al strata. De iste latere nos ha etiam un balcon.

In mi camera il ha un lecto de ferro e un bibliotheca con libros. In le medio del camera sta un tabula e duo chaises.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

Un lampa electric pende del plafond, un altere sta sur le tabula. In un angulo nos pote vider un aparato de radio.

Un pictura que representa un paisage pende al pariete de un clavo. Un parve quadro con un pede al dorso sta sur le tabula. Illo contine le photographia de mi patre.

Sur le tabula de fenestra il ha un testo con un flor. Un horologio de pariete face lentemente su tic-tac.

1. Ubi habita tu? - Io habita al prime etage de un grande domo.
2. Usa tu le ascensor? – No, io ascende e descende semper per le scala.
3. Ha il un antecamera in vostre appartamento? – Si, nos entra de illo in le culina e in tote le cameras.
4. Que vide tu regardante per le fenestra de tu camera? – Io vide le corte.
5. Ha vos un balcon? - Si, un camera que da al strata ha un balcon.
6. Ubi face tu tu deberes de schola? – Io los face sedente al tabula in mi camera.
7. Que lumine ha tu in tu camera? – Io ha un lampa de tabula e un lampa pendente del plafond.
8. Quando accende tu le lampa que sta sur le tabula? – Io lo usa, quando io lege o scribe.
9. Ha tu flores vivente in tu camera? – Si, sur le tabula de fenestra io possede un flor que io cole diligentemente.
10. Pende aliquo al pariete in tu camera? - Si, un horologio de pariete e un pictura.
11. Que representa le pictura pendente al pariete? – Illo representa un paisage.
12. Ascolta tu sovente le radio? – Si, sed solmente in le vespere, quando io jace in le lecto reposante post le labor.

Słówka i wyrażenia

accender - zapalić

al dorso - z tyłu

alique - coś

al prime etage - na pierwszym piętrze

appartamento - mieszkanie

ascensor - winda

ascoltar - słuchać

balcon - balkon

cetera - inne

clavo - gwóźdź

coler - pielęgnować

container - zawierać

da al strata - wychodzi na ulicę

de illo - z niego, z niej

descender - schodzić w dół, schodzić po

familia - rodzina

foras - na dwór

horologio - zegar

horologio de pariete - zegar ścienny

in le vespere - wieczorem

labor - praca

lampa de tabula - lampa stołowa

latere - strona, bok

lecto de ferro - łóżko żelazne

le - go, mu

lumine - światło

nos lo descende - schodzimy po nich

paisage - krajobraz

photographia - zdjęcie, fotografia

pende de un clavo - wisi na gwoździu

pictura - obraz

posseder - posiadać

poter - móc

quadro - ramka

reposar - odpoczywać

representar - przedstawiać

revenir - powracać

satis - dość, dosyć

scala - schody

semper - zawsze

sovente - często

tic-tac - tik tak

tu - twój

usar - używać

vespere - wieczór

vivente - żywy, żyjący

viver - żyć

lente - wolny

lentemente - powoli

Gramatyka

§ 28.

Zaimki osobowe mają kilka form. Forma mianownika używana jako Podmiot z czasownikami podana jest w § 10.

Forma celownika i biernika

ma – mi, mnie

te – ci, cię, tobie

le - mu, go /mężczyznę/

la - jej, ją /kobietę/

lo – mu, go /przedmiot/

nos – nam, nas

vos – wam, was

les – im, ich /mężczyzn/

las – im, je /kobiety/

los – im, je /przedmioty/

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

Forma używana z przyimkami

con me - ze mną

con nos - z nami

con te - z tobą

con vos - z wami

con ille - z nim

con illes - z nimi

con illa - z nią

con illas - z nimi

con illo - z nim

con illos - z nimi

§ 29.

Zaimek w formie celownikowo- biernikowej stoi po bezokoliczniku.

io non pote visitar le - ja nie mogę go odwiedzić

io pote non visitar le - ja mogę go nie odwiedzić

§ 30.

Jeżeli przysłówki (zwłaszcza przeczenie „nie”) i zaimek w formie celownikowo- biernikowej poprzedzają czasownik, zaimek stoi bliżej czasownika.

io non lo crede - ja w to nie wierzę

ille non me lo dice - on mi tego nie mówi

11. Nostre familia

Nostre familia se compone de quatro personas: io ha le patre, le matre e un soror. Mi patre labora in un fabrica textile. Ille es le capite del familia. Io frequenta le schola primari; etiam mi soror es un scholar.

Nostre granparentes vive al campania, ubi illes ha un ferma. Nos les visita cata estate durante le vacantias. Le granpatre es jam vetule, sed ille es ancora multo active. Nostre granmatre nos ama multo e illa es semper multo bon pro nos.

Mi patre ha un soror. Illa es nostre amita, nos es su nepotes. Su infantes son nostre cosinos e cosinas. Mi matre ha duo fratres. Illes ha filios e filias. Nostre oncles e nostre amita nos visita frequentemente. Illes veni quasi semper con lor infantes.

1. De quante personas se compone tu familia? - Mi familia se compone de quatro personas e le tue?
2. Como se appella tu patre? - Mi patre se appella Carolo.
3. Ha tu fratres? - No, io ha solmente un soror junior.
4. Ubi labora vostre patre? - Ille labora in un fabrica.
5. An tu granpatre vive ancora? - Si, ille vive; io le visita cata anno durante le vacantias.
6. Ubi habita tu amita? - Illa habita in un altere strata, sed nos la vide frequentemente.
7. Qui es ibi in le jardin? - Iste es mi cosino; ille parla con mi parentes e con le sues.
8. Cognosce tu mi sorores? Si, io las cognosce jam desde plure septimanas.
9. Vole tu que io te presta mi nove libros? - Da me los, io te roga; illos me sembra multo interessante.
10. Vide tu mi amita? - Si, io la vide. Illa veni certo con su filios e filias. Alora io non vole molestar te e io va. A revider nos.

Słówka i wyrażenia

active - czynny, pracowity

al campania - na wsi, na wieś

alora - a więc, wtedy

amar - kochać, lubić

amita - ciotka

anno - rok

appellar - nazywać się

campania - wieś

capite - głowa

Carolo - Karol

cata - każdy

cata anno - co roku

cata estate - każdego lata

cognoscer - znać

componer se - składać się

cosina - kuzynka

cosino - kuzyn

desde - od

durante - podczas

estate - lato

farma - gospodarstwo

filia - córka

fratre - brat

granmatre - babka

granparentes - dziadkowie

granpatre - dziadek

ibi - tam

interessante - interesujący

isto - ten, to

jardin - ogród

junior - młodszy

laborar - pracować

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

la - ją	que - że, żeby
las - je	que io te presta - żebym ci pożyczył
molestar - naprzykrzać się	rogar - prosić
nepote - siostrzeniec	sues - swoi
nove - nowy	semblar - wydawać się
oncle - wuj, stryj	septimana - tydzień
parentes - rodzice	textile - włókienniczy
persona - osoba	vacantias - wakacje
plure - kilka, wielu	venir - przyjść, przychodzić
prestar - pożyczyć	vetule - stary
primari - podstawowy, pierwotny	visitar – odwiedzić
quasi - prawie	

Gramatyka

§ 31.

Jako zaimka zwrotnego używa się w pierwszej i drugiej osobie liczby pojedynczej i mnogiej formy biernikowej, a w trzeciej osobie zaimka **se** – **się**.

me - się, mnie

te - się, cię, ciebie

se - się

nos - się, nas

vos – się, was

se - się

Odmiana czasownika zwrotnego.

io me lava - ja się myję

tu te lava - ty się myjesz

ille se lava - on się myje

illa se lava - ona się myje

illo se lava - ono się myje

nos nos lava - my się myjemy

vos vos lava -wy się myjecie

illes se lava - oni się myją

illas se lava - one się myją /kobiety/

illos se lava - one się myją /przedmioty/

§ 32.

W wypadku użycia dwóch zaimków w formie celownikowo-biernikowej, biernik następuje po celowniku.

io te lo dice - ja ci to mówię

io vos la apporta - ja ją wam przynoszę

tu me lo da - ty mi to dajesz

io le lo invia - ja mu to wysyłam

Zaimek zwrotny występuje pierwszy.

illa se nos monstra - ona się nam pokazuje

§ 33.

Zaimki wskazujące **iste** - **ten, ille - tamten** tworzą rodzaje nie jak przymiotniki /-e: rodzaj nijaki, -a: rodzaj żeński, -o: rodzaj męski/, lecz według wzoru: -e rodzaj męski, -a: rodzaj żeński, -o: rodzaj nijaki.

iste homine, ista femina, iste tabula - ten mężczyzna, ta kobieta, ten stół

isto es un tabula - to jest stół

iste es mi cosino - to jest mój kuzyn

ista es mi cosina - to jest moja kuzynka

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

istes es mi studentes - to są moi studenci

istas es mi filias - to są moje córki

12. Un excursion

Hodie es dominica. Petro e Maria vole ir in bicyclettas al foreste. Illes roga lor patre de acompanhar les.

Ha vos jam preparate vostre deberes pro deman? – demanda le patre a su infantes.

Si, papa – dice Maria – lo ha scribite le traduction francese, io ha corrigite le faltas de mi dictato e apprendite le poema. Nunc io es jam libere.

E como Petro – demanda le patre – ha ille finite su lectiones?

Petro ha jam designate le mappa de Polonia, ille ha repetite le historia e le geographia e ille ha ben recitate su fabula. Nos ha ben laborate, papa, e nos pote nunc amuser nos.

Alora nos pote sortir – dice le patre. Sed ha tu preparate nostre bicyclettas, Petro? Ha tu pumpate le aere e examinate omne le vites, si illos tene ben? E tu, Maria, non vole tu prender aliquie a mangiar?

Petro accurre con un pannello. Ille netta le partes metalic e examina omne le vites con un clave. Maria apporta un sacco con le provisiones.

Omne le preparationes finite, le patre e le infantes sorti e parti in le direction del foreste.

1. Quo vole ir in bicyclettas Maria e Petro? - Illes vole ir al foreste e roga lor patre de acompanhar les.
2. Ha illes jam facite lor deberes de schola? - Si, illes ha jam apprendite e scribite omne lor lectiones.
3. Que ha facite Maria? – Illa ha scribite un traduction e corrigite le faltas de su dictato; illa ha etiam apprendite un poema.
4. Que ha designate Petro? – Ille ha designate le mappa de Polonia.
5. Parti le infantes immediatamente? – No, proque illes ha ancora preparate omne lo necessari pro lor excursion.
6. Que face Petro? – Ille le examina le bicyclettas con un clave e los netta con un pannello.
7. Maria le adjuva? – No, illa prepara intertanto le provisiones.
8. Ha le infantes ben laborate? – Si, illes ha laborate diligentemente.

9. Son finite omne le preparationes del infantes? – Si, senior, nunc omne le tres son preste a partir.
10. Face tu sovente excursiones in bicycletta? – Si, mi caro, iste classe de excursiones es multo agradabile.
11. Quo vade tu de costume? – Io jam ha facite multe excursiones in diverse directiones a varie locos.

Słówka i wyrażenia

accompaniar - towarzyszyć

accurrer - nadbiec

adjuvar - pomagać

aere - powietrze

agradabile - przyjemny

alique - coś, nieco

alique a mangiar - coś do jedzenia

amuser se - bawić się

apportar - przynieść

ben - dobrze

bicycletta - rower

classe - rodzaj

clave - klucz

corriger - poprawiać

costume - zwyczaj

de costume - zwykle, zazwyczaj

deman - jutro

demandar - pytać

designar - rysować

dictato - dyktando

direction - kierunek

dominica - niedziela

excursion - wycieczka

fabula - opowiadanie

falta - błąd

finir - kończyć

foreste - las

francese - francuski

hodie - dzisiaj

illes roga de accompaniar les - proszą o towarzyszenie im

immediate - bezpośredni

immediatemente - natychmiast

in le direction - w kierunku

intertanto - tymczasem

ir - iść, jechać

ir in bicycletta - jechać rowerem

loco - miejsce

metallic - metalowy, metaliczny

necessari - potrzebny

nettar - czyścić

omne - wszyscy, wszystkie

omne le necessari - wszystko potrzebne

pannello - szmatka

papa - tatuś

parte - część

partir - wyjechać, wyruszyć

poema - poemat, wiersz

Polonia - Polska

preparar - przygotować

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

preparation - przygotowanie

pro deman - na jutro

provision - zapas

pumpar - pompować

recitar - wygłosić, powiedzieć

repeter - powtarzać, powtórzyć

sacco - torba

semblar - wydawać się

si - czy

vite - śruba

Gramatyka

§ 34.

Czas przeszły dokonany /le perfecto/ tworzymy z czasu teraźniejszego słowa posiłkowego **haber** - **mieć** i imiesłowu przyszłego odmienionego czasownika.

ha vos preparate? - czyście przygotowali?

io ha scribite - ja napisałem, napisałam

io ha corrigite le faltas e apprendite le poema - poprawiłem błędy i nauczyłam się wiersza

ha ille finite? - czy on skończył?

Petro ha designate - Piotr narysował

ille ha repetite - on powtórzył

que ha facite Maria? - co zrobiła Maria?

he le infantes ben laborate? - czy dzieci dobrze pracowały?

io jam ha facite - ja już zrobiłem

§ 35.

Zdania okolicznikowe czasowe możemy wyrazić przy pomocy samego imiesłowu przeszłego.

omne le preparationes finite, le patre sorti - gdy wszystkie przygotowania zostały skończone, ojciec wychodzi

13. In le silva

Post haber sortite sur le strata le patre e su infantes se sede sur lor bicyclettas e parti. Al comenciamento illes bicycla in le citate e postea illes entra in le strata que conduce in le direction del foreste.

Post un medie hora le ultime casas disappare e in loco de campos a ambe lateres del strata appare le silva. Le cyclistas torna al dextera in un via silvestre e postea itero al sinistra. Illes remarca un arbusto que les sembla interessante e illes se arresta.

Oh, que belle lacerta - exclama Maria e curre presto pro attrappar lo. Lassa lo tranquille - dice le patre - non lo tocca, specta solmente.

Hic es un altere - crita Petro - toto verde e duo gris toto parve.

Il pare - dice le patre - que le arbusto es le sede de un grande numero de lacertas. E nunc lassa nos vader ultra.

Ah, que grande papilion - exclama a su torno Petro. E le amusemento con le papiliones comencia e non pote finir como le con le lacertas.

Un concurso de saltation termina le programma in le silva.

1. Quando sorti le patre con le infantes? – Illes sorti post haber terminate omne lor preparationes.
2. Como prende illes le direction del foreste? – Post haber passate duo o tres stratas in le citate illes entra in le strata que conduce in le direction del foreste.
3. Que vide illes al dextera e al sinistra de lor via? – Al comenciamento illes vide casas e jardines postea campos e al fin appare le silva.
4. Ubi se arresta illes? – Illes se arresta presso un arbusto que es le sede de un grande numero de lacertas de varie colores.
5. Como se amusa le infantes postea? - Illes curre post le papiliones.
6. Como se termina le programma silvestre? - Con un concurso de saltation.

Słówka i wyrażenia

a ambe lateras - po obu stronach

al comenciamento - z początku

al fin -w końcu, wreszcie

al sinistra - na lewo

ambe - oba, obaj, obie, oboje

amusemento - zabawa

apparer - ukazać się

arbusto - krzak

arrestar se - zatrzymać się

attrappar - złapać

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

bicyclar - jechać rowerem	papilion - motyl
campo - pole	parer - zdawać się
casa - chata, dom	passar - minąć, przejechać, spędzić
citate - miasto	post - za
comenciamento - początek	presso - u, przy, blisko
concurso - konkurs, zawody	programma - program
conducer - prowadzić	que belle - jaki ładny, co za ładny
critar - krzyczeć	que grande - jaki duży
carrer - biec	remarcar - zauważyć, spostrzec
cyclista - kolarz	saltation - skakanie
disapparar - zniknąć	sede - siedlisko, siedziba
entrar - wchodzić, wjeżdżać, wejść	silva - las, lasek
exclamar - wołać, zawołać	silvestre - leśny
gris - szary	sinistre - lewy
in loco de - zamiast	spectar - przyglądać się
il pare - zdaje się	terminar - zakończyć, zakańczać
itero - znowu	toccar - dotykać
lacerta - jaszczurka	tornar - skręcać
lassa lo tranquille - daj jej spokój	torno - kolej
lassa nos vader - idźmy	a su torno - z kolei
lassar - puścić, pozwolić	toto - całkiem, zupełnie
medie - pół	tranquille - spokojny
medie hora - pół godziny	ultra - dalej

Gramatyka

§ 36.

Przedimek określony i nieokreślony może być użyty zaimkowo. W języku polskim w tym wypadku trzeba przeważnie powtórzyć rzeczownik.

Io parla duo linguas; un al domo, un altere al officina; le un es francese, le alterere anglese - mówię dwoma językami; jedynym w domu, drugim w pracowni; jedynym jest francuski, drugim angielski.

Io parla duo linguas; le de mi familia e le de mi ambiente - mówię dwoma językami; językiem rodziny i językiem środowiska

Le amusemento de papiliones comencia e non pote finir como le con le lacertas - zaczyna się zabawa z motylami i nie może się skończyć tak jak zabawa z jaszczurkami.

§ 37.

Imiesłów czynny czasu przeszłego wyrażamy w Interlingwie przy pomocy bezokolicznika słowa **haber** i imiesłowu biernego odpowiedniego czasownika.

post haber sortite - wyszedłszy

post haber terminate - zakończywszy

post haber passate - minąwszy, przejechawszy, przeszedłszy

post haber passate duo stratas illes entra sur le via del foreste - przejechawszy dwie ulice, wjeżdżają na drogę leśną.

Wyrażenia powyższe można również tłumaczyć przy pomocy czasu przeszłego dokonanego: gdy przyjechali dwie ulice – albo: po przejechaniu dwóch ulic.

§ 38.

Tryb rozkazujący pierwszej osoby liczby mnogiej wyrażamy przy pomocy słowa **lassa** - **pozwólcie, dajcie**

lassa nos vader - idźmy

14. Proque io ama le campania.

Io ama le campania, le labor in le campos, le bestial pro le rationes sequente: Quando io esseva ancora infante, io passava cata anno mi vacantias a presso de mi oncle, ric paisano

in H., belle village presso Bern. Mi oncle possedeva un ferma con un magnific stabulo, un grande jardin circa le casa e multe campos e pratos.

Multo active, ille non demandava multe labor de su nepote, sed ille cercava omne le occasiones de amuser me e dar me, per su exemplo, le gusto del labor. Cata matino e cata vespere ille me menava in le stabulo, ubi il habeva plure boves, quatro o cinque porcos, duo dozenas de vaccas, e ille me monstrava lor defectos e lor qualitates.

Durante le jornata io accompagniava mi oncle al campo, mi amita al jardin o al pullario. In le agros io reguardava le obreros arar, seminar e falcari. In le jardin, mi amita me monstrava como on cultiva le legumines; io eradicava la mal herbas, io colligeva le fructos, breve, io adjutava mi amita con multe placer. Quando illa esseva contente de mi labor, illa me menava al pullario un belle pullario, ubi on trovava un grande numero de gallos, de gallinas, de anates. E qual placer io habeva allora. Qual belle vacantias. E depost ille tempore, io ha semper amate le campania.

1. Ubi passava vos vostre vacantias, quando vos esseva ancora infante? – Io los passava de costume a presso de mi oncle al campania.
2. Habeva vos un oncle al campania? – Si, senior, mi oncle esseva un ric paisano que possedeva un grande ferma.
3. Le adjutava vos in su labores? – Io adjutava mi oncle in le agro e mi amita in le jardin o in le pullario.
4. Que animales domestic possedeva vostre oncle? – Ille possedeva plure vaccas e boves, etiam multe gallinas, gallos, anates.
5. Ubi remane le boves post le labor? – Illos son in le stabulo.
6. Que faceva le obreros in le agros? - Io les videva arar, seminar e falcari.
7. Que faceva vos in le jardin? – Io eradicava le mal herbas.
8. Ubi vive le gallinas, le gallos e alteres aves domestic? - Illos vive in le pullario.
9. Arava e seminava vos ipse? – No, senior, io reguardava solmente le obreros arar e seminar.

Słówka i wyrażenia

adjutar - pomagać

anate - kaczka

a presso de- u

arar - orać

ave - ptak

bestial - bydło

bove - wół

breve - krótki, krótko, krótko mówiąc

cata matino- co rano

cata vespere - co wieczór

carcar - szukać	mal - zły, źle
circa - koło, około	mal herba - chwast
colliger - zbierać	menar - prowadzić
contente - zadowolony	monstrar - pokazać, pokazywać
cultivar - uprawiać	obrero - robotnik
defeto - wada	occasion - okazja, sposobność
demandar - pytać, wymagać	occasion de amuser me - sposobność zabawienia mnie
depost - od, począwszy od	paisano - wieśniak
dozena - tuzin	placer - przyjemność
durante le jornata - przez cały dzień	porco - wieprz, świnia
eradicar - wyrwać z korzeniami	posseder - posiadać
exemplo - przykład	prato - łąka
falcar - kosić	pro le rationes - z przyczyn
fructo - owoc	proque - dlaczego
gallina - kura	pullario - kurnik
gallo - kogut	qualitate - zaleta, jakość
gusto - smak	ric - bogaty
herba - trawa	seminar - siać
agro – pole uprawne	sequente - następujący
il haveva - było	stabulo - stajnia, obora, chlew
ille - tamten, ów	tempore - czas, pogoda
ipse - sam	vacca - krowa
jornata - cały dzień	village - wieś
legumine - warzywo	remaner - pozostać
magnific - wspaniały	

Gramatyka

§ 39.

Czas przeszły niedokonany /*le passato*/ tworzymy z bezokolicznika przez odrzucenie końcówki -r i dodanie -va.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

io esseva - ja byłem, byłem

tu habeva - ty miałeś, miałaś

ille vadeva - on szedł, szła

nos passava - myśmy spędzali, spędzały

vos possedeva - wyście posiadali, posiadały

illes dormiva - oni spali, spały

il habeva - było, znajdowało się, był, byli, znajdowali się

czas przeszły **passato** wyraża również czynność przeszłą dokonaną.

§ 40.

W Interlingwie często używa się konstrukcji zwanej "biernik z bezokolicznikiem", której nie można tłumaczyć dosłownie na język polski, lecz zdaniem pobocznym.

Io regardava le obreros arar, seminar o falcar - patrzyłem, jak robotnicy orali, siali lub kosili; patrzyłem na robotników jak orali, siali lub kosili.

§ 41.

Zaimek nieokreślony **on** wyraża bliżej nieokreśloną osobę. Jest to zaimek osoby trzeciej liczby pojedynczej.

on dice - mówi się, mówimy, mówią

on cultiva - uprawia się, uprawiamy, uprawiają

on pote - można

on non pote - nie można

on debe - trzeba

on vide - widać, widzimy

on audi - słychać

§ 42.

Polską formę grzecznościową: pan, pani, państwo, panowie, panie i pański, pana wyrażamy przy pomocy zaimka osobowego *vos* - **wy** i dzierżawczego *vostre* - **wasz**. Można dodać słowo *senior* lub *seniora* z nazwiskiem lub bez.

Ubi passava vos vostre vacantias? - Gdzie spędzał pan swoje wakacje?

Ubi passava vos vostre vacantias? - Gdzie spędzała pani swoje wakacje?

Ubi passava vos vostre vacantias? - Gdzie spędzały panie swoje wakacje?

Ubi passava vos vostre vacantias? – Gdzie spędzali państwo swoje wakacje?

Ubi passava vos vostre vacantias, senior? - Gdzie spędzał pan swoje wakacje?

Ubi passava vos vostre vacantias, seniora? - Gdzie spędzała pani swoje wakacje?

Ubi passava vos vostre vacantias, senioras? - Gdzie spędzały panie swoje wakacje?

Habeva vos un oncle al campania? - Miał pan wujka na wsi?

Le adjutava vos in su labores? - Czy pomagał mu pan w jego pracach?

Arava e seminava vos ipse? - Czy pan sam orał i siał?

15. Nos emera un can.

Io volerea haber un can – dice Maria a su patre – Nostre catto non ha revenite a domo. Illo es certo morte. Illo ha essite probabilmente lacerate per le canes. Le catto non es tanto forte e intelligente como le can e illo non vive longemente. Nunc io vole haber un melior companion. Io me emera un setter.

Etiam Petro es de opinion que lo melior que on pote facer, es emer un belle can.

- Si nos habeva multe pecunia, nos poterea emer nos un immediatamente, sed nostre sparnios non son sufficiente e nos deberea dunque attender ancora alicun tempore.

Io vos dara le pecunia necessari - dice le patre – sed vos debe memorar, que vos habera multe travaglio con iste animal in elevar lo. Vos deberea nutrir lo cata die e menar lo al promenade. Vos deberea etiam lavar lo. Elevar un can es assatis difficile.

Sed Petro e Maria salta de gaudio, nam illes se jam senti felice possessores de un setter.

1. Que emerea Petro e Maria, si illes habeva multe pecunia? - Illes emerea un can.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

2. Como pensa vos, eserea can un melior companion que le catto? - Clar que si; le can es un animal intelligente, docile e obediente.
3. Potera Petro e Maria emer un setter pro lor spanios? – No, senior, lor sparnios non eserea sufficiente.
4. Qui les dara le pecunia necessari? - Lor patre.
5. Essera contente le infantes, quando illes habera un can? – On pote supponer que si, proque illes salta de gaudio, quando lor patre les dice que ille les dara le pecunia necessari.
6. Que occupationes habera le infantes con le can? – Illes debera nutrir lo e menar lo al promenada, etiam lavar lo.
7. Ha vos un can, senior? - No, senior, sed io me emera un le septimana proxime.
8. Que facera vos con vostre can? – Io lo menara al promenada, io lo elevara, io habera un placer de posseder lo.
9. Pensa vos que le can essera utile pro vos? – Io lo tenera pro mi proprie placer, sed illo essera forsan etiam utile, nam illo me guardara mi domo.

Słówka i wyrażenia

assatis - dość, dosyć

alicun tempore - jakiś czas

animal - zwierzę

attender - poczekać

can - pies

cata die - co dzień

catto - kot

clar que si- jasne że tak, oczywiście

companion - towarzysz

difficile - trudny

docile - uległy, pojętny

dunque - więc

elevare - hodować

emer - kupić

esser de opinion - być zdania

felice - szczęśliwy

forsan - może

forte - mocny, silny

gaudio - uciecha, radość

guardar - pilnować

ha essite - został, był

in elevar lo - w hodowaniu jego

intelligente - inteligentny

lacerar - rozerwać

le septimana proxime - na przyszły tydzień, w przyszłym tygodniu

lo melior - najlepsze

melior - lepszy

memorar - pamiętać

morte - martwy, nieżywy

nam - gdyż, bo

nutrir - żywić, karmić

obediente - posłuszny

occupation - zajęcie

opinion - zdanie

pecunia - pieniądze

pensar - myśleć

possessor - posiadacz

promenada - spacer

proprie - własny

proxime - bliski

saltar - skakać

seniora - pani, proszę pani

sentir se - czuć się

setter - seter

si - jeżeli, jeśli, jak

sparnios - oszczędności

sufficiente - wystarczający

supponer - przypuszczać

tanto - tak, tak bardzo

travalio - trud, praca

un placer de posseder lo - przyjemność posiadania go

Gramatyka

§ 43.

Czas przyszły /*le futuro*/ kończy się na -a akcentowane, które dodajemy do bezokolicznika.

Io me emera un setter - kupię sobie setera.

Nos debera attender - będziemy musieli poczekać.

Io vos dara - Ja wam dam.

Vos habera - będziecie mieć.

Que facera vos? - co będzie pan robił?

Io lo tenera - będę go trzymał.

Illo me guardara mi domo - będzie mi pilnował mojego domu.

§ 44 .

Tryb warunkowy /*le conditional*/ kończy się literkami -ea, które dodajemy bezpośrednio do bezokolicznika.

Io volerea haber - Chciałbym mieć. Chciałabym mieć.

Nos poterea - moglibyśmy.

Illes emerea un can - kupiliby psa.

§ 45.

Po słowie **si** - **jeżeli** używa się czasu przeszłego zamiast trybu warunkowego

Si nos habeva pecunia, nos poterea emer un can - gdybyśmy mieli pieniądze, moglibyśmy kupić psa.

16. Le animales domestic

Le can les un animal domestic. Illo es multo fidel al homine e guarda su domo. Illo latra, quando illo vide arrivar alcun persona estranie.

Le catto attrappa le muses e pro iste ration illo pote esser utile, ben que le plus sovente nos lo tene pro nostre placer. Le catto miaula pro indicar nos que illo senti le fame o le sete. Quando illo vole manifestar su discontento, le catto leva le dorso arcante tote su corpore.

La cavallo es le plus grande e le plus belle animal domestic. Su voce es appellate hinnimento. Le cavallo hinni. Illo es multo utile al homine. Nos pote emplear lo in le tiramento de vehiculos e in le labores agricole. Illo nos servi etiam a cavalcar. Le cavallos de cursa curre multo celeremente, illos son etiam bon saltatores.

Le vacca mugi. Illo es minus forte que le cavallo, sed illo es etiam un animal de grande utilitate. Illo nos da le lacte. Su carne es excellente como alimento. In estate, le vaccas pasce sur le pasturas, in hiberno, illos remane in le stabulo.

1. Que face le can? – Illo guarda nostre domo e latra quando illo vide un persona estranie.
2. An le catte es utile? – Si seniora, illo es utile, nam illo attrappa le muses.
3. Que face le catto, quando illo vole manifestar su discontento? – Illo leva le dorso e arca tote su corpore.
4. Miaula le cetto quando illo vide un persona estranie? No, senior, le catto miaula solmente pro indicar nos le fame o le sese que illo senti.
5. Qual es le cavallo? Illo es le plus grande, le plus belle e le plus intelligente animal domestic.
6. A que nos servi le cavallo? - Nos lo emplea in le tiramento de vehiculos e nos cavalca con illo.

7. Pote nos cavalcar etiam sur un bove? - No, homine, on pote cavalcar solmente sur un cavallo.
8. Es le cavallo le plus utile animal domestic? - No, senior, iste animal non es plus tanto utile como olim.
In nostre dies illo es sovente reimplaciate per le automobile, per le tractor o per altere medios de locomotion.
9. Que nos da le vacca? - Le vacca nos da le lacte e nos usa su carne como alimento.
10. Es le vacca tanto forte como le cavallo? - No, senior, le cavallo es plus forte. Illo es etiam capabile de currer plus celeremente que le vacca.
11. Ubi pasce le vaccas e le cavallos? - Illos pasce sur le posturas o sur le campos.

Słówka i wyrażenia

agricole - rolny	excellente - wyśmienity, wyborowy
alicun - jakiś	fame - głód
alimento - pożywienie	fidel - wierny
arcante - wyginając jak łuk	hiberno - zima
arcar - wyginać jak łuk	hinnimento - rzenie
arrivar - przybywać	hinnir - rzeć
a que - do czego	homine - człowiek, człowieku
automobile - samochód	illo vide arrivar – widzi, że przychodzi
ben que - chociaż	in estate - latem
capabile - zdolny	in hiberno - zimą
carne - mięso	latrar - szczekać
cavalcar - jechać konno	locomotion - lokomocja
cavallo de cursa - koń wyścigowy	manifestar - okazywać
celere - szybki	miaular - miauczeć
celeremente - szybko	minus - mniej, minus
corpore - ciało	mugir - ryczeć
cursa - bieg, biegi, wyścigi	mus - mysz
de grande utilitate - bardzo pożyteczny	non es plus tanto - nie jest już tak
discontente - niezadowolenie	olim - niegdyś, dawniej
domestic - domowy	pascer - paść się
emplear - używać	pastura - pastwisko

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

persona - osoba

pro iste ration - z tej przyczyny, dlatego

que - niż

reimplaciar - zastąpić

reimplaciate - zastępowany

remaner - pozostawać

saltator - skoczek

sentir - czuć

servir - służyć

sete - pragnienie

tiramento – ciągnięcie, zaprzęg

tirar – ciągnąć

tote su corpore - całe swoje ciało

tractor - ciągnik

vehiculo - pojazd

voce - głos

Gramatyka

§ 46.

Stopniowanie /la comparation/ przymiotników i przysłówków wyrażamy opisowo: stopień wyższy /le grado comparative/ przy pomocy przysłówka **plus** - **więcej, bardziej**, stopień najwyższy /le grado superlative/ przez użycie przysłówka **plus** z przedimkiem określonym: **le plus** - **najwięcej, najbardziej**. Stopniowanie niższości wyrażane przez użycie przysłówka **minus** - **mniej** i **le minus** - **najmniej**.

forte - silny

plus forte - silniejszy

le plus forte - najsilniejszy

grande - duży

plus grande - większy

le plus grande - największy

sovente - często

plus sovente - częściej

le plus sovente - najczęściej

§ 47.

Narzędnik */le ablativo/* jako orzecznik równa się mianownikowi.

le can es un animal domestic - pies jest zwierzęciem domowym.

§ 48.

Sufiks **-amento** służy do tworzenia rzeczowników oznaczających “czynność” lub “rezultat” od czasowników kończących się na **-ar**. Sufiks **-imento** tworzy rzeczowniki od czasowników, kończących się na **-er** i **-ir**.

comenciar - zaczynać

comenciamiento - początek

reimplaciar - zastępować

reimplaciamento - zastępstwo

tirar - ciągnąć

tiramento - ciągnięcie

mover - ruszać

movimento - ruch

hinnir - rzeć

hinnimento - rzenie

17. Le visita a un ferma.

Hodie postmeridie Petro bicycla a su camerada de schola, Paulo, cuje patre ha un parve ferma in le distantia de 6 km ab le citate.

Le arrivata de Petro es annunciate per le can con un forte latrato. Accurre Paulo e invita su amico al corte.

Ah, que immunde es illo - exclama Petro meraviliate indicante un porco.

Sed su carne es eccellente como alimento e pro iste ration illo es multo appreciate - dice Paulo.

- Monstra me tu animales e aves domestic, Paulo.

In iste momento le cavallos labora in le agro, le patre ara, e le vaccas son ancora sur le pastura; illos revenira in le vespere. Sed reguarda iste capra, illo es bellette, nonne? Le capra non es animal de tante importantia como le cavallo o le vacca, sed illo es etiam multo utile a causa del carne e del lacte que illo nos da. Cognosce tu le proverbio: "Le capra semper tira al monte"? Illo vole dicer que nos semper age secundo nostre natura.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

Nos ha duo oves e quatro agnos; illos nos forni lana. Nos ha etiam plure gallinas que nos pone ovos e un gallo que canta cata matino. Reguarda lo. Su plumage es multo plus belle que le del gallinas. Sur le capite illo ha un creste rubie.

Le ambe pueros admira le columbas que vive in le columbiera e que ama volar in le aere.

Post le casa il ha un parve stagno, ubi nata le anseres e le anates que son aves aquatic e ama le aqua.

Le vita in le ferma pare a Petro multo interessante.

1. Que visita Petro un postmeridie? - Ille visita le ferma pertinente al patre de uno de su camaradas de schola.
2. Como le recipe le can? - Vidente le, le can latra in alte voce.
3. Que animales domestic vide Petro in le corte? - Ille vide un capra, un porco, duo oves e quatro agnos.
4. Qual es le porco? - Iste animal es immunde, sed multo utile.
5. Que animales pertine ancora al gruppo del animales domestic? - Le capra e le ove que son multo plus parve que le vacca.
6. Usa nos le lacte del capra? - Si, nos lo usa; illo es multo bon,
7. Que animal nos da le lana? - Le ove, sed nos usa etiam su carne como alimento e a vices etiam su lacte.
8. Que utilitate ha nos del gallina? - Le gallina pone ovos e su carne es multo nutritive e saporose.
9. Ubi vive le gallos e le gallinas? - Illos vive in le galliniera.
10. Que face le gallo cata matino? - Illo canta in alte voce.
11. Que aves ama le aqua? - Le anseres e le anates que son aves aquatic.
12. Ubi vive le columbas? - In le columbiera.
13. Que ama facer le columbas? - Iste aves ama volar in le aere.

Słówka i wyrażenia

ab -od

a causa de - z powodu, dla

admirar - podziwiać

ager - czynić, postępować

agno - jagnię

agro - rola, pole uprawne

al monte - w góry

alte - wysoki, głośny

annunciar - zwiastować, ogłosić, donieść

appreciar - cenić

appreciate - ceniony

arrivata - przybycie

aquatic - wodny

a vices - niekiedy

anseres - gęsi	monte - góra
a vices - niekiedy	natar - pływać
bellette - ładny	natura - natura
camerada - towarzysz	nonne? – prawda?
camerade de schola - kolega szkolny	nutritive - pożywny
cantar - śpiewać	ove - owca
capra - koza	parer - wydawać się
columba - gołąb	Paolo - Paweł
columbiera - gołębnik	plumage - upierzenie
cresta - grzebień	poner ovos - nieść jajka
cuje - którego, której	postmeridie - popołudnie, po południu
de tante importantia - tak ważny	proverbio - przysłowie
distantia - odległość, dystans	que immune - jaki brudny, ale brudny
fornir - dostarczać	reciper - przyjąć
galliniera - kurnik	saporose - smaczny
gruppo - grupa	secundo - według
immune - nieczysty, brudny	sex - sześć
in alte voce - głośno	stagno - staw
invitar - zaprosić, zapraszać	tante - taki, taki wielki
kilometro - kilometr	vice - raz
lana - wełna	vita - życie
latrato - szczekanie	volar - latać, fruwać
matino - ranek	vole dicer - znaczy
meraviliar - dziwić	utilitate - pożytek
meraviliate - zdziwiony	

Gramatyka

§ 49.

Jeżeli rzeczownik, oznaczający istotę męskiego rodzaju, kończy się na -o, forma żeńska powstaje przez zastąpienie -o przez -a.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

<i>filio</i> - syn	<i>filia</i> - córka
<i>cosino</i> - kuzyn	<i>cosina</i> - kuzynka
<i>amico</i> - przyjaciel	<i>amica</i> - przyjaciółka
<i>puero</i> - chłopiec	<i>puera</i> - dziewczynka
<i>capro</i> - koziół	<i>capra</i> - koza
<i>cavallo</i> - koń	<i>cavalla</i> - klacz
<i>americano</i> - Amerykanin	<i>americana</i> - Amerykanka
<i>senior</i> - pan	<i>seniora</i> - pani

§ 50.

Sufiks -ette, -etta, -etto oznacza zdrobniałość.

<i>belle</i> - piękny	<i>bellette</i> - ładny
<i>seniora</i> - pani	<i>senioretta</i> - panna
<i>uxor</i> - żona	<i>uxoretta</i> - żoneczka
<i>pacco</i> - paka	<i>pacchetto</i> - pakiet
<i>jaco</i> - marynarka	<i>jachetta</i> - żakiet
<i>opera</i> - opera	<i>operetta</i> - operetka
<i>furca</i> - widły	<i>furchetta</i> - widelec

§ 51.

Sufiks -iera oznacza "naczynie" lub "miejsce", gdzie się coś znajduje lub rośnie.

<i>tinta</i> - atrament	<i>tintiera</i> - kałamarz
<i>salata</i> - sałata	<i>salatiera</i> - salaterka
<i>bonbon</i> - cukierek	<i>bonboniera</i> - bomboniera
<i>tabacco</i> - tytoń	<i>tabacchiera</i> - tabakiera

button - guzik*buttoniera* - butonierka*gallina* - kura*galliniera* - kurnik*columba* - gołąb*columbiera* - gołębnik*ris* - ryż*risiera* - pola ryżowe*carbon* - węgiel*carboniera* - kopalnia węgla

18. Le tempore

Un proverbio popular dice que le tempore non ha limites. Sed a fin que nos pote melio orientar nos. le tempore es dividite in varie unitates plus longe o plus breve,

Si nos non es astronomos o historicos, le plus grande unitate que nos usa es le anno. Illo ha 365 /tres centos sexanta-cinque/ o 366 /tres centos sexanta-sex/ dies e se compone de 12 dece-duo/ menses.

Le prime mense del anno se appella januario, le secunde es februario, le tertie – martio, le quarte - april. le quinte - maio, le sexte - junio, le septime - julio, le octave - agosto, le none - septembre, le decime - octobre, le dece-prime es novembre e le dece-secunde que es le ultime mense del anno se appella decembre

Le studentes e le scholares divide le anno in duo partes equal que se appella semestres, proque illos se compone de sex menses, o in quatro partes equal, cata un del quales comprende tres menses e pro iste ration illos se appella tremestres.

Cata mense he 30 /trenta/ o 31 /trenta-un/ dies. Le mense de februario ha solmente 28 /vinti-octo/ dies e in un anno bissextil illo ha 29 /vinti-novem/ dies.

Cata die se compone de 24 /vinti-quatro/ horas. Le partes del die son: le matino, le antemeridie, le meridie, le postmeridie, le vespere, le nocte e le medie-nocte.

Le anno ha 52 /cinquanta-duo/ septimanas. Cata septimana se compone de septe dies que se appella: dominica, lunedì, martedì, mercuridi, jovedi, venerdi e sabbato.

Un mense comprende 4 /quatro/ septimanas e duo o tres dies, le mense de februario comprende solmente quatro septimanas, e in un anno bissextil illo ha quatro septimanas un die.

1. Ha cata anno le mesme numero de dies? - No, un anno ordinari ha tres centos sexanta-cinque dies e un anno bissextil ha un die in plus.
2. Como se divide cata anno? - Cata anno se divide in menses, septimanas e dies.

3. Cognosce tu le nomines del menses? – Si, io los cognosce; illos son quasi equal in omne de linguas.
4. Es le anno le plus grande unitate del tempore? – No, le historicos e geologos usa etiam unitates plus grande como p.e. seculo, era, epocha.
5. Un mense quante comprende dies? – Le mense de februario comprende 28 o 29 dies e le cetera menses comprende 30 o 31 dies.
6. Quando occorre un anno bissextil? – Illo occorre cata quarte anno.
7. Como se appella le prime e le ultime mense del anno? – Le prime mense del anno se appella januario e le ultime se appella decembre.
8. Un seculo quante comprende annos? – Un seculo es le unitate de tempore comprendente cento annos.
9. Qual es le prime die del septimana? – Secundo nostre costume le prime die del septimana es le dominica e le sabatto in vice es le ultime.

Słówka i wyrażenia

a fin que - ażeby	geologo - geolog
antemeridie - przedpołudnie	historico - historyk
april - kwiecień	in plus - więcej, ponadto
astronomo - astronom	in vice - natomiast
augusto - sierpień	januario - styczeń
bissextil - przestępny	jovedi - czwartek
cata un del quales - z którego każdy	julio - lipiec
cento - sto	junio - czerwiec
cetera - pozostały	le mense de februario - miesiąc luty
componer se - składać się	le mesme - ten sam
comprender - zawierać, obejmować, rozumieć	limite - granica
divider - dzielić	lunedì - poniedziałek
dividite in - podzielony na	maio - maj
epocha - epoka	martedì - wtorek
equal - jednakowy, równy	martio - marzec
era - era	melio - lepiej
februario - luty	mense - miesiąc
fin - koniec, cel	mercuridi - środa
	meridie - południe

nocte - noc

nimine - imię, nazwa, nazwisko

novembre - listopad

occurrer - zdarzać się, trafiać się, zachodzić, wypadać

octobre - październik

ordinari - zwykły

orientar nos - orientować nas, orientować się

p.e. = per exemplo - na przykład

popular - ludowy, popularny

quasi - prawie

sabatto - sobota

seculo - wiek, stulecie

semestre - półrocze, semestr

septembre - wrzesień

trimestre - kwartał, trymestr

unitate - jednostka

venerdi - piątek

Gramatyka

§ 52.

Liczebniki główne:

0 zero

10 dece

1 un

20 vinti

2 duo

30 trenta

3 tres

40 quaranta

4 quatro

50 cinquanta

5 cinque

60 sextanta

6 sex

70 septanta

7 septe

80 octanta

8 octo

90 novanta

9 nove

100 cento

1.000 mille

1.000.000 million

1.000.000.000 milliardo

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

1.000.000.000.000 billion

1.000.000.000.000.000 billiardo

1.000.000.000.000.000.000 trillion

1.000.000.000.000.000.000.000 trilliardo

1.000.000.000.000.000.000.000.000 quadrillion

1.000.000.000.000.000.000.000.000.000 quadrilliardo

1.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000 quintillion

1.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000 quintilliardo

Liczby czyta się w kolejności cyfr.

1.120 – *mille cento vinti*

w piśmie łączy się jednostki z dziesiątkami kreską

11 *dece-un*

14 *dece-guatro*

17 *dece-septe*

12 *dece-duo*

15 *dece-cinque*

18 *dece-octo*

13 *dece-tres*

16 *dece-sex*

19 *dece-nove*

21 *vinti-un*

46 *quaranta-sex*

72 *septanta-duo*

Między setkami i dziesiątkami jak również między dziesiątkami i jednostkami dopuszczalne jest użycie spójnika “e” - i.

mille cento e vinti

septanta e duo

Przykłady liczebników głównych:

8.347 *octo milles tres centos quaranta-septa*

10.987.654.321 *dece miliardos nove centos octanta septe millones sex centos cinquanta-quatro milles tres cento vinti-un*

§ 53.

Liczby porządkowe.

prime - pierwszy

secunde - drugi

tertie - trzeci*septime* - siódmy*quarte* - czwarty*octave* - ósmy*quinte* - piąty*none* - dziewiąty*sexe* - szósty*decime* - dziesiąty

Pozostałe proste liczebniki porządkowe tworzy się z liczebników głównych przy pomocy sufiksu **-esime**.

20-ty - *vintesime*1.000-ny *millesime*30-ty - *trestesime*1.000.000-wy *millionesime*100-ny - *centesime*1.000.000.000-wy *milliardesime*

W liczebnikach złożonych tylko ostatni składnik ma formę liczebnika porządkowego:

11-ty – *dece-prime*102-gi *cento secunde*99-ty – *novanta-none*300-ny *tres centesime*

Cyframi arabskimi liczebniki porządkowe wyrażone są w następujący sposób:

1me

2nde

3tie

4te

5te

6te

7me

8ve

9ne

10me

20me

100me

19. Un die in le schola.

Petro se evelia de costume a septe horas del matino. A septe e medie ille jenta. A octo horas minus quarto ille prende su libros e sorti al schola.

Le prime lection comencia a octo hores e dura quaranta-cinque minutas. Postea seque un recreation de dece minutas.

Il ha cinque o sex lectiones cata die. Ab dece-un horas minus vinti-cinque a dece-un minus cinque il ha le longe recreation durante le qual le scholares luncha.

Hodie le quarte lection es le arithmetica. Le scholares face le addition, le subtrattction, le multiplication e le division:

$14 + 3,4 = 17,4$ /dece-quatro plus tres comma quatro es dece-septe comma quatro/

$20 - 102 = -82$ /vinti minus cento duo es minus octanta-duo/

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

$20 \times 17 = 340$ /vinti vices dece-septe es tres centos quaranta/

$100 : 3 = 33,3333$ /cento dividite per tres es trenta-tres comma tres tres tres tres/.

Le plus difficile son le fractiones.

$\frac{3}{4} + \frac{3}{8} = 1 \frac{1}{8}$ /tres quartos plus tres octavos es un e un octavo/

Iste lection non es facile e Petro face ben attention pro evitar errores. Nos spera que ille succedera in isto post que ille es un scholar intelligente e diligentissime.

A dece-duo e medie o a un e vinti-cinque post-meridie le ultime lection fini e Petro reveni a domo.

1. A que hora se leva Petro? – A septe horas.
2. Quante minutas consecra ille a vestir se e a jentaculo? – Iste occupationes le prende quaranta-cinque minutas.
3. A que hora comencia le prime lection? – Illo comencia a octo punctualmente.
4. Que face le scholares durante le longe recreation? - Durante le longe recreation le scholares luncha.
5. Que lection es 10 plus difficile? - Le plus difficile es le lection de arithmetica e super toto le fractioncs.
6. Que hora es nunc, senior? - Il es tres e quarte.
7. A que hora comencia le concerto? – A septe e medie.
8. Que die del mense ha nos hodie? - Hodie es le dece-sex de julio mille novem centos cinquanta-nevem.
9. Quando ha vos nascite? - Io ha nascite le vinti-cinque de maio mille novem centos dece-tres.
10. Quando comencia le anno nove? - Le anno nove comencia le prime de januario.
11. Con que io pote servir vos senior? - Da me tres kilos e medie de sacharo e un quarto con sal.
12. Que die he vos arrivate? - Nos ha arrivate le prime de junio.
13. Quando nasceva le creator de esperanto? - Ludovico, Lazaro Zamenhof nasceva in Białystok le dece-cinque de decembre mille octo centos cinquanta-novem e moriva in Varsovia le dece-quatro de april mille novem centos dece-septe.

Słówka i wyrażenia

addition - dodawanie

a que hora - o której godzinie

arithmetica - arytmetyka

attention - uwaga

comma - przecinek

concerto - koncert

consecrar - poświęcać

creator - twórca

division - dzielenie

durar - trwać

error - błąd

evitar - unikać

facer attention - uważać

facile - łatwy

fraction - ułamek

kilo - kilo

le qual - który

lunch - drugie śniadanie

lunchar - jeść drugie śniadanie

minuta - minuta

morir - umrzeć

multiplication - mnożenie

nacer - urodzić się

post que – jako że, ponieważ, gdyż

punctualmente - punktualny

quarto - ćwierć

que die - którego dnia

que die del mense - którego dnia miesiąca

recreation - przerwa

sal – sól

septe horas del matino - siódma rano

sequer - następować

sperar - mieć nadzieję, spodziewać się

subtraction - odejmowanie

succeder - zdołać, odnieść sukces

ille succedera - powiedzie mu się, uda mu się

super toto - nade wszystko, przede wszystkim, głównie, zwłaszcza

Varsovia - Warszawa

vices - razy

Gramatyka

§ 54.

Liczebniki ułamkowe tworzymy z liczebników porządkowych przez zmianę końcowego -e na -o.

tres quartos – trzy czwarte

un octavo – jedna ósma

tres octavos - trzy ósme

§ 55.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

Godziny i minuty wyrażany liczebnikami głównymi, przy czym wyrazy „godzina” i „minuta” podobnie jak w języku polskim możemy opuścić.

un hora – pierwsza godzina

duo horas - druga godzina

duo horas a dece minutas - druga godzina i dziesięć minut

duo e dece – druga dziesięć

Polskie „po” tłumaczymy „e”, polskie „za” tłumaczymy „minus”.

tres horas e cinque – pięć po trzeciej

tres horas minus cinque - za pięć trzecia

quatro minus quarto – za kwadrans czwarta

quatro e quarto – kwadrans po czwartej

tres e medie – pół do czwartej

§ 56.

Dni miesiąca oznaczamy liczebnikami głównymi z przedimkiem. „Pierwszego” można wyrazić również liczebnikiem porządkowym.

le 1 januario /le un de januario/ - /le prime de januario/ - pierwszego stycznia

le 12 de novembre - /le dece-duo/ dwunastego listopada

que die del mense ha nos hodie? – którego dziś mamy?

hodie es le prime de martio – dziś jest pierwszego marca

§ 57.

Panujących określamy liczebnikami głównymi bez przedimka z wyjątkiem pierwszego, którego oznaczamy liczebnikiem porządkowym również bez przedimka.

Napoleon III */Napoleon Tres/* - Napoleon Trzeci

Henrico LXVII - */Henrico Sextanta-septe/* - Henryk Sześćdziesiąty siódmy

Frederico I /*Frederico Primo*/ - Fryderyk Pierwszy

Catherina I /*Catherina Prima*/ - Katarzyna Pierwsza

20. Le scriber un littera.

Petro scribe un littera. Ille ha emite un folio de papiro e un enveloppe in le papireria e un timbro 60 grossos in un kiosque.

Ille sede nunc al tabula in su camera e immerge justo su penna in le tinta.

Primo, ille scribe su adresse, isto es, su prenomine, su nomine, le strata e numero, le citate e le pais. Al dextera supra ille scribe le data: "Cracovia, le 28 de junio 1959". Nunc seque le adresse del destinatario e postea le contento ipse del littera.

"Car Amico - scribe Petro - Io ha justo recipite tu amabile littera e io hasta responder te que io es preste a intercambiar con te timbros postal e cartas illustrate. Includite, io te invia un serie de timbros e io spera que tu los trovava interessante. Con impatientia io expectara tu responsa. Interessante io te saluta cordialmente.

Tu devote

Petro"

Le littera es terminate. Petro lo sicca con le papiro siccante e lo insere in le enveloppe sur que ille scribe le adresse del destinatario e le sue proprie, e postea ille colla le timbro postal. Le littera es preste a esser inviate.

1. Ubi scribe nos le adresse del destinatario? - Nos lo scribe al initio del littera e sur le enveloppe.
2. In que ordine scribe nos le nomine del destinatario, le del pais, del citato e del strata? - In varie pais il ha diverse maneras de adressar. Le plus in uso es le ordine seguente: pronomine, nomine, strata, numero, citate e pais.
3. Que pone nos ante le nomine del destinatario? - Nos scribe le titulo "Senior" o "Seniora" que nos pote etiam abbreviar: Sr. e Sra.
4. Que titulo usa Petro in su litera? - "Car Amico".
5. Que parolas pote nos usar ancora in iste caso? - Nos usa etiam: "Car Senior" o "Estimate Senior".
6. Que phrases pote nos usar pro comenciar un littera? - Nos pote usar diverse phrases, p.e.: "Io ha trovate vostre adresse in le adressario e io desira...", "Io ha legite in le bulletin Currero del Mundo vostre adresse e io..." etc.

7. Que phrases usa nos al fin de un littera? - Nos usa p.e. tal phrases: "Expectante vostre amabile responsa io vos saluta cordialmente" o "Accepta, Car Senior mi salutationes cordial" o "Io esserea contentissime de audir ab vos de nove in le non troppo distante futro e remane condialmente".

Słówka i wyrażenia

abbreviar - skracać, skrócić	estimar - szanować
acceptar - przyjąć	estimate - szanowny
adressar - adresować	expectar - oczekiwać
adressario - książka adresowa	futuro - przyszłość
adresse - adres	grosso - gros, grosz
al fin - na końcu	immerger - zanurzyć, umoczyć
al initio - na początku	impatientia - niecierpliwość
amabile - miły	includite - załączony, w załączniku
audir - słyszeć, usłyszeć	initio - początek
bulletin - biuletyn	inserer - kłaść, wkładać
cambiar - zmieniać	intercambiar - wymieniać
carta - karta	inveloppe - koperta
carta postal - pocztówka	inviar - wysłać, wysyłać
carta illustrate - widokówka	ille invia - wysyła
caso - wypadek, przypadek	isto es - to jest
collar - przykleić, nakleić	justo - właśnie
contento - treść	littera - list, litera
cordial - serdeczny	maniera - sposób
cordialmente - serdecznie	mundo - świat
Cracovia - Kraków	ordine - porządek
currero - kurier, biegacz, goniec	phrase - zdanie
data - data	pais - kraj
desirar - pragnąć, życzyć sobie	papireria - papeteria
destinario - adresat, odbiorca	papiro siccante - bibuła
devote - oddany	parola - słowo
distante - oddalony, odległy, daleki	postal - pocztowy

prenomine - imię	siccar - suszyć
primo - najpierw	supra - u góry
pro - za	tal - taki
pro comenciar un littera - na początek listu	terminar - skończyć
kiosque - kiosk	terminate - skończony
responsa - odpowiedź	timbro - znaczek
salutation - pozdrowienia	titulo - tytuł
scriber un littera - pisanie listu	troppo - zbyt, zbyttnio, za
serie - seria	trovar - znaleźć
siccante - suszący	uso - użycie

Gramatyka

§ 58.

Sufiks **-issime** oznacza "w wysokim stopniu, bardzo,"

<i>forte</i> - silny, mocny	<i>fortissime</i> - bardzo silny
<i>diligente</i> - pilny	<i>diligentissime</i> - bardzo pilny
<i>contente</i> - zadowolony	<i>contentissime</i> - bardzo zadowolony
<i>car</i> - drogi	<i>carissime</i> - najdroższy

§ 59.

Sufiks **-eria** oznacza "sklep lub miejsce, gdzie się coś wyrabia lub znajduje".

<i>lacte</i> - mleko	<i>lacteria</i> - mleczarnia
<i>instrumento</i> - narzędzie	<i>instrumenteria</i> - narzędziownia
<i>droga</i> - materiał apteczny	<i>drogeria</i> - drogeria, skład apteczny
<i>perfumo</i> - perfumy	<i>perfumeria</i> - perfumeria
<i>papiro</i> - papier	<i>papireria</i> - papeteria

capello - kapelusz*raffinar* - rafinować*cappelleria* - zakład kapelusznicy*raffineria* - rafineria

§ 60.

Sufiks **-ero** oznacza "kto się czym zajmuje lub wyrabia".

barba - broda*banca* - bank*joiel* - klejnot*ferro* - żelazo*ferrovia* - kolej*lacte* - mleko*capello* – kapelusz*barbero* - fryzjer, golarz, cyrulik*banchero* - bankier*joieler* - jubiler*ferrero* - kowal*ferroviero* - kolejarz*lactero* - mleczarz*lactera* - mleczarka*cappellero* - kapelusznik

Część II

1. Un scaphandro in loco del banio

Ha essite patentate un beni que ha le forma de un scaphandro. Illo es plenate al collo e vacuate per valvulas al fin del bracios e del gambas.

Słówka i wyrażenia

al collo - przy szyi

banio - kąpiel, wanna

bracio - ramię

collo - szyja

gamba - noga

ha essite - został

patentar - opatentować

patentate - opatentowany

plenar - napętniać

scaphandro - skafander

vacuar - opróżniać

valvula - zastawka, kłapa, wentyl

2. Un duple mantello a pluvia

Ha essite patentate wa mantello a pluvia in que le parte posterior pote esser displicate pro albergar un secunde persona. In caso de duple occupation, cata persona debe contentar se de un sol manica.

Słówka i wyrażenia

albergar - schronić

contentar se - zadowolić się

contentar se de un sol manica - zadowolić się
jednym rękawem

displicar - rozwijać

displicate - rozwijana

duple - podwójny

in que - w którym

manica - rękaw

mantello - płaszcz

mantello a pluvia - płaszcz od deszczu

posterior - tylny

pluvia - deszcz

pro albergar un secunde persona - dla
schronienia drugiej osoby

sol - jedyny, sam

3. Como nettar le fenestras

Ha essite patentate un magnetic netta-fenestra pro uso domestic que es capabile de attraher, mantener, e mover con se un "alter ego" destinate a functionar al exterior del fenestra quando illo mesme es usate a nettar le interior.

Słówka i wyrażenia

al exterior del fenestra - na zewnątrz okna
 alter ego - drugie ja, nieodłączny przyjaciel, zastępca
 attraher - przyciągać
 con se - ze sobą
 destinar - przeznaczyć
 destinate - przeznaczony
 es destinate a functionar - przeznaczony jest do funkcjonowania
 es usate a nettar le interior - jest używany do czyszczenia wnętrza
 exterior - strona zewnętrzna

functionar - działać, funkcjonować
 interior - wewnątrz, strona wewnętrzna
 magnetic - magnetyczny
 mantener - utrzymywać
 mover - poruszać
 netta-fenestra - przyrząd do czyszczenia okien
 nettar - czyścić
 pro uso domestic - do użytku domowego
 que es capabile - który jest zdolny, który może

Gramatyka

§ 61.

W Interlingwie tworzy się słowa przez połączenie czasownika w trybie oznajmującym z rzeczownikiem.

guarda - pilnuje, chroni

costas - brzegi, wybrzeże

guardacostas - strażnik wybrzeża

fango - błoto

guardafango - błotnik

roba - ubranie, odzież

guardaroba - garderoba, szatnia

netta - czyści

fenestra – okno

nettafenestra - przyrząd do czyszczenia okien

porta - nosi

folio - kartka

portafolio - portfel

moneta - pieniądze

portamoneta - portmonetka

penna - pióro

portapenna - obsadka

rumpe - łamie

nuces – orzechy

rumpenuces - dziadek do orzechów

torna - kręci

vite – śruba

tornavite - śrubokręt

Słowa, zakończone na **-s**, jak *guardacostas*, *rumpenuces* mają jedną formę w liczbie pojedynczej i mnogiej.

4. Nos mangiara pan fresco

Un del statounitese paneterias industrial plana lancear al mercato un pan refrigerate que essera garantitemente fresc, non importa post quante trasporto o immagazine.

Słówka i wyrażenia

fresc - świeży

garantitemente - gwarantowanie

garantir - gwarantować

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

immagazinage - magazynowanie,
zmagazynowanie

immagazinar - zmagazynować

industrial - przemysłowy

lancear - rzucić, lansować

lancear al mercato - rzucić na rynek

magazin - magazyn

mercato - rynek

non importa - jest nieważne, nie zależy na tym

non importa post quante transporto o
immagazinage - po jakimkolwiek wielkim
transporcie czy magazynowaniu

paneteria - piekarnia

panetero - piekarz

planar - planować

plano - plan

refrigerar - oziębic

refrigerate - oziębiony

stato - stan

Status Unite - Stany Zjednoczone

statounitese /przymiotnik/ - Stanów
Zjednoczonych

transporto - transport

Gramatyka

§ 62.

Przyimek **-in** - **-w**, użyty jako przedrostek, skutkiem asymilacji przybiera formę: **-il** przed **l**, **-im** przed **b**; **m**, **p**, **-ir** przed **-r**.

amor - miłość

carne - ciało

cassa - kasa

coffro - kufer

cuna - kołyska

quadro - rama

scriber - pisać

tasca - kieszon

terra - ziemia

barca - barka, statek

balsamo - balsam

bottilia - butelka

bursa - sakiewka

magazin - magazyn

prision - więzienie

inamorar se - zakochać się

incarnar - ucieleśniać

incarnation - inkarnacja

incassar - inkasować

incoffrar - zamknąć w kufrze

incunar - położyć do kołyski

inquadrar - oprawić w ramkę

inscriber - wpisać, zapisać*intascar* - włożyć do kieszeni*interrar* - pogrzebać*interramento* - pogrzebanie*imbarcar* - załadować na statek*imbalsamar* - zabalsamować*imbottiliar* - butelkować*imbursar* - przyjąć, zaprzychodować*immagazinar* - magazynować*imprisionar* - uwięzić

5. Le materia in le cosmo

Nostre galaxia consiste a 50 /cinquanta/ pro cento dr stellas e a 50 per cento de pulvere interstellar.

Słówka i wyrażenia

consister de - składać się z

galaxia - galaktyka

interstellar - międzygwiazdny

pro cento - procent

pulvere - pył, kurz, proch, proszek

stella - gwiazda

6. Physica e chimia in le scholas de Russia

In le scholas de Russia, 25 /vinti-cinque/ pro cento del curriculum es dedicate a physica e chimia.

Słówka i wyrażenia

chimia - chemia

curriculum - program nauki

dedicar - poświęcić

dedicate - oddany, poświęcony

physica - fizyka

Russia - Rosja

secundari - drugorzędny

schola secundari - szkoła średnia

7. Un invention pro la babies.

Le enoiente tendentia de babies a disperger lor mangiar es combattibile per medio de un invention de senior Mink de Brooklyn. Ille equipa le bavatorio del baby con un guttiera que recipe le plus grande parte de lo que cade del bucca e del coclear del baby.

Słówka i wyrażenia

baby - niemowlę, bobas	es combattibile - jest do zwalczenia
bavatorio - śliniaczek	gutta - kropla
bucca - usta, buzia	guttar - kapać
cader - spadać	guttiera - rynna
coclear - łyżka	invention - wynalazek
combattibile - możliwy do zwalczenia	le plus grande parte - większa część
de lo que cade - z tego samego co pada	mangiar - jedzenie
disperger - rozrzucać	per medio de - przy pomocy
enoiente - przykry, dokuczliwy	tendentia - skłonność
enoiar - nudzić	tendentia a disperger - skłonność do rozrzucania
equipar con - wyposażać, zaopatrzyć w	

Gramatyka

§ 63.

Wyrazy, przyjęte z angielskiego, tworzą zwykle liczbę mnogą na sposób angielski.

<i>baby</i> - niemowlę	<i>babies</i> - niemowlęta
<i>setter</i> - seter	<i>setters</i> - setery
<i>film</i> - film	<i>films</i> - filmy
<i>dollar</i> - dolar	<i>dollars</i> - dolary

8. Duo curiose inventiones

Ha essite patentate un lampa electric que se attacha a revolvers o pistolas pro illuminar le scopo quando le tirator require su secunde mano pro altere fines.

On ha patentate un aerator de scarpas. Illo functiona per medio de un pumpa installate in le talones e activate per le pression del pede.

Słówka i wyrażenia

activar - uruchamiać	pro illuminar del scopo - dla oświetlenia celu
activate - uruchamiany	pumpa - pompa
aerator - przewietrzacz	requirer - wymagać, potrzebować
attachar - przymocować, przyczepić	revolver - rewolwer
illuminar - oświetlać	que se attacha - która się przytwierdza
installar - instalować	scopo - cel
installate - zainstalowany	talon - obcas
pistola – pistolet	tirar - strzelać
pression - ciśnienie	tirator - strzelec

9. Un nove methodo del disforestage

Pro remover arbores individual ex un grupo de alteres sin damno a istos on pote usar le recentemente patentate methodo del disforestage per helicoptero. Le arbore es amputate de maniera conventional, sed ante que illo cade le helicoptero se attacha a illo e transporta via.

Słówka i wyrażenia

amputar - ścinać	de maniera - sposobem
ante que - zanim	disforestage - wycinanie lasu
ante que illo cade - zanim upadnie	ex - z, ze
arbore - drzewo	helicoptero - helikopter
conventional - zwykły, konwencjonalny	individual - pojedynczy
damno - szkoda	methodo - metoda

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

per - przy pomocy

pro remover arboras - dla usunięcia drzew

recentemente - niedawno

remover - usunąć

sin - bez

sin damno a istos - bez szkody dla tychże

transportar - przenieść, transportować

transportar via - unieść, przenieść

via - precz

Gramatyka

§ 65.

Przedrostek **dis-** oznacza przeciwieństwo.

apparer - ukazać się

contente - zadowolony

harmonia - harmonia

honor - honor

nationalisar - nacjonalizować

organisar - organizować

proportion - proporcja

flor - kwiat

folio - liść

forestar - las

masca - maska

pachetto - paczka

pluma - pierze

disapparer - zniknąć

discontente - niezadowolony

disharmonia - dysharmonia

dishonor - dyshonor

disnationalisar - denacjonalizować

disorganisar - dezorganizować

disproportion - dysproporcja

disflorar - oberwać kwiaty

disfoliar - oberwać liście

disforestar - wycinać las

dismascar - demaskować

dispachettar - rozpakować

displumar - oskubać z pierza

10. La carrosseria del futuro

Un membro del Societate de Ingenieros Automotive ha predicite que le carrosseria de autos del futuro va esser fabricate de plastico. Al presente iste disvelopamento es arrestate per le

facto que le production de partes automotive ex plastico non es satis rapide, sed iste difficultate non es insolubile. Le carrosserias de plastico va eser plus resistente que illos de aciero e aluminium, e lor reparatura va eser exclusivamente facile.

Słówka i wyrażenia

aciero - stal	insolubile - nierozwiązalny
al presente - obecnie	membro - członek
arrestate - zatrzymany	plastico - plastik
auto - samochód	predicer - przepowiedzieć
automotive - samochodowy	presente - obecny
carrosseria - karoseria	production - produkcja
difficultate - trudność	que illos de aciero - niżeli te /karoserie/ ze stali
disveloppamento - rozwój	rapide - szybki
excessivamente - niezmiernie	reparatura - naprawa
fabricate - fabrykowany	resistente - odporny
facto - fakt	societate - towarzystwo
futuro - przyszłość	va esser - będzie
ha predicite - przepowiedział	
ingeniero - inżynier	

Gramatyka

§ 66.

Czas przyszły tworzymy również z bezokolicznika i czasownika posiłkowego **va**.

Le reparatura va esser facile - naprawa będzie łatwa

Ille va haber un barba - będzie miał brodę

Nos va scriber - będziemy pisać

§ 67.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

Sufiks **-bile** oznacza "możliwy do wykonania" lub "wart czego". Czasowniki na **-ar** przyjmują **-abile**, a czasowniki na **-er**, **-ir** - **-ibile**.

solver – rozwiązać

solubile - rozwiązalny

insolubile – nierozwiązalny

leger - czytać

legibile – czytelny

illegibile – nieczytelny

portar – nosić

portabile – przenośny

audir – słyszeć

audibile – słyszalny

admirar – podziwiać

admirabile - podziwu godny

amar - kochać, lubić

amabile – miły

combatter – zwalczać

combattibile - możliwy do zwalczenia

evitar – unikać

inevitabile - nieunikniony

separar – rozłączyć

inseparabile – nierozłączny

terminar – zakończyć

interminabile - niekończący się

11. Le pisca con le lumine

Technicos norvegian ha disveloppate submergibile apparato de illumination electric que attrahe pisces verso le apertura del rete. On ha experimentate con le nove technica in le Pacifico e reporta resultados promittente.

Słówka i wyrażenia

apertura - otwór

Pacifico - Pacyfik

disveloppar - rozwinąć, opracować

pisca - połów

experimentar - robić doświadczenia,
wypróbować

pisce - ryba

ha disveloppate - rozwinęli, opracowali

promittente - obiecujący, pomyślny

illumination - oświetlenie

promitter - obiecywać

lumine - światło

reportar - donosić

norvegian - norweski

resultato - wynik

on ha experimentate -przeprowadzono próby

rete - sieć

submerger - zanurzyć

submergibile - zanurzalny

technica - technika

technico - technik

verso - ku, do

12. Vitro in loco de grillas

In multe jardines zoologic del Statos Unite, le grillas inter le publico e le simias es reimplaciate per vitro. Le objectivo de iste innovation es provider un melior protection - non del publico contra le simias sed del simias contra le publico, i.e., contra le periculo de esser inficite de tuberculosis human.

Słówka i wyrażenia

contra - przeciw, przed

contra le simias - przed małpami

grilla - krata

human - ludzki

inficer - zarazić

inficite de tuberculosis - zarażony gruźlicą

innovation - innowacja

objectivo - cel

periculo - niebezpieczeństwo

periculo de esser inficite - niebezpieczeństwo zarażenia się

protection - ochrona

provider - dostarczyć, dać

provider un melior protection - dostarczenie lepszej ochrony

publico - publiczność

reimplaciate - zastąpiony

simia - małpa

zoologic – zoologiczny

13. Pote crescer le fungos sin le lumine?

Le supposition que fungos non require lumine ha essite demonstrate como erronee in experimentos conducite per le Statounitese Departamento de Agricultura. Ben que le fungos es disproviste de chlorophylla, lo que pare significar que illos pote crescer sin lumine, multes inter illos non pote iniciar le formation de sporas in un ambiente de obscuritate absolute.

Słówka i wyrażenia

agricultura - rolnictwo

ambiente - środowisko

chlorophylla - chlorofil

conducite - przeprowadzony

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

crescer - rosnąć

demonstrar - wykazać

demonstrate - wykazane

departimento - departament

disproviste de chlorophylla - pozbawiony chlorofilu

erronee - błędny

absolute - absolutny, zupełny

experimento - eksperyment

formation - tworzenie

fungo - grzyb

initiar - zapoczątkować

lo que pare significar - co wydaje się oznaczać, co oznacza jak się wydaje

obscure - ciemny

obscuritate - ciemność

significar - oznaczać

sporas - spory

supposition - przypuszczenia

Gramatyka

§ 68.

Sufiks **-itate** oznacza stan, cechę.

obscur - ciemny

utile - pożyteczny

probabile - prawdopodobny

natural - naturalny

regular - regularny

theatral - teatralny

possibile - możliwy

obscuritate - ciemność

utilitate - pożyteczność

probabilitate - prawdopodobieństwo

naturalitate - naturalność

regularitate – regularność

theatralitate – teatralność

possibilitate - możliwość

varie - różny

proprie - własny

varietate - różnorodność

proprietate - własność

14. Pharmacos exponite al radiation del bomba atomic.

Durante un serie de testes del bomba atomic executate in Nevada in le primavera de 1953 un collection de 42 importante pharmacos esseva exponite al radiation intra un km del centro del explosion. Multes del preparaciones deveniva levemente radioactive, specialmente illos continente chloro e natrium, sed non a un grado periculose. Le grado de potentia del pharmacos remaneva normal, excepte que insulina perdeva 10 pro cento e vitamina B-12 50 pro cento del potentia original.

Słówka i wyrażenia

atomic - atomowy

a un grado periculose - w stopniu niebezpiecznym

centro - centrum, środek

chloro - chlor

collection - zbiór, kolekcja

continente - zawierający

container - zawierać

devenir - stać się

deveniva - stały się

excepte - z wyjątkiem

executar - wykonać, wykonywać

executate - wykonany

explosion - wybuch, eksplozja

exponer - wyłożyć

exponite al radiation - wystawiony na promieniowanie

grado - stopień

illos continente – te, które zawierały

importante - ważny

in le primavera - wiosną

intra - w środku, w obrębie

intra 1 km - w granicach 1 km

leve - lekki

levemente - lekko

natrium - sód

normal - normalny

original - pierwotny

perder - stracić

perdeva - straciła

periculose - niebezpieczny

pharmaco - lek

potentia - moc

preparation - preparat

primavera - wiosna

radiation - promieniowanie

radioactive - promieniotwórczy, radioaktywny

remaneva - pozostawał

specialmente - zwłaszcza

test - próba, test

vitamina - witamina

15. Le glaciers in le Statos Unite cresce

Dr. A. E. Harrison del Universitate Washington reporta que methodos photogrammetric ha revelate que le glaciers del montanias del west del Statos Unite non recede sed cresce multo pronunciatamente.

Słówka i wyrażenia

glacie - lód	pronunciate - wymawiany
glaciero - lodowiec	pronunciatamente - wymownie, znacznie
ha revelate - ujawniły	receder - cofać się, ustępować
montania - góry	revelar - ujawniać, ujawnić
photogrammetric - fotogrametryczny	universitate - uniwersytet
pronunciar - wymawiać	west - zachód

16. Oculo artificial movente.

Un oculo artificial que non solo ha un apparentia natural sed mesmo move in concerto con le oculo intacte esseva disveloppate al Hospital de veteranos a Boston per doctores E.H. Tomb e D.F. Gearhart. Illo es facite de plastico e contine un parve magnete. Isto seque le motiones de un altere magnete que es attachate al musculos que habeva movite le oculo natural.

Ultra su beneficios psychologic le note oculo ha le avantage de esser firmemente retenite per le magnetes, de maniera que le palpebras es liberate del labor de supportar lo.

Słówka i wyrażenia

a Boston - w Bostonie	doctor - doktor
al hospital - w szpitalu	es liberate - są uwolnione
apparentia - wygląd	firme - mocny
artificial - sztuczny	firmente - mocno
avantage - zaleta	ha le avantage - ma tę zaletę, że jest
beneficio - dobrodziejstwo	ha un apparentia - ma wygląd, wygląda
de maniera que - tak że, w ten sposób że	

hospital - szpital

in concerto con - zgodnie z

intacte - nietknięty, nienaruszony,
nieuszkodzony

isto seque le motiones - idzie ono za ruchami,
towarzyszy ono ruchom

liberar - uwolnić

liberate del labor de supportar lo - uwolnione
od trudu podtrzymywania go

magnete - magnes

mesmo - nawet

movente - ruszający się, ruchomy

mover - ruszać, poruszać się

motion - ruch

musculo - mięsień

natural - naturalny

non solo - nie tylko

palpebra - powieka

psychologic - psychologiczny

que habeva movite - które poruszały

retener - przytrzymywać

retenite - przytrzymywany

sed mesmo - lecz nawet

sequer - iść za, śledzić, towarzyszyć,
następować po

solo - tylko

supportar - podtrzymać

ultra - oprócz

veterano - weteran

Gramatyka

§ 69.

Czas zaprzeszły tworzymy przy pomocy czasu przeszłego słowa posiłkowego **haber** i imiesłowu przeszłego odmienionego czasownika.

Le musculos que habeva movite le oculo natural - mięśnie, które poruszały (przedtem) oko naturalne

17. Le rattos se servi de radar

Basante se super le prova per altere scientistas que le voce e le audientia de rattos pote laborar con frequentias ultrasonic /i.e. ultrasonic ab nostre puncto de vista human/, un grupo de psychologos del Universitate California ha demonstrate que rattos usa iste capacitate como un specie de radar pro evitar invisibile obstaculos. Le ratos esseva trainate a currer un labirintho con duo equivalente exitos. Quando un del existos esseva blocate illos lo evitava mesmo quando illos esseva completamente cecate.

Słówka i wyrażenia

audientia - słuch	le prova per altere scientistas - dowód podany przez innych uczonych
basante se super - opierając się na	le rattos se servi de radar - szczury posługują się radarem
basar se - opierać się	obstaculo - przeszkoda
blocar - blokować	pro evitar obstaculos - dla unikania przeszkód
blocate - zablokowany	prova - dowód
capace - zdolny	psychologo - psycholog
capacitate - zdolność	puncto - punkt
cec - ślepy	puncto de vista - punkt widzenia
cecar - oślepić	radar - radar
cecate - oślepiiony	ratto - szczur
como un specie - jako pewnego rodzaju	scientista - uczony
complete - zupełny, kompletny	servir se de - posługiwać się
completamente - zupełnie, kompletnie	specie - rodzaj
equivalente - równoważnościowy, jednakowy	super - na
exito - wyjście	trainar - tresować, trenować
frequentia - częstotliwość	trainate a currer - tresowane do biegania
invisibile - niewidoczny	ultrasonic – naddźwiękowy, ultradźwiękowy
labirintho - labirynt	vista - widzenie, widok

Gramatyka

§ 70.

Sufiks **-ntia**, oznaczający stan lub cechę, służy do tworzenia rzeczowników z przymiotników i imiesłówów, kończących się na **-nte**.

<i>audiente</i> - słyszący	<i>audientia</i> - słuch, słyszenie
<i>frequente</i> - częsty	<i>frequentia</i> - częstość, częstotliwość
<i>potente</i> - mogący	<i>potentia</i> - moc, potęga

apparente - wydający się*tendente* - skłonny*distante* - odległy*diligente* - pilny*impatiente* - niecierpliwy*patiente* - cierpliwy*sequente* - następny*apparentia* - wygląd*tendentia* - skłonność, tendencja*distantia* - odległość, dystans*diligentia* - pilność*impatientia* - niecierpliwość*patientia* - cierpliwość*sequentia* - następstwo, sekwencja

18. Pisces de mar in un laco

In le aqua fresc del laco Sentani in le montanias de Nove Guinea on ha discoperite grande squalos e pisces a serra que alterubi habita solmente le mar. Le laco se trova 30 km ab le mar e 150 m supra su nivello. On opina que in le distante passato le laco esseva connectite con le mar e que un eruption vulcanica causava su presente isolation e elevation. Si iste supposition es correcte on deba supponer in plus que le aqua deveniva fresc si gradualmente, que le grande pisces poteva ajustar se a lor nove habitat.

Słówka i wyrażenia

ajustar se - dostosować się

alterubi - gdzie indziej

aqua fresc - słodka woda

causar - spowodować

connecter - połączyć

connectite - połączony

coperir - przykryć

correcte - poprawny, prawidłowy

deveniva - stawała się

discoperir - odkryć

elevation - wzniesienie

eruption - wybuch wulkanu

gradualmente - stopniowo

Guinea - Gwinea

habitar - zamieszkiwać

habitat - zwykłe miejsce przebywania
zwierzęcia lub rośliny

isolation - izolacja, odosobnienie

laco - jezioro

mar - morze

nivello - poziom

on debe - należy

on ha discoperite - odkryto

on opina - sądzi się

passato - przeszłość

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

pisce a serra - ryba piła

presente - obecny

serra - piła

se trova - znajduje się

squalo - rekin

supra - ponad

vulcanic - wulkaniczny

19. Le camelo quasi non suda

Studios executate al Universitate Duke indica que la capacitate del camelo de indurar longe periodos sin biber aqua se debe principalmente al paucitate de su sudation. Su organismo permette, quasi sin sudor, que su temperatura ascende a un maximo de 40,5 C. Tunc pauc sudation es necescari pro mantener iste temperatura.

Słówka i wyrażenia

ascender - podnosić się

camelo - wielbłąd

indurar - znosić, wytrzymywać

maximo - maximum

organismo - organizm

pauc - niewielki, mały

paucitate - niewielka ilość

periodo - okres

permitter - pozwalać

principalmente - głównie

pro matener iste temperatura - dla utrzymania tej temperatury

que su temperatura ascende - żeby jego temperatura podnosiła się

se debe - zawdzięcza się

studio - studium, badanie

sudar - pocić się

sudation - pocenie się

sudor - pot

temperatura - temperatura

tunc - wtedy

Gramatyka

§ 71.

W Interlingwie czasownik nie przedstawia tak różnorodnych form jak w języku polskim. To samo słowo może mieć niekiedy znaczenie:

a) przechodnie i nieprzechodnie

b) dokonane i niedokonane

c) jednokrotne i wielokrotne

A

Le lection comencia - lekcja się zaczyna

Le lection fini - lekcja się kończy

Nos comencia nostre labor - zaczynamy naszą pracę

Nos fini nostre labor - kończymy naszą pracę

B

Petro faceva su lectiones - Piotr robił swoje lekcje

Petro ha facite su lectiones - Piotr odrobił swoje lekcje

Le aqua deveniva fresc gradualmente - woda stawała się słodką stopniowo

Multes del preparationes deveniva levemente radioactive - wiele preparatów stawało się lekko radioaktywnymi

C

Ille die, illa visitava su parentes - owego dnia odwiedziła ona swoich rodziców

Ille visitava su parentes cata dominica - odwiedzała ona swoich rodziców co niedziela

Każde słowo oprócz znaczenia, podanego w słowniczku może mieć jedno lub więcej odcieni znaczeniowych, które wynikają z kontekstu lub są wyrażone przy pomocy dodatkowych określeń lub czasów. Tak więc poznane słowo *dar* - **dać** znaczy również **dawać**; *scriber* znaczy: **pisać**, **napisać**, **pisywać**.

20. Plantatores volante al stratosphera

Per servir se del currente que surge del Sierra Nevada, planatores de typos ordinari ha repetitemente montate a altitudes de plus que 11 km, sed le pilotes non poteva supportar longemente le conditiones atmospheric que existe in ille regiones.

Nunc un projecto de construir gigante stratoplanatores con cabinas a pression constante e satis spatiose pro portar duo passangeros e 300 kg de instrumentos scientific ha essise elaborate per les Association de Planatores de Sud-California in cooperation con le Centro Recercari Cambridge del Fortias Aeree.

Słówka i wyrażenia

aeree - powietrzny	per servir se -posługując się
altitude - wysokość	pilota - pilot
a pression constante - o stałym ciśnieniu	planator - szybowiec
association - stowarzyszenie	plus que - przeszło, ponad
atmospheric - atmosferyczny	portar - nieść, wieźć
cabina - kabina	projecto - projekt
centro - ośrodek	projecto de construer - projekt zbudowania
condition - warunek	pro portar - aby nieść, tu: aby pomieścić
constante - stały	recerca - badanie
construer - budować	recercari - badawczy
cooperation - współpraca, współdziałanie	region - okolica
currente - prąd	repeter - powtarzać
elaborate - opracowany	repetitemente - wielokrotnie
exister - istnieć	satis - dosyć
fortia - siła	scientific - naukowy
fortias aeree - lotnictwo wojskowe	spatiose - obszerny
gigante - gigantyczny, gigant	sud - południe
instrumento - przyrząd, instrument	Sud-California - Południowa Kalifornia
longemente - długo	supportar - wytrzymać, znieść
montrar - wznosić się, wzbic się w górę	surger - wznosić się
ordinari - zwykły	typo - typ
passagero - pasażer	volante - lecące

21. Expeditiones polar

Le jornal Voks ha publicate un reporto del expeditiones polar interprendite per le russos depost le anno 1954. Secundo iste reporto le fundo del Arctico, exactemente como illo del Mediterraneo, presenta un complexe configuration de elevationes e depressiones. Le russos etiam reporta que le grande massa central de glacie in le Arctico non es homogenee sed consiste de masses e blocos de multe varie etates. Illes opina que le famose insulas de glacie flottante se renova continuemente per perder un parte de lor superficie per le disgelation

del estate e per reaccumular nove glacie in basso durante le hiberno. Le exploratores trovava un vita abundante e crede que illo existe mesmo in le region del polo. Illes videva icebergs que es seva rubie como rubinos in consequentia de innumerabile minute organismos vegetal. Le objectivos practic del expeditiones, que ancora continua, include observationes meteorologic e le preparation del expansion del transporto commercial in le Arctico.

Słówka i wyrażenia

abundante - bujny

Arctico - ocean arktyczny

central - centralny, główny

commercial - handlowy

complexe - złożony

configuration - ukształtowanie, kształt

continuar - trwać

continuemente - ustawicznie

creder - wierzyć, sądzić

depost - od

depression - zagłębienie

disgelation del estate - letnie tawienie

etate - wiek

exactemente como - tak samo jak

expansion - rozszerzenie

expedition - ekspedycja

explorator - badacz

famose - sławny

flottante - pływający

fundo - dno

ha publicate - opublikował

homogenee - jednorodny

iceberg - góra lodowa

illo - to (dno)

in basso - na dole, od spodu

includer - obejmować, zawierać

in concequentia - na skutek

in le Arctico - na oceanie Lodowatym

innumerabile - niezliczony

insula - wyspa

interprendite - podejmowany

jornal - dziennik

Mediterraneo - Morze Śródziemne

mesmo - nawet

meteorologic - meteorologiczny

minute - drobny

obiectivo - cel

observation - obserwacja

opinar - mniemać, uważać, sądzić

per accumular nove glacie - przez nagromadzenie się nowego lodu

per perder un parte - przez utratę pewnej części

polar - polarny

polo - biegun

practic - praktyczny

presentar - przedstawiać

region - okolica

reporto - doniesienie

rubino - rubin

russo - Rosjanin

transporto - transport

se renova - odnawiają się

vegetal - roślinny

superficie - powierzchnia

22. Recercas de cancro

In ultratenue sectiones de cancrose terito mammari del mus Dr. G.O. e Sra. M.K. Gey e Dr. F.B. Bang del Hospital Johns Hopkins in Baltimore ha observate particulas que es possibilmente identificabile como un virus del cancro. Illos non occurreva in textos normal o precancrose. Le particulas, que es rotunde e gue ha un dense region in le centro o a un latere, resimila le viruses de influenza sed es plus parve. Illos ocorre in catenas circular, in racemos, e singulemente. Al Instituto National de Cancro a Bethesda, Maryland, simile particulas esseva observate per Dr. H.B. Andervont in alicum specimens de cancrose texto mammari.

Słówka i wyrażenia

alicun - kilka

particula - cząstka, cząsteczka

al Instituto National - w Instytucie Narodowym

possibilemente - możliwie

a un latere - z jednej strony, z jednego boku

precancrose - przedrakowy

catena - łańcuch

racemo - grono

cancro - rak

recercas - badania

cancrose - rakowaty

mus - mysz

centro - środek

resimilar - być podobnym

circular - kołowy, kulisty

rotunde - okrągły

dense - gęsty

section - przecięcie, odcinek

ha observate - zaobserwował

simile - podobny

identificabile - do zidentyfikowania

singulemente - pojedynczo

influenza - influence, grypa

specimen - próbka

latere - bok, strona

Sra. /skrót/ -seniora - pani

mammari - piersiowy, sutkowy

texto - tkanina, tkanka

occurrer - występować, trafiać się

ultratenue - ultracienki

23. Un estranie operation

In quatro juveniles de etates inter duo e dece annos, le chirurgo newarkese Dr. A. Peer ha amputate un sexte digito del mano o del pede reimplantante lo subcutaneemente in le region del abdomine. Le objective de estranie operation es conservar le digito supernumerari pro uso subsequente como reimplaciamento de un correspondente digito perdite in un accidente. Allora le attachamento del digito substitute pote esser effectuate gradualmente sin unquam interromper le circulation sanguinee in illo.

Słówka i wyrażenia

accidente - wypadek	juvenil - młdzieńczy, młdzieżowy
abdomine - brzuch	newarkese - newarski
alora - wówczas, wtedy	operation - operacja
attachamento - przymocowanie	pro uso subsequente - dla późniejszego użytku
chirurgo - chirurg	perdite - stracony
circulation sanguinee - obieg krwi	reimplaciamento - zastęstwo
conservar - zachować	reimplantate - zasadzając, zaczepiając
conservar le digito - zachowanie palca	sin - bez
correspondente - odpowiedni	sin unquam interromper - bez przerywania
digito - palec	subcutaneemente - podskórnje
effectuate - wykonane	subsequente - późniejszy
estranie - dziwny	substitute - zastępczy
ha amputate - amputował	supernumerari - nadliczbowy
in quatro juveniles - u czworga dzieci	unquam - kiedykolwiek
inter - między	
interrumper - przerywacz	

24. Electrochoces „a secunde mano”

Es reportate que un psychiatro german ha discoperite que le effectos del therapia a electrochoces es obtenibile "a secunde mano", a si dicer. Le tractamento electric es administrate non al patiente sed a conilos. In loco del choc le patiente recipe injectiones de

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

extractos ab le cerebro del tractate conilio. Le methodo non es applicabile a omne casos. Le effectos producite per illo non es permanente. Sed intra iste limites le resultados obtenite merita le epitheto de "extrememente favorable".

Słówka i wyrażenia

ab - z	german - niemiecki
a electrochoces - wstrząsami elektrycznymi	ha discoperite - odkrył
administrate - zastosowany	injection - zastrzyk
a omne casos - we wszystkich wypadkach	in loco de - zamiast
a secunde mano - z drugiej ręki	intra iste limites - w tych granicach
a si dicer - żeby tak powiedzieć, można tak powiedzieć	limite - granica, limit
cerebro - mózg	meritar - zasługiwać
choc - szok	methodo - metoda
conilio - królik	non es applicabile - nie jest do zastosowania, nie może być stosowana
del tractate conilio - królika poddanego zabiegowi	obtenite - osiągnięty
effecto - skutek, wynik	patiente - pacjent
electrochoc - wstrząs elektryczny	per illo - przez nią
electrochoces - wstrząsy elektryczne	permanente - trwały
epitheto - nazwa	productite - wytworzone, osiągnięte
es obtenibile - jest do osiągnięcia	psychiatro - psychiatra
es reportate - donoszą	resultato - rezultat, wynik
extracto - wyciąg	si - tak
extrememente - niezwykle	tractamento - zabieg, traktowanie
favorabile - pomyślny	therapia - leczenie, terapia

25. Le identitate del vita

Un substantia vivente es un mecanismo cuje precision excede per plure dimensiones un finissime horologio de Switza... A mi oculos il ha super iste globo non plus que un substantia vivente. Omne le systemas vivente, non importa como diverse lor formas, colores, e complexitate, es solmente varie folios del mesme vetere arbore del vita, e omnes se basa

super le mesme principios basic. Inter caule e rege il ha nulle differentia fundamental. Assi, quando non functiona ben le capillares de un rege, possiblementemente proque il manca un constituyente de illos, le facto que on pote ajustar los per administrar un extracto de caule significa solamente que on ha reparate un instrumento de precision per inserer un parve parte prendite ab un altere e simile instrumento de precision. Le bon ajustamento del partes es un prova del grande affinitate, del identitate fundamental, del duo systemas. - Dr. Albert Szent-Gyorgyi.

Słówka i wyrażenia

ajustamento - dopasowanie, dostosowanie się

ajustar los - naprawić je

affinitate - pokrewieństwo, podobieństwo

a mi oculos - w moich oczach, według mnie

assi - toteż

basic - podstawowy

bon - dobrze

capillares - kapilary, naczynia włosowate

caule - kapusta

complexitate - złożoność

constituente - część składowa

cuje - którego, której

de Switza - szwajcarski

differentia - różnica

dimension - rozmiar

exceder - przekraczać, przewyższać

finissime - najbardziej precyzyjny

fundamental - podstawowy, zasadniczy

globo - kula ziemiska

inentitate - identyczność, tożsamość

il ha nulle - nie ma żadnej

rege - król

significa - oznacza

simile - podobny

super - na

il manca un constituyente de illo - brak jakiegoś składnika

importa - jest ważne

inserer – wprowadzić, wstawić

instrumento de precision - instrument precyzyjny

non importa - nie jest ważne, nie szkodzi, nieważne

non importa como diverse - bez względu na to jak różne są

non plus que un - tylko jedna

omne le - wszystkie

on ha reparate - naprawiono, zreperowana

on pote - można

parte - część

per administrar un extracto - przez zastosowanie wyciągu

per inserer un parte - przez wstawienie części

per plure dimensiones - kilka razy

precision - precyzja

prendite - wzięty

principio - zasada

proque - dlatego że

prova - dowód

systema - system

Switza - Szwajcaria

vetere – stary

26. Energia

Energia es necessari pro toto que occorre in le mundo. In tempores passate le plus grande parte del energia applicate esseva fornite per le fortia muscular del homines e del animales domestic.

Hodie carbon, petroleo, aqua, e ligno nos da le grosso del fortia motor. Vostre musculos e mies es exempte de labor nimis dur.

Fundamentalmente tote le energia de nostre terra veni del sol. Le calor del lumine del sol - octo minutas distante de nos in tempore de viage del radiation - es cosa vital.

Tote carbon e tote petroleo es lumine fossilisate del sol. Nos vive del energia immagazinate de eras passate. Nos expende extraordinari ricchessas accumulate eones ante que nostre ultime atavos cominciava evolver.

Si nos non haveve tanto de illos, omne pecia de carbon e omne gutta de petroleo esserea como tante auro o uranium. Illos es irrenovabile.

Le energia que nos cape per subjugar le cadita de aqua retenite per grande dicas, es production de iste anno.

Ita etiam le ligno que nos arde usa un lumine solar relativamente recente, un energia solar que ha un etate de solo alicun annos. Le energia del homine veni del calorias de nostre alimento usualmente cresce solo alicun menses retro. per via experimental le fission del uranium – como in le bomba atomic – ha apperite un nove fundo de energia item irrenovabile e extremamente limitate malgrado le facto que un libra de materia integralmente convertite in energia fornirea le fortia electric del Statos Unite de America pro quasi un mense.

Nos certo non es al bordo penose de un carentia de energia sed un reguardo al futuro deberea inquietar nos pro le amor de nostre infantes.

Le carbon e le petroleo es si preciose a causa del substantias chimic que illos contine que il esserea logic de prohibir arder los pro obtener fortia motor. Nos prepara aperir le grande depositos de schistos petrolifere. Nostre uso del importationes currente del lumine que le sol infunde super nos, es pietosemente inefficace. Le campos e silvas usa solmente un parve

fraction del radiation que illos recipe. Sed nos non pote mesmo construer un fabrica si efficace come le folio verde.

Nos indige un tanto vigorose effortio de recerca super le energia pro le futuro como lo a que le germanos nos fortiava in le disveloppamento del energia atomic. Nos deberea consecrar a illo un milliardo de dollars e dece mille del melior cerebros. Nos debe:

- A. Discoverir le secreto del folio verde /photosynthese/ e refacer lo chimicamente e mechanicamente con efficacia real.
- B. Cercar plantas, sia algas sia alteres, que pote melio capturar le lumine solar pro alimentos, productos chimic, e materias de combustion.
- C. Reexplorar le fortia motor veniente del differentias de temperatura in le oceano, del fluxo e refluxo, del sufflo del ventos, e del calor directe del lumine solar. Risos del vangloriose exploitarores de nostre amplissime provision de energia non deberea discouragiar nos.
- D. Studiar le sol e le stellas per trovar nove directivas concernente le conversion de materia in energia, nam illo es lo que provide de combustibile iste corpores flammante.
- E. Trovar elementos, ultra uranium e thorium, que contine usable energia nucleari.

/Articulo del serie: in le futuro/

Watson Davis

Słówka i wyrażenia

a causa de - z powodu	conversion - przemiana
accumulate - nagromadzone	convertite - zamieniony
al bordo - na skraju, u kresu	cosa - rzecz
al futuro - w przyszłość	crescite - wyrosły
alicun menses retro - kilka miesięcy temu	currente - bieżący
alimento - pożywienie, pokarm	del melior - najlepszych
amplissime - bardzo wielki, bardzo obszerny	depositos - złoża
ante que - zanim	dica - tama
applicate - stosowany, użyty	differentia - różnica
arder - palić, spalać	directe - prosty, bezpośredni
articulo - artykuł	directiva - wytyczne, dyrektywa
atavo - pradziad, praojciec, przodek	discoperir - odkryć
auro - złoto	discoragiar - zniechęcać
cadita - upadek, spadek	disveloppamento - rozwinięcie, udoskonalenie, opracowanie
calor - ciepło	dur - twardy, giętki
caper - chwytąć, łapać	efficace - skuteczny
carbon - węgiel	efficacia - skuteczność
carentia - brak, niedostatek	effortio - wysiłek
causa - przyczyna	elemento - pierwiastek
capturar - chwytąć, przytrzymywać	eones - wieki
chimic - chemiczny	evolver - rozwijać się
cercar - szukać	exempte - wolny, uwolniony
combustibile - paliwo, opał	expende - wydawać
combustion - spalanie	exploitator - eksplorator
como tante auro - tak jak tyle złota	extraordinari - nadzwyczajny, niezwykły
como lo a que - jak ten do którego	fission - rozszczepienie, rozbić
concernente - dotyczący	flamante - płonący
consecrar - poświęcić	fluxo - przyptyw
construer - zbudować	fornir - dostarczyć
continer - zawierać	

fornite - dostarczony

fortia motor - siła napędowa

fortia muscular - siła mięśni

fortiar - zmusić

fossilisate - doprowadzony do stanu
skamieniałości, skamieniały, kopalny

fundamentalmente - zasadniczo

fundo - dno, fundusz, zapas

futuro - przyszłość

germano - Niemiec

grosso - gros, lwia część, główna część

gutta - kropla

il esserea logic de prohibir - byłoby logicznym
zabronić

importation - przywóz, import

indiger - potrzebować

inefficace - nieskuteczny, bezskuteczny

inquietar - zaniepokoić

integralmente - całkowicie

irrenovabile - nie do odnowienia, nie do
odtworzenia

ita - tak samo

item - również

libra - funt

ligno - drzewo, drewno

limitate - ograniczony

lumine - światło

malgrade - pomimo

materias de combustion - materiały opałowe

melio - lepiej

melior - lepszy

mundo - świat

muscular - mięśniowy, muskularny

musculo - muskuł, mięsień

nam - gdyż, bo

nam illo es lo que provide - bo to jest właśnie
to co zaopatruje

nucleari - jądrowy

nos prepara aperir - przygotowujemy
otwarcie

obtener - otrzymać

ceano - ocean

passate - przeszły

pecia - kawałek

penose - ciężki, trudny

per subjugar le cadita de aqua - przez
ujarzmienie spadku wody

per via experimental - w drodze doświadczeń

petroleo - ropa

petrolifere - ropodajny, roponośny

photosynthese - fotosynteza

pietosemente – mizernie, żałośnie

preciose - cenny

pro le amor - dla miłości

pro toto que - dla wszystkiego co

pro trovar nove directivas - dla znalezienia
nowych wytycznych

provider - zaopatrzyć

provision - zapas

real - realny, rzeczywisty

recente - niedawny

reexplorar - na nowo zbadać

rafacer - otworzyć

refluxo - odpływ

reguardo - spojrzenie

relativamente - stosunkowo

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

retenite - powstrzymany

ricchezza - bogactwo

riso - uśmiech

schisto - łupek

secreto - tajemnica

serie - seria

sia - bądź to

si nos non habeva tanto de illos - gdybyśmy
ich nie mieli tyle

solar - słoneczny

stella - gwiazda

studiar - badać

sufflo - powiew

subjugar - ujarzmić

super - nad

thorium - tor

terra - ziemia

tote - cały

ultra - oprócz, poza

uranium - uran

usabile - użyteczny, nadający się do użytku

usualmente - zwykle

vangloriose - chętni

veniente - pochodzący

vento - wiatr

viage - podróż, wędrówka

vigorose - silny, z rozmachem wykonany

vital - żywotny

Ric Berger – Vocabulario de Interlingua secundo le centros de interesse

Zamieszczamy w tym miejscu tłumaczenie czterech grup tematycznych ze zbioru słownictwa opublikowanego wiele lat temu przez prof. Rica Bergera z Morges, w Szwajcarii. Cała publikacja zawiera około pięćdziesięciu tematów. Zwróć przy okazji uwagę, jak wiele słów ma wspólne (grecko-lacińskie) korzenie z wyrazami języka polskiego.

Familia – Rodzina

parente – rodzic	cosino – kuzyn
parentes – rodzice	cosina – kuzynka
granparente – dziadek (ogólnie)	nepote – siostrzeniec, bratanek
granparentes – dziadkowie	nepto – wnuk
avo – dziadek	nepta – wnuczka
ava – babcia	granfilio – wnuk
granpatre – dziadek	granfilia – wnuczka
granmatre – babcia	puero – chłopiec
bisavo – pradziadek	puera – dziewczynka
bisava – prababcia	infante – dziecko
genitor – rodzic	baby – dziecko, niemowlę
genitores – rodzice	pupo – chłopczyk
patre – ojciec	pupa – dziewczynka
matre – matka	filiastro – pasierb
filio – syn	filiastra – pasierbica
filia – córka	fratrastro – brat przyrodni
filietto – synek	filio affin – zięć
filietta – córeczka	filia affin – synowa
fratre – brat	fratre affin – szwagier
soror – siostra	patre affin – teść
fratre de lacte – brat mleczny	patrastro – ojczym
oncle – wuj	matrastra – macocha
amita – ciotka	fraternal – braterski

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

fraterne - braterski	patrino - ojciec chrzestny
filial - synowski	matrino - matka chrzestna
nomine - nazwisko	primo-genite - pierworodny
prenomine - imię	fratre cadette - młodszy brat
senior - pan	garson - młodzian, młodzik
seniora - panna	in le sino del familia - na łonie rodziny
senioretta - panna, panienka	filio natural - nieślubny syn
nomine de baptismo - imię chrzestne	filia natural - nieślubna córka
filiolo - chrześniak	filio unic - jedynak
filiola - chrześniaczka	filia unic - jedynaczka
supernomine - przydomek	geminos - bliźniaki, bliźnięta
tutor - opiekun	papa - tata, tatuś
curator - opiekun, kurator	mama - mama

Vita familial - Życie rodzinne

demora familial - siedziba rodziny	domesticitate - swojskość, rodzinna atmosfera
domo - dom	entrar in un familia - wejść do rodziny
menage - gospodarstwo domowe	alliantia - skoligacenie
foco domestic - ognisko domowe	alliar se - skoligacić się
traditiones - tradycje	divorcio - rozwód
festa de familia - święto rodzinne	fidantiato - narzeczony
nascentia - narodziny	fidantiata - narzeczona
maritage - małżeństwo	sposar - pojąć za żonę, za męża
nuptias de aure - złote gody	querela intestin - kłótnia domowa
nuptias de argento - srebrne gody	divorciar se - rozwieść się
repasto de familia - obiad rodzinny	nascer - urodzić się
lakai - lokaj	morir - umrzeć
servitor - służący	viver - żyć
bonna - bona	abortar - poronić
nutrice - mamka	

Directo familial - Prawo rodzinne

stato civil - stan cywilny	poligamia - poligamia, wielożeństwo
registro - rejestr	tutor - opiekun
registration - rejestracja, zarejestrowanie	tutela - opieka, kuratela
chef de familia - głowa rodziny	curatela - opieka, kuratela
autoritate paternal - autorytet ojcowski	consilio de familia - rada rodzinna
infante legitime - prawne dziecko	genealogia - genealogia
de prime lecto - z pierwszego małżeństwa	arbore genealogic - drzewo genealogiczne
de secunde lecto - z drugiego małżeństwa	nomine patronymic - nazwisko rodowe
consanguinee - spokrewniony	blason - herb; heraldyka
uterin - przyrodni	clan - klan
adoptive - adoptowany, przybrany	casta - kasta
genitores adoptive - przybrani rodzice	tribo - szczep, plemię
filio adoptive - przybrany syn	classe - klasa
orphano - sierota	dynastia - dynastia
monogamia - monogamia, jednożeństwo	rango - ranga
	basse rango - niska ranga
	alte rango - wysoka ranga

Relationes familial - Stosunki rodzinne

chef de familia - głowa rodziny	derecto de primo-genite - prawo pierworodnego
marito - mąż, małżonek	herede - dziedzic
marita - żona, małżonka	hereditage - dziedzictwo
sponso - mąż, małżonek; pan młody	hereditate - spadek, spuścizna
sponsa - żona, małżonka; panna młoda	hereditario - dziedzic
primo-genite - pierworodny	atavismo - atawizm
cadette - młodszy	inceste - kazirodchy
junior - młodszy	incestuose - kazirodchy
fratre uterin - brat przyrodni	incesto - kazirodztwo
post-nascite - pogrobowiec	patriarchato - patriarchat
nepotismo - nepotyzm	matriarchato - matriarchat

Parentela - Pokrewieństwo

parentela - krewni; pokrewieństwo

parentate - pokrewieństwo

ancestre - przodek

ascendente - przodek

ancestral - dziedziczny

descendente - potomek

ancianitate - starożytność

anciano - człowiek starożytny

infantes - potomstwo

posteritate - potomność

lineage - pochodzenie

racia - rasa

de racia - rasowy

generation - pokolenie, generacja

proxime parentes - bliscy krewni

alliate - skoligacony

parentato lontan - dalekie
pokrewieństwo

filiation - filiacja

connexion - koneksje

adoption - adopcja

adoptar - adoptować

sanguine - krew

grado de parentato - stopień
pokrewieństwa

consanguinee - spokrewniony

latere paternal - strona ojcowska

latere maternal - strona matczyna

linea lateral - linia boczna

linea directe - linia bezpośrednia

Scholas - Szkoły

universitate - uniwersytet

inseniamiento superior - nauczanie
wyższe

inseniamiento secundari - nauczanie
średnie

inseniamiento primari - nauczanie
podstawowe

schola public - szkoła publiczna, szkoła
państwowa

schola private - szkoła prywatna

facultate - wydział, fakultet

litteras - nauki humanistyczne

scientias - nauki ścisłe

seminario - seminarium

gymnasio - gimnazjum

lyceo - liceum

lyceo mixte - liceum koedukacyjne

colegio - koledż

schola professional - szkoła zawodowa

schola infantil - szkoła dla dzieci

schola primari - szkoła podstawowa

schola elementari - szkoła podstawowa

schola maternal - przedszkole

schola de surde-mutes - szkoła dla
głuchoniemych

obras postscholar - prace pozaszkolne

inseniamiento libere - wolne nauczanie

schola superior - szkoła wyższa
 schola naval - szkoła morską
 schola militar - szkoła wojskowa
 schola del minas - szkoła górnicza
 schola del artes e mestieros - szkoła
 sztuk i rzemiosł
 schola del forestes - szkoła leśnicza
 schola de agricultura - szkoła rolnicza
 schola commercial - szkoła handlowa
 schola del alte studios commercial -
 wyższa szkoła handlowa
 schola superior de commercio - wyższa
 szkoła handlowa
 schola polytechnic - politechnika
 schola de belle-arts - szkoła sztuk
 pięknych

conservatorio de musica -
 konserwatorium muzyczne
 academia de musica - akademія
 muzyczna
 conservatorio de dansa - szkoła
 baletowa
 schola del scientias politic - szkoła nauk
 politycznych
 academia de medicina - akademія
 medyczna
 academia de education physic -
 akademія wychowania fizycznego
 cursos de correspondencia - kursy
 korespondencyjne
 schola laic - szkoła laicka, szkoła
 świecka

Pedagogia - Pedagogika

propedeutica - propedeutyka
 inseniamento - nauczanie
 methodo - metoda
 education - edukacja
 docentia - nauczanie
 studio - studiowanie, studium
 disciplina - dyscyplina
 traduction - tłumaczenie
 professorato - profesura, stanowisko
 profesorskie

carriera - kariera
 habilitate - zręczność, wprawa, zdolność
 capabilitate - zdolność, umiejętność
 talento - talent
 intelligentia - inteligencja
 experientia - doświadczenie
 zelo - gorliwość, zapał
 memoria - pamięć
 mnemotechnica - mnemotechnika

In le schola - W szkole

classe - klasa
 sala - sala
 camera - izba

muros - ściany
 pariete - ściana, mur
 plafon - sufit, plafon

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

tecto - sufit	mappa - mapa
solo - podłoga	atlas - atlas
fenestra - okno	mappamundi - atlas świata
porta - drzwi	carta mural - mapa ścienna
rango - rząd, szereg	tabula nigre - czarna tablica
banco - ławka	libro - książka
sedia - krzesło, siedzenie	papiro siccante - bibuła
cathedra - katedra	gumma - gumka
tabula - stół	compasso - cyrkiel; kompas
pulpito - pulpit	lection - lekcja
placia - miejsce	plano - plan
corbe de papiro - kosz na śmieci	horario - harmonogram, rozkład godzin
sacco - worek	thema - temat
penna - pióro	manual - podręcznik
creta - kreda	guida - przewodnik
exsugator - gąbka	libro de studio - podręcznik
stilo de graphite - ołówek grafitowy	curriculum vitae - curriculum vitae, życiorys, CV
quaderno - zeszyt	test - test
carta - mapa	

Brancas de inseniamento - Gałęzie nauczania

lingua maternal - język ojczysty (dosł. matczyny)	physica - fizyka
lingua extranee - język obcy	informatica - informatyka
lingua estranie - język obcy	litteratura - literatura
mathematica - matematyka	latino - łacina
algebra - algebra	greco - greka
geometria - geometria	historia - historia
astronomia - astronomia	geographia - geografia
scientia - nauka ścisła, nauka przyrodnicza	designo - rysunek, plastyka
chimia - chemia	calligraphia - kaligrafia
	catechismo - religia, katechizm
	gymnastica - gimnastyka

education physic - wychowanie fizyczne

labores manual - prace ręczne

musica - muzyka

sutura - szycie

recitation - recytacja

dictation - dyktando

orthographia - ortografia

traduction - tłumaczenie

composition - wypracowanie

narration - opowiadanie, narracja

dissertation - dysertacja, rozprawa

lectura - lektura, czytanie

deber - obowiązek; musieć

reporto - raport

discurso - wykład; mowa; dyskurs

lection - lekcja

programma - program

complementari - dodatkowy,
uzupełniający

facultative - fakultatywny,
nieobowiązkowy

Personas - Osoby

scholar - uczeń

puero - chłopiec

puera - dziewczynka

studiante - student

studente - student

studente libere - wolny słuchacz

magistro - mistrz; magister

licentiato - licencjat

lyceano - licealista

professor - profesor

assistente - asystent

discipulo - uczeń

maestro - mistrz

institutor - nauczyciel

magistro - mistrz

rector - rektor

vice-rector - prorektor

director - dyrektor

decano - dziekan

vice-decano - prodziekan

auditor - audytor

inspector - inspektor

censor - cenzor

mathematico - matematyk

scientista - naukowiec, uczony

chef - szef, kierownik

supplente - zastępca

suppletor - zastępca

emerite - emerytowany; zasłużony

retirate - emerytowany

pedagogo - pedagog

educator - wychowawca, pedagog

examinator - egzaminator

collega - kolega

baccalaureo - bakałarz

pensionario - emeryt, rencista;
pensjonariusz

bursero - stypendysta

condiscipulo - współuczeń

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

camerada - kolega, towarzysz

veterano - weteran, wiarus

Vita scholari - Życie szkolne

classe - klasa

dormitorio - sypialnia

studio - studium, studiowanie

refectorio - jadalnia, refektarz

deber - obowiązek

parlatorio - rozmównica

lection - lekcja

recreation - rekreacja

explication - wyjaśnienie

terreno de ludos - teren zabaw

conferentia - konferencja

reprimendo - reprimenda, nagana

curso - kurs

admonestation - upominanie, strofowanie

exercitio - ćwiczenie

punition - kara, nagana

interrogation - przepytывanie

horario - harmonogram

nomination - nominacja

die feriate - dzień wolny

concurso - konkurs

promenada - spacer

examine - egzamin

vacantias - wakacje

premio - nagroda

congedo - urlop; pożegnanie

diploma - dyplom

arrivata - przybycie, przyjazd

baccalaureato - bakalaureat

partita - wyjazd

breveto - patent

sala de classe - pomieszczenie klasy

Verbos - Czasowniki

inseniar - nauczać

interrogar - przepytывać

educar - wychowywać, edukować

professar - nauczać

docer - nauczać

disveloppar - opracowywać, rozwijać

admoner - upominać, napominać

examinar - egzaminować, badać

admonestar - upominać, napominać

traducer - tłumaczyć

blasmar - potępiać, obwiniać

instruer - instruować, uczyć

diriger - kierować

apprender - uczyć się, poznawać, dowiadywać się

studer - studiować

ascoltar - słuchać

studiar - studiować

prender notas - robić notatki

disciplinar - dyscyplinować

acquirere cognoscentias - zdobywać wiadomości, nabywać wiedzę
 passar un examine - zdawać egzamin
 componere - pisać wypracowanie
 redigere - redagować
 scribere - pisać
 sequer un curso - przechodzić kurs

inculcar - wpajać, wdrażać
 meditar - medytować, rozważać
 cercar in le memoria - szukać w pamięci
 memorar - pamiętać
 memorisar - zapamiętywać
 rememorar - przypominać

Adjectivos - Przymiotniki

pedagogic - pedagogiczny
 scholar - szkolny
 didactic - dydaktyczny
 instructive - nauczający, pouczający
 distracte - roztargniony
 incaute - nieostrożny, nierozważny
 diligente - pilny
 assidue - pracowity, wytrwały
 zelose - pilny, gorliwy

active - aktywny
 inattentive - nieuwważny
 negligente - niedbały
 dotate - utalentowany, obdarzony
 talentate - utalentowany
 ignorante - niewiedzący, nieświadomy
 laconic - lakoniczny
 enoiose - nudny
 interessante - interesujący

Litteratura - Literatura

obra litterari - dzieło literackie
 le belle litteras - literatura piękna, beletrystyka
 obra de theatro - dzieło teatralne
 drama - dramat
 tragedia - tragedia
 romance - powieść
 conto - opowiadanie
 novella - nowela
 poesia - poezja
 poema - poemat
 farsa - farsa
 essayo - esej

resume - resume, streszczenie
 resumito - resume, streszczenie
 discurso - wykład; mowa; dyskurs
 conferentia - konferencja
 recital - recital
 interview - wywiad
 pamphleto - pamflet
 maxima - maksyma
 critica litterari - krytyka literacka
 miscellanea - miscellanea, różne
 folieton - felieton
 correspondentia - korespondencja

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

epistola - list, epistoła	novas - wiadomości
epitaphio - epitafium	actualitates - aktualności
antologia - antologia	nota - nota, uwaga, adnotacja
fragmento - fragment	charade - szarada
folklore - folklor	slogan - slogan
commentario - komentarz	lapsus - lapsus
manuscripto - rękopis, manuskrypt	jargon - żargon
protocolo - protokół	patois - dialekt
jornal - pismo, czasopismo, gazeta	dialecto - dialekt

Composition - Utwór, dzieło

creation - tworzenie, kreacja	plano - plan
conception - koncepcja, zamysł	intriga amorose - intryga miłosna
imagination - wyobraźnia	episodio - epizod
inspiration - inspiracja	color local - lokalny koloryt
redaction - redakcja	personage - osoba, bohater
compilation - kompilacja	sentimento - uczucie
documento - dokument	platitudine - pospolitość, banal
nota - nota, uwaga, adnotacja	idea - idea
objecto - przedmiot	passion - pasja, namiętność
thema - temat	pathetic - patetyczny
schema - schemat	collaboration - współpraca
materia - materia	contrafaction - podróbka, sfałszowanie
prime materia - surowiec	plagio - plagiat
tabula de materias - spis treści	plagiato - plagiat
canevas - kanwa, osnowa	scriptorio - biurko
argumento - argument	

Personas - Osoby

scriptor - pisarz	novellista - nowelista
autor - autor	romancero - powieściopisarz
scriba - skryba, kopista, przepisywacz	homine de litteras - literat

femina de litteras - kobieta-literat
 reporter - reporter
 interviewer - prowadzący wywiad
 belle spirito - pięknoduch
 stylista - stylista
 prosator - prozaik
 poeta - poeta
 poetessa - poetka
 autor dramatic - dramatopisarz
 autor comic - komediopisarz
 dramaturgo - dramaturg
 historiano - historyk
 memorialista - pamiętnikarz
 narrator - narrator
 contator - opowiadający, narrator
 philosopho - filozof

moralista - moralista
 fabulista - bajkopisarz
 polemista - polemista
 jornalista - dziennikarz, żurnalista
 redactor - redaktor
 chronista - kronikarz
 folietonista - felietonista
 commentator - komentator
 compiler - kompilator
 grammatico - gramatyk
 lexicographo - leksykograf, słownikarz
 pamphletero - pamphlecionista
 glossator - słownikarz
 farsista - farsopisarz
 plagiarator - plagiator

Verbos - Czasowniki

abonar - abonować
 abbreviar - skracać, streszczać
 abbreviation - skrót, streszczenie
 scriber - pisać
 describer - opisywać
 subscriber - abonować; podpisywać
 transcriber - przepisywać
 composer - komponować; składać
 interpolar - wstawiać, interpolować
 crear - tworzyć
 conciper - wymyślać, koncipować
 imaginar - wyobrażać sobie
 inspirar - inspirować
 rediger - redagować

compilar - kompilować
 libellar - znieść, spotwarzać
 protocollar - protokołować
 epilogar - rekapitulować,
 podsumowywać
 personificar - personifikować, uosabiać
 narrar - opowiadać, prowadzić narrację
 contar - opowiadać
 exponer - eksponować
 discuter - dyskutować
 interessar - interesować
 passionar - pasjonować
 collaborar - współpracować
 contrafacar - podrabiać, fałszować

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

plagiar - plagiatować	lancear - wypuszczać
eder - edytować, wydawać	publicar - publikować
editar - edytować, wydawać	dedicar - dedykować
brochar - zszywać, broszuować	tirar - drukować, odbijać
annunciar - zapowiadać	livrar - dostarczać, doręczać

Adjectivos - Przymiotniki

scripte - pisany	compendiose - zwięzły, streszczony
manuscripte - rękopiśmienny	dedicatori - dedykacyjny
litterate - wykształcony, czytany	poetic - poetycki
miscellane - różny, rozmaity	dramatic - dramatyczny
episodic - epizodyczny	romantic - romantyczny

Libro - Książka

encyclopedia - encyklopedia	manuscripto - rękopis, manuskrypt
dictionario - słownik	jornal - pismo, dziennik, czasopismo
vocabulario - słownik, słownictwo	tirage - nakład
lexico - leksykon, słownik	obra complete - dzieła wszystkie, dzieła zebrane
glossa - glossa, wyjaśnienie	obra seligite - dzieła wybrane
glossario - słownik, glosariusz	anonyme - anonimowy, bezimienny
publication - publikacja	libello - paszkwil, zniesławienie, potwarz
revista - przegląd	prospecto - prospekt, ulotka
livration - dostawa, doręczenie	abbreviato - bryk, skrót
brochure - broszura	compendio - kompendium
fasciculo - zeszyt	epitaphio - epitafium
opusculo - dziełko	epitheto - epitet
agenda - agenda, notatnik, terminarz	memorandum - memorandum
album - album	libretto - libretto, tekst opery
almanac - almanach, kalendarium	quaderno - zeszyt
collection - kolekcja	registro - rejestr
scripto - pismo	formulario - formularz
scriptura - pismo	

codice - kodeks

codicillo - kodycyl

guida - przewodnik

atlas - atlas

tractato - traktat

curso - kurs

manual - podręcznik

methodo - metoda

breviario - brewiarz

missal - mszał

catechismo - katechizm

vademecum - vademecum

carton - karton

folio - kartka, arkusz

pagina - strona

pagination - paginacja

titulo - tytuł

folio de guarda - przedtytuł

capitulo - rozdział

paragrapho - akapit

columna - szpalta, kolumna

margin - margines

prefacio - przedmowa

preambulo - preambuła

aviso del lector - notatka czytelnika

introduction - wprowadzenie

prolegomeno - prolegomena, informacje wstępne

dedication - dedykacja

texto - tekst

contexto - kontekst

passage - ustęp

nota - nota, uwaga, adnotacja

interpolation - wstawka

summario - podsumowanie

indice - indeks

tabella - tabela

tabula - tablica

error typographic - błąd drukarski

errata - errata

reinvio - odesłanie

initial - inicjał

copertura - okładka

dorso - grzbiet

angulo - róg

orlo - skraj, brzeg

guttiera - rynna, odstęp między łamami

illustration - ilustracja

imagine - obraz, ilustracja

cliche - klisza

vignette - winieta

gravura - rycina

miniatura - miniatura

frontispicio - karta tytułowa

Edition - Wydanie

eder - edytować, wydawać

editar - edytować, wydawać

publicar - publikować

tirar - drukować, odbijać

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

imprimer - drukować	monstra - wystawa
brochar - broszuować	exposition - wystawa
ligar - oprawiać	prospecto - prospekt, ulotka
religar - ponownie oprawiać	catalogo de libreria - katalog księgarski
compaginar - składać, wiązać strony	le poner in vendita - skierowanie do sprzedaży
edition de luxo - wydanie luksusowe	specimen - próbka
edition populari - wydanie popularne	censura - cenzura
edition expurgate - wydanie ocenzurowane	subscriber - subskrybować
edition revidite e corrigite - wydanie przejrzone i poprawione	subscription - subskrypcja
volumine - wolumin	reimprimer - dodrukować, ponownie wydrukować
tomo - tom	reimpression - dodruk, reprint, przedruk
exemplar - egzemplarz	parer - ukazywać się
formato - format	lancear - wypuszczać
recto - pierwsza (prawa) strona karty	lanceamento - wypuszczenie
verso - druga (lewa) strona karty	incunabulo - inkunabuł
derecto de autor - prawo autorskie	imprimite - wydrukowany
dominio public - własność publiczna, public domain	revista - przegląd
libreria - księgarnia	brochure - broszura
kiosque - kiosk	fasciculo - zeszyt
librero - księgarz	articulo de fundo - wstępniak, editorial
	copyright - copyright

Bibliotheca - Biblioteka

cabinetto de lectura - czytelnia	tabuletta - stolik
ex-libris - ex-libris	vitrina - witryna
bibliothecario - bibliotekarz	scala - drabinka
conservator - konserwator	scalon - szczebel
lector - czytelnik	libro ligate - książka oprawiona
catalogo - katalog	
planca - półka	

Arte culinari – Sztuka kulinarna

culina - kuchnia

cocina - kuchnia

cocinar - gotować, kucharzyć

cocinero - kucharz

libro de cocina - książka kucharska

gastronomo - gastronom

gastronomia - gastronomia

regalo - poczęstunek

Operationes culinari - Działania kuchenne

macellar - zarzynać, ubijać

cocinar - gotować, kucharzyć

secar - ciąć, przecinać

lardar - szpikować, nadziewać

piccar - kłuć, nakłuwać

ornar - zdobić, ozdabiać

vestir - ubierać

blanchir - bielić

escaldar - oparzyć, sparzyć

hachar - ciąć, rąbać, siekać

filtrar - fitrować

plenar - napełniać, wypełniać

inrobar - okrywać, ubierać

marinar - marynować

marinada - marnata

frir - smażyć

fritoria - patelnia

fritura - smażenina

tostar - prażyć, piec, opiekać

gratin - skorupka, zapieczenie

gratinar - zapiekać

rostir - piec, zapiekać

rostimento

disossar - usuwać kości

ferver - wrzeć, kipieć, gotować się

stipar - nadziewać, faszerować

condimentar - przyprawiać, doprawiać

pellar le legumine - obierać warzywa

decorticar - łuskać

Albergo - Schronisko

albergar - dawać schronienie

albergero - hotelarz, właściciel gospody

hotel - hotel

hoteleria -

hotelier - hotelarz

cabaret - kabaret

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

cabaretero - kabareciarz	numero - numer
bar - bar	conforto - wygoda, komfort
rotisserie - pomieszczenie na grill	confortabile - fotel
cafe - kawiarnia	hygiene - higiena
cafeteria - bar samoobsługowy	camera de banio - pomieszczenie kąpielowe
taverna - tawerna, karczma	W.C. - W.C.
tavernero - karczmarz	cabinetto - gabinet
cantina - kantyna	papiro hygienic - papier higieniczny, papier toaletowy
cantinero - właściciel kantyny	aqua - woda
cava - jaskinia	cocina local - miejscowa kuchnia
bibitoria - pijalnia	platto del die - danie dnia
bibitor - pijak	bureau - biuro
bibule - pijacki	hall - hall
a la carte - a la carte	salon - salon
casa de the - herbaciarnia	ascensor - winda
palatio - pałac	cabina telephonic - kabina telefoniczna
pension - pensja (dom)	insignia -
restaurante - restauracja	terrassa - taras
cremeria - mleczarnia	igne - ogień
buffet - bufet	ligno - drewno
buffetero - bufetowy	combustibiles - paliwo
camera - pokój, izba, pomieszczenie	
camera mobilate - pokój umeblowany	

Personal - Personel, obsada

alber	
gero - hotelarz, oberżysta	mercante - handlarz, kupiec
hoteliero - hotelarz	locator - locator, wynajmujący

gerente - kierownik, administrator
 gerentia - kierownictwo, zarządzanie
 maestro de hotel - kierownik hotelu
 garson - boy, młodzik
 domestico - służący, pomoc domowa
 servitor - służący, kelner
 portero - odźwierny, portier
 chassator - myśliwy, łowca
 camerero - pokojowiec, kamerdyner

camerera - służąca, pokojówka
 serviente - służący
 cocinero - kucharz
 adjuta de cocina - pomoc kuchenna
 lavator - pracz
 chef de cocina - szef kuchni
 maestro-cocinero - mistrz kuchni
 restaurator - restaurator

Cientes - Klienci

clientela- klienci, klientela
 cliente de passage - przelotni klienci
 cliente habituate - stały klient
 pensionario - pensjonariusz
 turista - turysta
 consummator - konsument
 conviva - współbiesiadnik, kompanion od stołu
 gastronomo - gastronom
 gourmand - smakosz, łakomczuch
 gourmet - smakosz, koneser
 bibitor - pijak
 descender - schodzić

locar -
 demorar - rezydować, zamieszkiwać
 sojorno - pobyt
 sojornar - przebywać
 mangiar - jeść
 carta - karta
 addition - dodatek
 nota - banknot
 expensa - wydatek
 taxa - podatek
 pourboire - napiwek, pourboire
 precio fixe - stała cena

Equipamento - Wyposażenie

tabula - stół, stolik
 buffet - bufet
 credentia - kredens

scabello - podnózek
 tabouret - taboret
 sede - siedzenie

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

scopa - miotła	patella - patelnia
olla - słoć, stoik	patellata - patelnia
servicio - serwis (np. do kawy)	fritoria - patelnia
casserola - rondel	bassinetto - miseczka
patella - patelnia	marmita - garnek
caldieron - kocioł	broca - rożen
caldiera - kocioł	unco - hak, haczyk
utensile de cocina - naczynie kuchenne	concha - skorupa, muszla, koncha
tripede - trójnóg	tela cerate - cerata
caffetiera - dzbanek do kawy	candela - świeca
theiera - czajniczek	corbe - kosz
tabuliero - stół	paniero - koszyk
platto - talerz	ansa - rączka, uchwyt
timbal -	manico - rączka, rękojeść
vitro - szklanka	grillia - gril
scutella - miseczka, naczynie	grilliada - grillowanie; potrawa z rusztu
tassa - filiżanka	molino aaffe - młynek do kawy
subcuppa - kielich, puchar	buxo a species - pudełko na przyprawę
cultello - nóż	suciera - cukierniczka
furca - widelec	saliera - solniczka
furchetta - widelczyk	piperiera - pieprznica
coclear - łyżka	sauciera - sosjerka
coclearata - łyżka (czegoś)	mustardiera - naczynie na musztardę
furno - piec	aquero - odpływ, zlew
caldieretta - kociołek	filtro - filtr
apparato a gas - urządzenie na gaz	pressa-puree
apparato a petroleo - urządzenie na ropę	scumatoria - cedzidło

spatula - szpachelka

hachatoria - tasak; młynek do mięsa

hacha-carne - tasak do mięsa

salatiera - salaterka

modulo - forma

terrina - talerz na zupe

platto - talerz

armario de cocina - kredens kuchenny

Alimentos - Żywność, pożywienie

victo - żywność, pożywienie

nutrimento - żywność, pożywienie

victualia - artykuł żywnościowy, wiktuał

victualiar - zaopatrywać w żywność,
prowiantować

comestibiles - artykuły spożywcze

viveres - żywność

vivanda - żywność, wiktuały

conserva - konserwa

cruditate - surowizna

provisiones - zakupy

approvisionar - zaopatrywać, dostarczać

subsistentia - utrzymanie, podtrzymanie

viatico - prowiant

ration - racja

portion - porcja

pitantia - porcja

detritos - resztki, okruchy

mangiabile - jadalny

mangiator - zjadacz

mangiatoria -

morsello - kęs, kawałek

morsellar - dzielić na kęsy

entree - przystawka

regalo - poczęstunek

gratin - skorupka, zapieczenie

al gratin - zapiekany

pan - chleb

carne - mięso

ovo - jajko

omelette - omlet

caseo - ser

lacte - mleko

sal - sól

salata - sałata

sucro - cukier

pipere - pieprz

suppe - zupa

Gramatyka Interlinguy w pigułce

Ingvar Stenstroem

*"Lingua natural e musical
de parolas international
e un grammatica minimal.
Comprensibile facilmente
per personas intelligente.
Le medio de communication
adequate pro le solution
del confusion de Babylon."*

Gramatyka nie zawiera żadnych sztucznych i arbitralnych rozwiązań. Jest ekstraktem, najmniejszym wspólnym mianownikiem gramatyk języków kontrolnych, z których wywodzi się Interlingua, uproszczonym zarazem przez odrzucenie niepotrzebnego balastu, jakim jest np. rozbudowana odmiana wyrazów. Jest więc językiem nie sztucznie utworzonym, lecz wyekstrahowanym.

Interlingua posługuje się alfabetem łacińskim i nie stosuje żadnych znaków diakrytycznych, co bardzo ułatwia pisanie tekstów (dla porównania, wielkim problemem Esperanta były zawsze znaki diakrytyczne). **Akcent pada w ogromnej większości przypadków na samogłoskę przed ostatnią spółgłoską** - facer, parlara, elegante, discurso, computator, Polonia, persona, ideala, libro, elephante.

Druga reguła akcentowania respektuje klasyczne korzenie językowe - istnieje kilka końcówek wyrazów, które powodują, że akcent przesuwa się na **samogłoskę poprzedzającą przedostatnią spółgłoskę**.

-le, -ne, -re: facile = łatwy, nomine = imię, tempore = czas
-ic, -ico, -ica: technic, technico = technik, technica = technika
-ide, -ido: timide = nieśmiały, acido = kwas
-ula, -ulo: regula = reguła, angulo = kąt
-ime: ultime = ostatni.

Zauważmy, że nie jest to żadna abstrakcja i wymysł twórców Interlinguy, lecz zakorzenione od tysiącleci zjawisko językowe. W języku polskim także poprawne jest wymawianie "technika", a nie "technika", "republika", a nie "republika", "muzyka", a nie "muzyka" czy "gramatyka", a nie "gramatyka", jak uważają osoby rozciągające polską regułę przedostatniej sylaby na wszelkie możliwe wyrazy.

Alfabet

(w nawiasach kwadratowych nazwa i w czerwonym kolorze wymowa pojedynczych liter)

a [a - a]	j [jota - ż]	s [es - s]
b [be - b]	k [ka - k]	t [te - t]
c [ce - c lub k]	l [el - l]	u [u - u]
d [de - d]	m [em - m]	v [ve - w]
e [e - e]	n [en - n]	w [duple ve - ł]
f [ef - f]	o [o - o]	x [iks - ks]
g [ge - g]	p [pe - p]	y [i grec, ypsilon - i]
h [hasha - h]	q [ku - k]	z [zeta, zed - z]
i [i - i]	r [er - r]	

Rodzajnik

Rodzajnikiem określonym jest **le**:

- **le casa** (dom)
- **le casas** (domy)
- **le libro** (książka)
- **le libros** (książki)

Przymyki **a** i **de** w połączeniu z rodzajnikiem określonym ulegają ściągnięciu.

a + le = al

de + le = del

Rodzajnikiem nieokreślonym jest **un**:

- **un casa**
- **un libro**

Rzeczownik

Rzeczownik nie ma odmiany przez rodzaje. Jedynie niektóre nazwy osób lub zwierząt mogą mieć końcówkę w naturalny sposób zależną od płci, **-o** lub **-a**.

- *amico* (przyjaciel) - *amica* (przyjaciółka)
- *cavallo* (koń) - *cavalla* (kobyła)

Liczba mnoga jest tworzona za pomocą **s**. Po końcowej spółgłosce podajemy **-es**. Wyras kończący się na **-c** ma liczbę mnogą tworzoną za pomocą **-ches**.

- *un libro, duo libros; un catto, duo cattos*
- *le construction, le constructiones; le vision, le visiones*
- *le zinc, zinches*

Końcówka liczby mnogiej **-s** nie wpływa na przesunięcie akcentu. Pozostaje on na swoim miejscu.

- *conversation - conversationes*

Przymiotnik

Przymiotnik jest nieodmienny, bez względu na rodzaj czy liczbę rzeczownika.

- **bon** *matre* - dobra matka
- **bon** *filio* - dobry syn
- **bon** *casas* - dobre domy
- **bon** *libros* - dobre książki

Przymiotnik może się pojawiać przed lub po określonym rzeczowniku. Dominuje stawianie przymiotnika po rzeczowniku (jak w języku francuskim), ale krótkie i często używane przymiotniki są stawiane na ogół przed rzeczownikiem.

- **incredibile** *notitias*
- *notitias* **incredibile**
- **un bon** *homine*
- *un homine* **excellente**

Przymiotnik może czasem przyjąć końcówkę **-s** liczby mnogiej, jeśli sam rzeczownik jest nieobecny.

- *lo apprecia camisas azur; mi sposa prefere le verdes. Cenię błękitne koszule; moja żona woli zielone.*

Stopniowanie przymiotników odbywa się w sposób regularny za pomocą **plus** i **le** **plus** (w przeciwną stronę za pomocą **minus** i **le minus**).

- *facile* (łatwy) - *plus facile* (łatwiejszy) - *le plus facile* (najłatwiejszy)
- *grande* (duży, wielki) - *plus grande* - *le plus grande*
- *bon* (dobry) - *plus bon* - *le plus bon*
- *elegante* - *minus elegante* - *le minus elegante*

Istnieją oczywiście nieregularne metody stopniowania niektórych przymiotników, często stosowane w tekstach.

- *bon* (dobry) - *melior* (lepszy) - *optime* (najlepszy)
- *mal* (zły) - *pejor* (gorszy) - *pessime* (najgorszy)
- *grande* - *major* - *maxime*

Przysłówek

Przysłówki regularne są tworzone od przymiotników przez dodanie **-mente** albo, po końcowym **-c**, przez dodanie **-amente**.

- *grande*, *grandemente*
- *felice*, *felicemente*
- *physic*, *physicamente*

Oczywiście istnieje wiele przysłówek pierwotnych, które nie są wywodzone z przymiotników.

- ***troppo*** *fatigate* - zbyt zmęczony
- ***sempre*** *de mal humor* - zawsze w złym humorze

Przysłówki są stopniowane analogicznie do przymiotników, w sposób regularny lub nieregularny.

- *facilmente* - *plus facilmente* - *le plus facilement*
- *ben* (dobrze) - *melio* - *le melio*

Zaimki

Osobowe	Dopełniaczowe	Po przyimku	Dzierżawcze
---------	---------------	-------------	-------------

io (ja)	me (mnie)	me (np. con me, sin te, pro nos)	mi(e) (mój)
tu (ty)	te (ciebie)	te	tu(e) (twój)
ille (on)	le (jego)	ille	su(e) (jego)
illa (ona)	la (ją)	illa	su(e) (jej)
illo (ono)	lo (je)	illo	su(e) (jego)
il (bezosobowy)	-	-	-
on (nieokreślony)	uno	uno	su(e)
nos (my)	nos (nas)	nos	nostre (nasz)
vos (wy)	vos (was)	vos	vostre (wasz)
illes (oni)	les (ich)	illes	lor(e) (ich)
illas (one)	las (je)	illas	lor(e) (ich)
illos (one)	los (je)	illos	lor(e) (ich)

Illo(s) dotyczy rzeczy lub zwierząt, których płeć nie jest znana.

- *Mi casa- **Illo** es belle. Mój dom- Jest piękny.*

Il jest używane w konstrukcjach *bezosobowych*:

- ***Il** pluve. Pada.*
- ***Il** ha un problema. Jest problem.
= Un problema existe.*

On jest używane dla nieokreślonych osób:

- ***On** parla francese in Belgica. W Belgii mówi się po francusku.
= Francese es parlate in Belgica.*

Istnieją dwie formy zaimka dzierżawczego. Forma krótsza jest używana przed rzeczownikiem bez rodzajnika.

- **mi casa, mi grande casa.** *Mój dom, mój duży dom.*

W innych sytuacjach używa się dłuższej formy:

- *le mie casa.* *Mój dom.*
- *Deo mie!* *Boże mój!*
- *Tu casa es major que le mie.* *Twój dom jest większy niż mój.*

Zaimek zwrotny *się* ma postać **se** (*lavar se, brossar se*), odmienianą przez osoby.

- *Io me lava.* *Ja się myję.*
- *Tu te lava.* *Ty się myjesz.*
- *Illa se lava.* *Ona się myje.*
- *Nos nos lava.* *My się myjemy.*
- *Vos vos lava.* *Wy się myjecie.*
- *Illes se lava.* *Oni się myją.*

Czasownik

Czasowniki kończą się na **-ar** (ogromna większość), **-er** (pewna ilość czasowników, w tym szereg często używanych) lub **-ir** (bardzo niewiele). Nie są one odmieniane przez czasy i osoby - po odjęciu końcowej litery **-r** uzyskujemy czas teraźniejszy dla wszystkich osób w obu liczbach. Podobnie jest w innych czasach.

Stanowi to wielkie ułatwienie w porównaniu z językami naturalnymi, w których koniugacja jest niekiedy koszmarnie skomplikowana (np. łacina, francuski lub niemiecki, o językach słowiańskich nie wspominając). Znając wyrazy i podane w tabeli zasady, znamy natychmiast całą koniugację.

Bezokolicznik	cantar (śpiewać)	creder (sądzić, wierzyć)	partir (wychodzić)
Czas teraźniejszy (Presente) & Tryb rozkazujący (Imperativo)	canta (śpiewa, śpiewaj)	crede (wierzy, wierz)	parti (wychodzi, wychodź)
Czas przeszły (Passato)	cantava (śpiewał)	credeva (wierzył)	partiva (wyszedł)

Czas przyszły (Futuro)	cantara <u>̃</u> (będzie śpiewać)	credera <u>̃</u> (będzie wierzył)	partira <u>̃</u> (wyjdzie)
Tryb warunkowy (Conditional)	cantare <u>a</u> (śpiewałby)	credere <u>a</u> (wierzyłby)	partire <u>a</u> (wyszedłby)
Imiesłów czasu teraźniejszego (Participio Presente)	cantante (śpiewając)	credente (wierząc)	partiente (wychodząc) (nie <i>partinte</i>)
Imiesłów czasu przeszłego (Participio Passate)	cantate (śpiewawszy)	credite (wierzywszy) (nie <i>credete!</i>)	partite (wyszedłszy)

Pewne nieliczne czasowniki mające końcówkę **-er** tworzą imiesłów czasu teraźniejszego za pomocą **-iente**.

- *reciper* - *recipiente*

Bezokolicznik może być użyty jako rzeczownik, imiesłów jako przymiotnik:

- *le volar del aves* - *latanie ptaków*
= *le volo del aves*
- *un influenza predominante* - *prężący wpływ*
- *le anno passate* - *ubiegły rok*

Czasowniki **esser** (**być**), **haber** (**mieć**) e **vader** (**iść**) mają w czasie teraźniejszym powszechnie używane formy alternatywne:

- **es** zamiast *esse*
- **ha** zamiast *habe*
- **va** zamiast *vade*

Czasownik **esser** ma jeszcze inne formy alternatywne, nieco mniej popularne:

- **es** = *esse* (*był*)
- **son** = *esse* (*są*)
- **era** = *esseva* (*był*)
- **sera** = *essera* (*będzie*)

- **serea** = **esserea** (*byłby*)

Sia jest trybem rozkazującym i łączącym **esser**:

- **Sia felice!** *Bądź szczęśliwy.*
- *Io non crede que ille **sia** folle.* *Nie wierzę, żeby ona miała być szalona.*

Czasy przeszłe dokonane (*tempores perfectae*) tworzymy z czasownikiem **haber** i imiesłowem przeszłym:

- *io **ha** parlate* - **mówiłem**
- *ille **haveva** vidite* - **widział (był)**

Wzorem języków romańskich możemy także tworzyć czas przyszły natychmiastowy, używając do tego formę skróconą czasownika **vader** (*chodzić, iść*) i bezokolicznik.

- *Io va leger* - *będę czytał (zaraz, za chwilę, wkrótce)*
- *Illas va ir al cinema* - *pójdą do kina*

Tryb bierny tworzy się za pomocą czasownika **esser** i imiesłowu przeszłego:

- *Le joco **es** vidite per milles de personas.* *Gra jest oglądana przez tysiące ludzi.*
- *Isto **essera** facite per me.* *To będzie zrobione przeze mnie.*

Te dwa czasowniki mogą być mieszane w bardziej złożonych konstrukcjach:

- *Quando ille arrivara, su vestes ja **habera** **essite** lavate.* *Gdy on przybędzie, jego ubrania będą już uprane.*

Jak wymawiać?

Wymowa w języku Interlingua jest bardzo podobna do włoskiej czy hiszpańskiej.

Szczególnie ważne zasady:

- **ca, co, cu** jak **ka, ko, ku**.
catto (kato), carriera (kariera), musica (muzika), escorta (eskorta), cocina (kocina), cubo (kubo), cultivar (kultiwar)
- **ce, ci, cy** jak **ce, ci, ci**.
glycerina (glicerina), macedone (macedone), cocina (kocina), cyclon (ciklon), cylindro (cilindro)

- **ch** zwykle jak **k**; ewentualnie jak **cz** lub **sz**.
machina (makina), charta (karta), characteristic (karakteristik); charme (szarm), checo (czeko)
- **g** gardłowe jak **g**, nawet przed **e, i, y** (*portugese*); ewentualnie jak **ż** przed **e, i, y**, zwłaszcza w przyrostku **-age** i wyrazach pochodnych od niego.
gaudio (gaudio), mangiar (manżar), viage (wiaże), viagiar (wiażar)
- **h** z wydechem; opcjonalnie jako nieme.
haber (haber), habile (habile)
- **ph** jak **f**.
photo (foto), physica (fizika)
- **qu** jak **ku**; jak **k** w wyrazach **que, qui**.
quando (kłando), que (ke), qui (ki)
- **rh** jak **r**.
rheuma (reuma), rhombo (rombo)
- **s**, między samogłoskami jak **z**
- *supponer (suponer), casa (kaza), osar (ozar)*
- **th** jak **t**.
theatro (teatro), theologia (teologia)
- **ti** jak **ti**, ewentualnie jak **cj** (*national, scientia, spatio*).
- **w** jak **ł** lub **w**, zgodnie z oryginalnym brzemieniem wyrazu w języku pochodzenia (*water-closet*).
- **y** jak **i**.

Interlingua - szwajcarski scyzoryk

Paweł Wimmer

W dawnych dobrych czasach obowiązkowym "wyposażeniem" kulturalnego człowieka były logika i języki klasyczne. Ten znienawidzony przez wszystkich uczniów багаż wiedzy miał to do siebie, że swą użyteczność ukazywał dopiero po pewnym czasie, gdy już się dobrze "uleżał i ucukrował". Sam nigdy nie miałem okazji i czasu, aby zająć się poważnie łaciną i greką, choć uczelnia ekonomiczna zmusiła mnie przynajmniej do samodzielnego studiowania podstaw logiki, która nie była tam zresztą obowiązkowym przedmiotem, ustępując miejsca uczonym bzdurom marksizmu-leninizmu. No cóż, takie to były czasy, gdy z poważnymi minami udowodniano wyższość dialektyki nad logiką formalną...

Wróćmy jednak do języków. W 1984 roku, pracując w Polskim Związku Esperantystów, natrafiłem dość przypadkowo na fascynujące narzędzie językowe, którego istnienia nawet nie podejrzewałem, choć zostało ono zaprezentowane światu jeszcze w 1951 roku. Narzędziem tym jest język Interlingua. Historia jego powstania jest interesująca sama w sobie, ale nie miejsce tutaj na jej szczegółowe omawianie. Ograniczmy się do kilku podstawowych faktów.

W okresie międzywojennym pielęgnowano z zapałem, nawet na poważnych forach międzynarodowych, popularne już wcześniej idee neutralnego języka pomocniczego, którego najdoskonalszym wówczas urzeczywistnieniem było Esperanto. Pewne wrodzone ułomności dzieła Ludwika Zamenhofa skłaniały jednak wielu lingwistów do poszukiwania innych rozwiązań, a przede wszystkim do naukowego rozpatrzenia tego problemu. W 1924 roku w Nowym Jorku powstała International Auxiliary Language Association, której celem było upowszechnianie problemu języka międzynarodowego i rzetelne rozpatrzenie wszelkich aspektów funkcjonowania takiego medium. Owocem badań były zresztą liczne publikacje naukowe.

Ostatecznie zdecydowano się przyjąć rewolucyjny na owe czasy pomysł wyekstrahowania wspólnego zasobu językowego, drzemącego w najważniejszych językach zachodnich, które niemal bez reszty dominowały w świecie polityki, ekonomii, kultury i nauki. Przyjęto cztery tzw. języki kontrolne (angielski, francuski, włoski i hiszpański/portugalski jako całość) i z nich wybrano wspólny zasób leksykalny i gramatyczny, kodyfikując całość w postaci języka, któremu nadano naturalną w tej sytuacji nazwę Interlingua, czyli "międzyjęzyk". Bardzo staranna analiza słownictwa i słowotwórstwa pozwoliła zachować bogactwo języków klasycznych, leżących u podstaw współczesnych języków zachodnich. Zauważono nawet, że Interlingua jest tym, czym byłaby łacina współczesna, gdyby nie została wyrugowana z codziennego użycia przez języki narodowe. Choć jest to język sztuczny, bardziej pasuje do niej określenie

"wyekstrahowany", gdyż nie ma w niej sztucznych, arbitralnie przyjętych elementów. Jak stwierdza Emerson José Silveira da Costa, "Interlingua jest francuskim zmodyfikowanym przez hiszpański, angielski, włoski... Jest włoskim zmodyfikowanym przez portugalski, niemiecki, łacinę... Jest łaciną zmodyfikowaną przez francuski, angielski, hiszpański..."

Nic dziwnego, że język został dość entuzjastycznie przyjęty w kręgach akademickich, a szczególną popularnością cieszył się w środowisku medycznym, służąc jako język streszczeń i podsumowań w wielu czasopismach medycznych i na konferencjach. Stan ten trwał dwa dziesięciolecia, ale Interlingua uległa w końcu przemożnej sile języka angielskiego, tracąc nawet ten skromny przyczółek. Nigdy zresztą nie zdobyła pozycji, jaką po dziś dzień utrzymuje Esperanto, mające przecież parę milionów zwolenników.

Dzisiaj Interlingua funkcjonuje jako język komunikacji w dość skromnym kręgu pasjonatów, którzy rozumieją znaczenie neutralnego języka pomocniczego i niechętnie przyjmują faktyczną dominację języka angielskiego, dającą naturalną przewagę Stanom Zjednoczonym czy Wielkiej Brytanii.

Z tego krótkiego opisu mogłoby wynikać, że oto zakończył się jeszcze jeden eksperyment lingwistyczny, którego promotorzy zesłali do katakumb, tak jak kiedyś zwolennicy Volapüku, a swoją pasję kultywują gdzieś na obrzeżach realnego życia. Otóż nie, tym razem sprawa ma się całkiem inaczej.

Interlingua jest jedynym projektem językowym który został oparty na solidnych podstawach naukowych. Efekt tej pracy ma charakter ponadczasowy, gdyż zawarta w fundamentalnych pracach ("*Interlingua-English Dictionary*" i "*Interlingua Grammar*") kodyfikacja jest silnie związana z językową rzeczywistością dominującą w świecie cywilizacji zachodniej. Kodyfikacja ta żyje własnym życiem i dla jej istnienia nie jest potrzebny ani jeden zwolennik Interlinguy, ani jedna strona w Internecie promująca to dzieło, ani jedna grupa dyskusyjna. Dotarłem w tym momencie do sedna sprawy, które powinno być najbardziej interesujące dla osób, które nigdy nie zetknęły się nawet z problemem języka międzynarodowego, o praktycznym jego wykorzystywaniu nie wspominając.

Interlingua okazuje się być niezwykle przydatnym narzędziem językowym, które bardzo udanie zastępuje w roli kulturotwórczej języki klasyczne. Zawdzięcza to właśnie niezwykle starannej pracy jej twórców, którzy zrezygnowali z kuszącego w takiej sytuacji upraszczania zjawisk językowych i starali się zachować jak najwierniejszy obraz prawdziwego dziedzictwa językowego, które zawdzięczamy europejskim korzeniom cywilizacyjnym i kulturowym. Gdy na świecie nie będzie już ani jednej osoby czynnie posługującej się Interlinguą w kontaktach z innymi, zostanie sam język, który w każdej chwili będzie można wykorzystać do rozwinięcia swoich umiejętności językowych. Dla

mnie osobiście jest to najważniejsza jego cecha, której nie ma żaden inny język pomocniczy, nawet znane przez miliony osób Esperanto.

Najważniejsza jest oczywiście warstwa leksykalna Interlinguy. Fundamentalny słownik gromadzi ok. 27 tysięcy wyrazów (dzięki wieloletnim pracom Pieta Cleija został on już zresztą rozszerzony do ok. 50 tys. wyrazów, przede wszystkim pojęć, które powstawały w ciągu ostatniego półwiecza), które są w takiej czy innej formie obecne w językach kontrolnych. Tak zwany stopień penetracji międzynarodowego słownictwa w hiszpańskim, włoskim czy portugalskim przekracza 95 proc., dzięki czemu osoby mówiące tymi językami bezpośrednio rozumieją tekst napisany w Interlingwie. Przekonałem się o tym niejednokrotnie, prowadząc kiedyś jako bibliotekarz w BUW zawodową korespondencję z włoskimi, portugalskimi i hiszpańskimi bibliotekami w tym właśnie języku, jako że języków romańskich nigdy nie studiowałem. Co ciekawe, moi korespondenci nigdy nawet nie słyszeli o tym tworze, a sami używali po prostu swojego ojczystego języka, który ja z kolei dzięki Interlingwie mogłem z grubsza rozumieć. Anglofoni, zwłaszcza wykształceni, także w dużym stopniu rozumieją Interlinguę, co nie powinno dziwić, gdyż słownictwo angielskie w ponad 70 procentach wywodzi się z łaciny i greki. Nie trzeba chyba specjalnie podkreślać, że jeszcze większy stopień penetracji międzynarodowego słownictwa jest obecny w nauce i technice, która czerpie z łaciny i greki pełnymi garściami.

Nawet języki słowiańskie są przesycane językami klasycznymi, chociaż, rzecz jasna, świadomość tego faktu mają osoby lepiej wykształcone, dla których wyrazy obcego pochodzenia są chlebem powszednim, i które wyrazy takie jak "biografia", "lakoniczny" czy "nominacja" traktują jak oczywistość. Poznanie choćby podstawowego kursu Interlinguy znacznie rozszerza zasób międzynarodowych rdzeni wyrazowych, które niepostrzeżenie wtapiają się w nasz "stan posiadania", owocując na każdym kroku lepszym rozumieniem wspólnego zasobu kulturowego Europy.

Obok rdzeni wyrazowych przebogatym źródłem kulturotwórczym jest słowotwórstwo, które uelastycznia zasoby leksykalne. Już sama lektura międzynarodowego zasobu przedrostków i przyrostków jest pasjonującym zajęciem dla kogoś, kto dba o język. Przytoczmy kilka charakterystycznych przykładów:

"**Ambi-**" oznacza "dwustronnie, obustronnie, obu rodzajów, oba, obu". Jak nietrudno dociec, "ambiwalentny" to po prostu "dwuwartościowy", choć w języku polskim wyraz "ambiwalentny" jest na tyle zleksykalizowany, że nie dostrzegamy już jego wewnętrznej struktury. "**Anti-**" (i "**ant-**") oznacza przeciwieństwo - ciekawe, kto dostrzeże, że dzięki temu "antarktyczny" jest przeciwieństwem wyrazu "arktyczny"? "**Archi-**" to "arcy-, archi-, w wysokim stopniu, naczelny, główny" - częśćkę tę rozpoznamy od razu w takich wyrazach, jak "archikatedra", "arcybiskup" czy "arcyksiążę". "**Arche-**", czyli "stary", dostrzeżemy w wyrazach "archeologia" i "archetyp". Moglibyśmy tutaj mnożyć przykłady

polskich wyrazów zawierających części "bio-" (życie), "geo-" (Ziemia), "helio-" (słońce), "litho-" (kamień), "petro-" (skała), "-dromo" (tor, droga), "-algia" (ból), "-phono" (dźwięk) i wiele innych.

Jeszcze innym bogatym rezerwuarem językowym są oboczności tematów czasownikowych, które są źródłem słownictwa nie tylko dla języków wywodzących się z łaciny i greki, ale i języka polskiego.

Czasownik "**gerer**" ma znaczenie "rządzić, administrować". Tematem obocznym od "**ger-**" jest "**gest-**" co dostrzeżemy w zwrocie "w gestii", nie spodziewając się nawet związku między tymi wyrazami. **Invader** = najeżdżać; **vad-/vas-**; stąd wyraz "inwazja". **Poner** = kłaść, stawiać; **pon-/posit-/post-**; w języku polskim znajdziemy wyrazy "pozycja" czy "postura". **Traher** = ciągnąć; **trah-/tract-**; i znów mamy tutaj wyrazy takie, jak "trakcja", "traktor", "ekstrakt" czy "abstrakt". **Mulger** = doić; **mulg-/muls-**; nietrudno dostrzec źródło polskiego wyrazu "emulsja". **Mover** = ruszać, przenosić, wzruszać; **mov-/mot-**; "motor". **Scriber** = pisać; **scrib-/script-**; i tutaj znajdziemy wyrazy "skrypt", "manuskrypt" czy "deskryptor". Przykładów takich są tysiące.

Także i powszechnie znane, międzynarodowe w swej istocie przyimki są efektywnym czynnikiem słowotwórczym. Powołajmy się ponownie na czasownik "**poner**", czyli "kłaść, stawiać". W języku polskim mamy mnóstwo wyrazów opierających się na tym czasowniku, choć on sam w języku polskim bezpośrednio nie występuje: komponować, suponować, proponować, oponować, deponować, postponować, transponować, dysponować - w ślad za nimi idą oczywiście wszelkie możliwe wyrazy pochodne, jak kompozycja, depozyt czy dyspozycja. Z czasownika "**curre**" (biec) dzięki tematom obocznym i przyimkom wywodzimy słowa kurs, kurier, konkurować, prekursor, kursywa, sukurs, kursor czy dyskurs.

Przykłady te dowodzą, że wpływ języków klasycznych na postać języków współczesnych jest bardzo duży, i że języki europejskie są ze sobą bardziej związane niż może się wydawać na pierwszy rzut oka. To właśnie dostrzeżono i starano się podkreślić w pracach nad ostateczną postacią Interlinguy. Łatwość używania tego języka została świadomie złożona na ołtarzu jego lingwistycznej rzetelności, choć przecież i tak jest on, dzięki uproszczonej strukturze gramatycznej, znacznie łatwiejszy od języków narodowych, a jego opanowanie na podstawowym poziomie wymaga kilkakrotnie mniej czasu niż ma to miejsce w przypadku języka angielskiego, niemieckiego czy francuskiego. Tego faktu uparcie nie dostrzegali krytycy Interlinguy, zwłaszcza esperantyści, którzy w języku sztucznym widzieli przede wszystkim narzędzie codziennej komunikacji, a nie narzędzie o wybitnych walorach kulturotwórczych i propedeutycznych.

Pisząc te słowa starałem się podkreślić walor językowy dzieła zespołu lingwistów zrzeszonych w International Auxiliary Language Association, jego rolę kulturotwórczą. Już

przestudiowanie podstawowego podręcznika odkrywa przed nami świat niezliczonych powiązań i wspólnoty językowo-kulturowej setek milionów ludzi żyjących w Europie i obu Amerykach, a promieniujących dzięki kulturze, nauce i technice (kiedyś także i polityce) na inne kontynenty. Dla Polaka jest to łatwe i wygodne źródło poszerzenia zasobu leksykalnego i zrozumienia paneuropejskich korzeni polszczyzny - rzecz niezmiernie ważna dla tych wszystkich, którzy cenią i lubią swój język.

Le historia antenatal de Interlingua. Prenatalna historia Interlinguy, 1951-1991

Źródło: Interlingua in Interlingua

Interlingua nasceva in 1951 con le publication del dictionario interlingua-angese, cuje redactor esseva Alexander Gode, e le grammatica preparate per A. Gode e Hugh E. Blair. Totevia, iste evento non haberea essite possibile sin le existentia del "International Auxiliary Language Association" (Association pro le Lingua Auxiliar International) e sin le supporto e financiari e moral de Alice V. Morris.

Durante que illa esseva un patiente in un clinica in le prime parte del decada inter 1920 e 1930, Alice Morris, un seniore american multo ric e le sposa de Dave Hennen Morris (ambassador statounitese in Brussel 1933-1937), discoperiva per hasardo le existentia de esperanto. Illa deveniva multo enthusiastic pro le idea de un lingua auxiliar pro omne le mundo.

Alora, dr. Frederick Gardner Cottrell del "International Research Council" (Consilio International de Recerca) interessava e sr. e sra. Morris pro le creation de un organisation permanente que proseguerea le studios de linguas international jam comenciate per varie committees. Sr. e sra. Morris ambes videva que illes habeva un opportunitate eccellente pro realisar lor ambition de unificar iste studios e promover le uso international de un lingua auxiliar optime.

Le movimento in favor de un lingua auxiliar pro relationes international habeva jam recipite un nove impeto per le labores del "Committee on International Auxiliary Language" establite per le "International Research Council" a su conferencia in Brussel in 1919.

Interlingua narodziła się w 1951 roku wraz z opublikowaniem słownika Interlingua-angielskiego, którego redaktorem był Alexander Gode, i gramatyki przygotowanej przez A. Gode i Hugh E. Blaira. Jednak wydarzenie to nie byłoby możliwe bez istnienia "International Auxiliary Language Association" (Międzynarodowe Stowarzyszenie Języka Pomocniczego) i bez finansowego i moralnego wsparcia Alice V. Morris.

Będąc pacjentką pewnej kliniki, na początku dekady 1920-1930, Alice V. Morris, bardzo bogata amerykańska dama i małżonka Dave Hennen Morrisa (ambasadora amerykańskiego w Brukseli 1933-1937), odkryła przypadkiem istnienie Esperanto. Stała się entuzjastką idei jednego języka pomocniczego dla całego świata.

Wówczas dr Frederick Gardner Cottrell z "International Research Council" (Międzynarodowa Rada d/s Badań Naukowych) zainteresował i panią, i pana Morrisa utworzeniem stałej organizacji, która kontynuowałaby studia nad językami międzynarodowymi rozpoczęte już przez różne komitety. Państwo Morris dostrzegli oboje, że mają doskonałą okazję zrealizowania swojej ambicji zunifikowania tych studiów i wypromowania wykorzystania na międzynarodowym forum najlepszego języka pomocniczego.

Ruch na rzecz języka pomocniczego w stosunkach międzynarodowych otrzymał już nowy impet poprzez prace "Committee on International Auxiliary Language" założonego

Pro discuter le problema, le committee assemblava personas qui habeva grande experientia in cosas international e in problemas de communication e qui possedeva grande erudition linguistic.

Como resultado de labor de iste committee, le "American Association for the Advancement of Science", le "British Association for the Advancement of Science", e le associationes equivalente francese e italian, con le "American Council on Education", le "American Council of Learned Societies" (Consilio American de Societates Academic), e altere gruppos de specialistas, institueva le "International Auxiliary Language Association" (IALA).

In 1924 IALA esseva constituite legalmente in le Statos Unite como organisation non a scopo lucrative pro "promover studios, discussiones, e publicitate extense de omne questiones relative al establimento de un lingua auxiliar, con recercas e experimentos capace de avantiar le establimento de un tal in modo intelligente e super fundationes stabile", secundo su Outline of Program (summario de programma) 1924, pagina 9.

Postea, al pagina 15, le Outline of Program dice que le lingua final deberea esser recommendate de esser "adoptate finalmente per le governamentos del mundo". Illo indicava que le lingua final non existeva. Le proxime paragrapho defini le scopo: "Establir un lingua synthetic que debe esser instruite in omne systemas de education per omne le mundo como un medio commun de intercambio de pensamento e del diffusion de saper inter gente qui ha differente linguas maternal". IALA tunc comenciava un programma de recercas in America e Europa.

IALA obteneva su appoio financiari de plure fontes, como per exemplo le Carnegie Corporation, le Rockefeller Foundation, e le Research Foundation, ma sr. e sra. Morris e su

perzez "International Research Council" in trakcie jeho konferencji in Brukseli in 1919 roku.

Aby przedyskutować ten problem, komitet zgromadził osoby, które miały duże doświadczenie w sprawach międzynarodowych i problemach komunikacji, a które dysponowały wielką erudycją lingwistyczną.

Jako rezultat prac tego komitetu, "American Association for the Advancement of Science", "British Association for the Advancement of Science", i odpowiadające im stowarzyszenia francuskie i włoskie, razem z "American Council on Education", "American Council of Learned Societies" (Amerykańska Rada Stowarzyszeń Akademickich), i innymi grupami specjalistów, założyły "International Auxiliary Language Association" (IALA).

W 1924 roku IALA została legalnie ukonstytuowana jako niedochodowa organizacja do "promowania studiów, dyskusji i intensywnego reklamowania wszelkich kwestii związanych z ustanowieniem języka pomocniczego, z badaniami i eksperymentami zdolnymi do posunięcia sprawy ustanowienia takiego języka w sposób inteligentny i na trwałych podstawach", według jej Outline of Program (zarys programu) 1924, strona 9.

Dalej, na stronie 15, Outline of Program stwierdza, że język finalny powinien być rekomendowany do "ostatecznego przyjęcia przez rządy świata". Wskazywał on, że taki język finalny nie istnieje. Następny akapit definiuje cel: "Ustanowić język syntetyczny, który ma być nauczany we wszystkich systemach edukacyjnych przez cały świat, jako wspólne medium wymiany myśli i rozpowszechniania wiedzy między ludźmi, którzy mają odmienne języki ojczyste". IALA natychmiast rozpoczęła program badań w Europie i Ameryce.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

familia dava le appoio le plus importante. Iste appoio finiva al morte de sra. Morris in 1950.

Le studios per IALA del linguas national e international:

In su prime annos, IALA explorava le problema del lingua. On creava un lista de omne le litteratura que contineva discussiones del linguas international, e on assemblava un bibliotheca del libros relative al problema. Al mesme tempore on establiva contacto con le varie gruppos que supportava le varie linguas auxiliar.

IALA accentuava ab le comenciamento que le scopo del Association esseva non disvelloppar un nove lingua auxiliar ma establir un base scientific pro comparar le projectos currente. Dunque illo initiava un investigation comparative del esperanto de Zamenhof (1887), del latino sine flexione de Peano (1903), del ido de Couturat e Leau (1907), del esperanto II de Saussure (1910), del occidental de de Wahl (1922), e del novial de Jespersen (1928).

Il habeva anque un studio comparative del linguas ethnic le plus importante (anglese, francese, germano, italiano, latino, russo, e espaniol), ab le quales le linguas auxiliar investigate tirava lor material. Ma in le prime stadios, le scopo de IALA esseva arrivar a un compromisso inter le linguas mentionate in supra. Proque Zamenhof e Couturat non plus viveva, Edmond Privat defendeva esperanto e Sigfried Auerbach defendeva ido.

Plure reuniones de iste autores e advocatos esseva arrangiate inter 1925 e 1930 per sra. Morris a Paris, a Bex, a Geneva, e a Montreux, ubi cata representante offereva concessions reciproc e acceptava cambios in lor linguas respective.

IALA otrzymała wsparcie finansowe z wielu źródeł, jak na przykład Carnegie Corporation, Rockefeller Foundation i Research Foundation, ale najważniejszego wsparcia udzielili pani Morris i jej rodzina. Wsparcie to zakończyło się z chwilą śmierci p. Morris w 1950 roku.

Studia IALA nad językami narodowymi i międzynarodowymi:

W swych pierwszych latach IALA badała problem języka. Sporządzono listę całej literatury, która zawierała dyskusje na temat języków międzynarodowych, i zgromadzono bibliotekę książek odnoszących się do tego problemu. W tym samym czasie ustanowiono kontakty z różnymi grupami, które wspierały różne języki pomocnicze.

IALA akcentowała od początku, że celem stowarzyszenia nie jest utworzenie nowego języka pomocniczego, lecz stworzenie naukowych podstaw dla porównania istniejących projektów. Dlatego rozpoczęto badania porównawcze Esperanto Zamenhafa (1887), Latino sine Flexione Peano (1903), Ido Couturata i Leau (1907), Esperanto II de Saussure'a (1910), Occidental de Wahla (1922), i Novial Jespersena (1928).

Istniały także studia porównawcze najważniejszych języków etnicznych (angielski, francuski, niemiecki, włoski, rosyjski i hiszpański), z których języki pomocnicze czerpały swój materiał. Ale w pierwszych stadiach celem IALA było dojście do kompromisu między wspomnianymi językami. Ponieważ Zamenhof i Couturat już nie żyli, Edmond Privat bronił Esperanto, a Sigfried Auerbach był adwokatem Ido.

Między 1925 i 1930 rokiem zorganizowanych zostało przez p. Morris wiele spotkań autorów i adwokatów [języków], w Paryżu, Bex, Genewie i Montreaux, gdzie każdy z reprezentantów

Iste studio del linguas international currente esseva plus profunde que illo del Delegation pro le Adoption de un Lingua Auxiliar International de 1907. Totevia, omne effortios de compromisso inter le linguas studiate esseva in van. Le esperantistas e le idistas manteneva lor differentias, e lor character schematic esseva incompatible con le linguas naturalistic. Dunque on abandonava le sperantia de compromisso, e cata lingua prendeva su via original.

Al Secunde Congresso International de Linguistas a Geneva in 1931, IALA arrangiava pro le prime vice que linguistas professional e expertos in linguas auxiliar conveniva durante un periodo de duo septimanas pro excambiar ideas. Otto Jespersen convocava le conferentia, que dava su approbation al programma de recercas del IALA, e non minus de 27 linguistas eminente (non membros del IALA) signava le documento de supporto. Anque octo alteres addeva lor nomines al Tertie Congresso de Linguistas a Roma in 1933.

Profunde recerca duce a un lingua.

Interim, IALA faceva recercas in America del Nord. Professor Herbert N. Shenton, alora del Universitate Syracuse, exequava un studio intense del difficultates interlingual in conferentias international e publicava su reporto sur istos in 1933.

Dr. Edward L. Thorndike interprendeve un serie de experimentos super le facilitate relative de apprender linguas construite e natural e publicava le resultados de su studios anque in 1933.

Helen S. Eaton, membro del personal del IALA, faceva su recercas pro investigar an un lingua international, in iste caso esperanto, poterea esser utilisate in un curso simplicite del linguistica comparative pro orientar studentes al studio de linguas. Illa publicava su reporto in

oferovał wzajemne ustępstwa i akceptował zmiany w swoich językach.

To studium istniejących w danym momencie języków międzynarodowych było bardziej pogłębione niż studium Delegacji d/s Przyjęcia Międzynarodowego Języka Pomocniczego z 1907 roku. Jednak wszelkie wysiłki na rzecz kompromisu między badanymi językami były bezowocne. Esperantyści i idyści zachowali swoje odmienności, a ich schematyczny charakter nie był zgodny z językami naturalistycznymi. Porzucono więc nadzieję na kompromis i każdy język podążył swoją oryginalną drogą.

Na II Międzynarodowym Kongresie Lingwistów w Genewie w 1931 roku IALA udało się po raz pierwszy zgromadzić profesjonalnych lingwistów i ekspertów w dziedzinie języków pomocniczych na okres dwóch tygodni, dla wymiany idei. Otto Jespersen zwołał konferencję, która udzieliła aprobaty programowi badań IALA i nie mniej niż 27 wybitnych lingwistów (nie będących członkami IALA) podpisało dokument wspierający. Także ośmiu innych dodało swoje nazwiska na III Kongresie Lingwistów w Rzymie w 1933 roku.

Pogłębione badania wiodą do języka.

W międzyczasie IALA prowadziła badania w Ameryce Północnej. Profesor Herbert N. Shenton, ówczesnie z Uniwersytetu w Syracuse, przeprowadził szerokie badanie trudności językowych na międzynarodowych konferencjach i opublikował swój raport w 1933 roku.

Dr. Edward L. Thorndike przedsięwziął szereg eksperymentów dotyczących względnej łatwości uczenia się języków sztucznych i naturalnych i opublikował rezultaty swych studiów także w 1933 roku.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

1938; e in 1940, un lista de frequentias semantic.

In 1935, IALA teneva un reunion al ambassada american in Bruxelles (ubi sr. Morris esseva le ambassator american) pro presentar le prime passos de su "Plan for Obtaining Agreement upon an Auxiliary World Language" (Plano pro obtener accordo super un lingua auxiliar mundial).

Postea IALA planificava reuniones in correlation super le question de un lingua auxiliar mundial. Le prime reunion esseva in le ambassada american in Brussel in januario, 1936. Professor William E. Collinson del Universitate de Liverpool, qui haveva essite associate con IALA ab le prime annos (al minus post 1928), haveva jam facite studios preparatori de grande valor e remaneva in relation directe con le activitates de IALA.

Un numero imponente de linguistas eminente esseva participantes de iste committee: 24 linguistas de 19 universitates se trova in le lista del publication *Some Criteria for an International Language and Commentary* (Alicun criterios pro un lingua international e commentario) de 1937, paginas 35-36. Le committee continuava su recercas in Europa usque le comenciamento del guerra in 1939, que rendeva impossibile le reunion del committee.

Durante 1936 un personal international de membros de formation professional in le philologia comparative esseva assemblate al Universitate de Liverpool, con professor Collinson como director e E. Clark Stillman como director adjuncte. Le Foundation Rockefeller dava un subvention pro lor labor initial al Universitate de Liverpool, ubi illes conduceva lor recercas. De plus, le Research Corporation haveva generosamente donate un subvention annual "pro le recerca de promover le realisation de un lingua neutral e non-politic", e

Helen S. Eaton, członek personelu IALA, wykonała badania aby stwierdzić, czy język międzynarodowy, w tym wypadku Esperanto, mógłby być wykorzystany w uproszczonym kursie lingwistyki porównawczej, aby zorientować studentów w nauce języków. Swoj raport opublikowała w 1938 roku, zaś w 1940 roku listę częstości semantycznych.

W 1935 roku IALA odbyła spotkanie w ambasadzie amerykańskiej w Brukseli (gdzie p. Morris był ambasadorem amerykańskim), aby przedstawić pierwsze kroki ku "Plan for Obtaining Agreement upon an Auxiliary World Language" (plan uzyskania zgody w sprawie światowego języka pomocniczego).

Później IALA planowała spotkania związane z kwestią światowego języka pomocniczego. Pierwsze spotkanie odbyło się w ambasadzie amerykańskiej w Brukseli, w styczniu 1936 r. Profesor William E. Collinson z Uniwersytetu w Liverpool, który był związany z IALA od pierwszych lat (przynajmniej od 1928 r.), przygotował już wcześniej bardzo wartościowe wstępne studia i pozostawał w bezpośrednim związku z działaniami IALA.

Członkami tego komitetu była imponująca liczba wybitnych językoznawców: 24 lingwistów z 19 uniwersytetów znajduje się na liście w publikacji *Some Criteria for an International Language and Commentary* (Niektóre kryteria języka międzynarodowego i komentarze) z 1937 roku, str. 35-36. Komitet kontynuował swoje badania w Europie aż do rozpoczęcia wojny w 1939 roku, które uniemożliwiło spotkania komitetu.

W ciągu 1936 roku został zgromadzony na uniwersytecie liverpoolskim międzynarodowy zespół członków o profesjonalnym wykształceniu w dziedzinie lingwistyki porównawczej, z prof. Collinsonem jako dyrektorem i E. Clarkiem Stillmanem jako dyrektorem pomocniczym. Fundacja

le labor continuava a Liverpool pro assemblar e compilar le datos linguistic e extraher ex illos le material de parolas international.

Ben que IALA non habeva originalmente intendite construer su proprie lingua auxiliar, illo comenciava cambiar su position post circa 1934, quando le utilitate del linguas que su recercatores investigava deveniva de plus in plus dubitose.

De importantia special esseva le argumentos an on debeva preferer un lingua naturalistic (como occidental) o un lingua schematic (como esperanto o ido). On teneva reuniones pertinente a Geneva in 1935 e a Copenhagen in 1937, ubi al grande sorpresa del mundo interlinguistic esperanto esseva toto abandonate.

Jam in 1937 le recercas del IALA veniva al conclusion que pro elaborar un lingua scientifica- e impartialmente on debeva extraher lo completamente ex le linguas natural. Le recercatores habeva establite que milles del parolas in le linguas europeas esseva jam international, e illes concludeva que on debeva usar iste parolas pro extraher un lingua optime sin deformar los in un lecto de Procrustes secundo le tradition del linguas schematic.

Concludite isto, IALA se decideva crear su proprie lingua, e pro assecurar le completion de un tal projecto, sra. Morris generosamente provideva supporto adequate financiari.

Le comenciamento del guerra in 1939 necessitava le dispersion del personal multinational. Le governamentos de multes del linguistas europeas les usava in le conducta del guerra. Prof. Collinson, pro exemplo, debeva abandonar le major parte de su classes in Liverpool in su labor pro le governo britannic relative al problema de estranieros

Rockefellera udzielila uniwersytetowi w Liverpoolu, gdzie prowadzono badania, dotacji na wstępne prace. Co więcej, Research Corporation hojnie przydzielała rocznej subwencji "na badania promujące realizację języka neutralnego i apolitycznego", a w Liverpoolu trwały prace nad zgromadzeniem danych lingwistycznych i wyekstrahowaniem z nich międzynarodowego materiału leksykalnego.

Chociaż IALA pierwotnie nie zamierzała konstruować swojego własnego języka pomocniczego, zaczęła zmieniać swoje stanowisko po 1934 roku, gdy użyteczność języków, które badali jej członkowie, stawała się coraz bardziej wątpliwa.

Specjalnej wagi nabrały argumenty, czy należy preferować język naturalistyczny (jak Occidental), czy też język schematyczny (jak Esperanto lub Ido). Przeprowadzono stosowne spotkania w Genewie w 1935 i w Kopenhadze w 1937 roku, gdzie ku wielkiemu zdumieniu świata interlingwistycznego Esperanto zostało całkowicie zarzucone.

Już w 1937 roku badania IALA doprowadziły do konkluzji, że aby wypracować język naukowo i bezstronnie, należy go wyekstrahować z języków naturalnych. Badacze stwierdzili, że tysiące słów mają już międzynarodowy charakter i wyciągnęli wniosek, że trzeba wykorzystać te wyrazy aby wyekstrahować optymalny język, nie deformując ich w prokrustowym łożu zgodnie z tradycją języków schematycznych.

Stwierdziwszy to, IALA zdecydowała się utworzyć swój własny język, a aby zapewnić ukończenie takiego projektu, p. Morris hojnie zaopatrzyła go w odpowiednie wsparcie finansowe.

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

nascite in paisis inimic ma habitante Grande Britannia.

Alora on transfereva le datos linguistic e le bibliotheca jam accumulate al Universitate de Liverpool a New York, ubi sr. Stillman organisava un nove personal de linguistas de varie nationalitates que ille dirigeva usque ille entrava in le servicio del governmento american in 1943.

Tunc Dr. Alexander Gode assumeva le direction del recercas de IALA, manteniente contacto con professor Collinson e culminante su labor con le publication del General Report (Reporto general) de 1945, que presentava le bases theoric producite per le recercas de IALA: le regulas establite pro le eligibilitate de parolas, lor standardisation secundo prototypos etymologic, e le characteristics general del grammatica proponite.

Al fin del Reporto, IALA presentava su lingua in le forma de tres modellos, le modello original naturalistic, un modello E, simile a occidental, e un modello K, simile al ido. On ancora non habeva decidite qual modello adoptar o adaptar.

Le natura si; un schema no:

Post le guerra in 1946 professor André Martinet partiva del Sorbonne in Paris pro devenir director del equipa del recerca de IALA in New York. Pro informar se sur le opinion public concernente le nove lingua proponite per IALA ille faceva inquestas in varie paisis e finalmente preparava un questionnaire satis grande de 127 questiones in anglese e francese e lo distribuava a expertos in varie paisis pro elicitar lor commentarios super le variantes proponite in le General Report de 1945.

Responsas al questionnaire non esseva considerate como votos. Le personal del IALA voleva solmente considerar los con grande

Początek wojny w 1939 roku wymusił rozproszenie wielonarodowego personelu. Rządy wielu europejskich językoznawców wykorzystały ich w prowadzeniu wojny. Prof. Collinson, dla przykładu, musiał porzucić większość swoich klas w Liverpoolu, pracując dla rządu brytyjskiego w związku z problemem cudzoziemców urodzonych we wrogich krajach, ale mieszkających w Wielkiej Brytanii.

W takiej sytuacji dane lingwistyczne i bibliotekę zgromadzone już na uniwersytecie w Liverpoolu przeniesiono do Nowego Jorku, gdzie p. Stillman zorganizował nowy, wielonarodowy zespół lingwistyczny, którym kierował aż do chwili przejścia na służbę rządu amerykańskiego w 1943 roku.

Wówczas dr Aleksander Gode wziął na siebie kierowanie badaniami IALA, utrzymując kontakt z prof. Collinsonem, i wieńcząc swoją pracę opublikowaniem w 1945 roku raportu generalnego, który przedstawiał bazę teoretyczną wynikającą z badań IALA: ustalone reguły doboru wyrazów, ich standaryzację według prototypów etymologicznych i generalne cechy proponowanej gramatyki.

W końcowej części raportu IALA przedstawiła swój język w formie trzech modeli, pierwotnego modelu naturalistycznego, modelu E, podobnego do Occidentalu, i modelu K, podobnego do Ido. Nie zdecydowano jeszcze, który z modeli adoptować lub adaptować.

Natura tak, schemat - nie:

Po wojnie w 1946 roku prof. Andre Martinet opuścił paryską Sorbonę, aby zostać dyrektorem ekipy badawczej IALA w Nowym Jorku. Aby zaznajomić się z opinią publiczną dotyczącą proponowanego nowego języka, IALA przeprowadziła w rozmaitych krajach ankiety i ostatecznie przygotowała dość obszerny kwestionariusz o 127 pytaniach w języku

diligentia pro arrivar a conclusiones secundo le information que illos contineva, le datos linguistic jam disponibile, e nove datos sempre accumulante. Pro le prime vice on dava al lingua proponite le nomine interlingua.

Le anno sequente, 1947, IALA habeva elaborate un quarte variante, producente le modellos C, K, M, e P, characterisate per lor grado de proximitate al schematismo o al naturalismo. C e K esseva le variantes schematic; e M e P, le variantes naturalistic.

Le variante C esseva similar al modello E del Reporto General, que resimilava occidental. Le variante K, quasi identic al K original, resimilava ido o esperanto liberate de lor defectos obvie.

Le variante P esseva le modello original naturalistic que resimilava le latino con su tempores passate in -aba, -eba, e -iba, infinitivos terminante in are, -ere, e ire, e substantivos e participios passate que terminava in e (calore, unione, proponite).

Le nove variante terminava le tempores passate in ava, eva, e iva e le infinitivos in ar, er, e ir. Su substantivos e su participios habeva nulle e final. Dunque illos esseva multe similar al variante C.

Iste quatro variantes esseva inviate a 3.000 personas appropriate in varie paisas e esseva utilisate como le base de un sondage de opiniones demandante le variante preferite. Includite con le variantes il habeva un explication del plure argumentos in justification de cata variante.

Le resultados del sondage monstrava un rejection decisive del variante K, le variante extrememente schematic, lo que constitueva un rejection additional del linguas del typo esperanto/ido. Il habeva un preferentia definite

angielskim i francuskim i rozesała go do ekspertów w różnych krajach, aby uzyskać ich komentarze na temat wariantów zaproponowanych w raporcie generalnym z 1945 roku.

Odpowiedzi z kwestionariusza nie były traktowane jako głosy. Zespół IALA chciał jedynie bardzo starannie je rozpatrzyć, aby dojść do konkluzji w odniesieniu do informacji, które one zawierały, danych lingwistycznych, którymi już dysponowano i nowych, stale nagromadzających się danych. Po raz pierwszy nadano proponowanemu językowi nazwę Interlingua.

W kolejnym roku 1947 IALA wypracowała czwarty wariant, tworząc modele C, K, M i P, charakteryzowane przez ich stopień bliskości do schematyzmu lub naturalizmu. C i K były wariantami schematycznymi, a M i P wariantami naturalistycznymi.

Wariant C był podobny do modelu E z raportu generalnego, przypominając Occidental. Wariant K, niemal identyczny z oryginalnym K, przypominał Esperanto lub Ido pozbawione ich oczywistych defektów.

Wariant P był oryginalnym modelem naturalistycznym, który przypominał łacinę z jej czasami przeszłymi kończącymi się na -aba, -eba i -iba, bezokolicznikami zakończonymi na -are, -ere i -ire, oraz rzeczownikami i imiesłowami przeszłymi kończącymi się na -e (calore, unione, proponite).

Nowy wariant kończył czasy przeszłe przez -ava, -eva i -iva, a bezokoliczniki na -ar, -er i -ir. Rzeczowniki i imiesłowy nie miały końcowego -e. A więc były bardzo podobne do wariantu C.

Te cztery warianty zostały rozesełane do 3000 odpowiednich osób w rozmaitych krajach i zostały wykorzystane jako baza dla sondażu

pro variantes P e M, le modellos naturalistic (un tendentia monstrate depost 1922 in Geneva).

Variante C, un modello minus schematic que K, habeva minus de partisanos que P e M, le modellos naturalistic. Le parlatores anglo-saxon e non-romance generalmente prefereva le variante P, elaborate principalmente per Gode, qui esseva german per nascentia e american per selection.

Le franceses prefereva le variante M, le modello offerite per Dr. Martinet, un francese. Le franceses monstrava anque un tendentia verso le variante C, que esseva plus proxime al M que al P. Dunque le solution pareva esser un compromisso inter le P de Gode, le M de Martinet, e le variante C, lassante foras de consideration le variante K, le forma preferite per sra. Morris, le esperantista.

Le publication de interlingua:

Ben que Gode e Martinet teneva opiniones diferente, secundo Martinet il non habeva ulle hostilitate inter illes. Martinet anque dubitava que IALA poterea poner su projecto in uso practic. In consequentia, in 1948 professor Martinet se dimitteva del direction del IALA, e dr. Gode le reimplaciava e produceva con su equipa le lingua final, que combinava le optime characteristics del variantes P e M.

Tres annos additional esseva necesse pro completar le detalios. Sra. Morris moriva in 1950, e su supporto financiari finiva. Fortunatamente il habeva satis de moneta pro publicar in 1951 le Interlingua-English Dictionary de Gode con 27.000 parolas (le intention original esseva solmente 10.000). E con Hugh E. Blair, Gode publicava un grammatica complete de interlingua.

Assi terminava le studio le plus minutiose pro producer un lingua international, al costo

opinii domagających się preferowanego wariantu. Do wariantów zostało dołączone wyjaśnienie z licznymi argumentami uzasadniającymi każdy wariant.

Rezultaty sondażu wykazały zdecydowane odrzucenie wariantu K, wariantu skrajnie schematycznego, co było dodatkowym odrzuceniem języków typu Esperanto/Ido. Ujawniła się ostateczna preferencja dla wariantów P i M, modeli naturalistycznych (tendencja widoczna po 1922 roku w Genewie).

Wariant C, model mniej schematyczny niż K, miał mniej zwolenników niż P i M, modele naturalistyczne. Osoby mówiące językami anglosaskimi i nieromańskimi generalnie wołały wariant P, wypracowany głównie przez Godego, który był Niemcem z urodzenia i Amerykaninem z wyboru.

Francuzi woleli wariant M, model zaoferowany przez dr. Martineta, Francuza. Francuzi wykazali także skłonność do wariantu C, który był bliższy M niż P. A więc rozwiązanie wydawało się być kompromisem między P Godego, M Martineta i wariantem C, zostawiając poza rozważaniami wariant K, formę preferowaną przez panią Morris, esperantystkę.

Opublikowanie Interlinguy:

Chociaż Gode i Martinet podtrzymywali odmienne opinie, według Martineta nie było między nimi żadnej wrogości. Martinet wątpił także, czy IALA będzie w stanie oddać swój projekt do praktycznego użytkowania. W konsekwencji w 1948 r. prof. Martinet zwolnił się z kierowania IALA, a zastąpił go dr Gode, który opracował ze swoją ekipą językoznawców finalną postać języka, który zawierał najlepsze charakterystyki wariantów P i M.

Trzy dodatkowe lata były potrzebne dla skompletowania szczegółów. Pani Morris zmarła

estimate de tres millones de francos switze.
Effortios previe pro crear un lingua auxiliar pare
van e illusori in comparation.

Le production de interlingua superpassa le
effortios de un sol homine, le methodo sequite
pro crear omne le altere linguas auxiliar, e es le
resultato de travaliros que durava 25 annos per
equipas de linguistas que devotava un grande
parte de lor tempore a iste recercas .

Personas qui cognosce le anglese o un lingua
romanic pote leger a prime vista le lingua que
IALA produceva, ben que illes forsan haberea
necessitate de alicun studio pro usar lo
activemente, proque interlingua es un
simplification e standardisation del vocabulario
international greco-latin con un grammatica
simplicissime que usa solamente le elementos
commun inter su linguas de controlo - anglese,
francese, italiano, e espaniol/portugese - sin ulle
complicationes morphologic de iste linguas. E su
utilitate como un instrumento practic de
communication se demonstra potentissime
in omne edition de Interlingua in interlingua.

In 1953 IALA esseva dissolvite e esseva
reimplaciate per le Division de Interlingua de
Science Service.

*(Adaptate de un articulo per F. P. Gopsill
traducite in interlingua per B. C. Sexton e
publicate in Panorama, januario-februario, 1991;
martio-april, 1991; e maio-junio, 1991.)*

w 1950 roku i jej wsparcie finansowe skończyło
się. Na szczęście było wystarczająco dużo
pieniędzy, aby opublikować w 1951 roku
Interlingua-English Dictionary Godego, z 27000
wyrazów (pierwotnie zamierzenie obejmowało
jedynie 10000). A wspólnie z Hugh E. Blairem
Gode opublikował kompletną gramatykę
Interlinguy.

W ten sposób zakończyło się najbardziej
drobiazgowe studium zmierzające do
utworzenia języka międzynarodowego, o
szacunkowym koszcie 3 mln (ówczesnych -
przyp. tłum.) franków szwajcarskich. Poprzednie
starania podejmowane przy tworzeniu języków
międzynarodowych wydają się w porównaniu z
tym próżne i iluzoryczne.

Opracowanie Interlinguy przewyższa wysiłki
pojedynczego człowieka, metody przyjęte przy
tworzeniu wszystkich innych języków
pomocniczych, i jest rezultatem trwających 25
lat prac ekip lingwistów, które poświęciły tym
badaniom znaczną część swojego czasu.

Osoby, które znają angielski lub jakiś język
romański, mogą czytać opracowany przez IALA
język "a prime vista" (od pierwszego spojrzenia),
choć może będą potrzebowały nieco nauki
aby używać go czynnie, gdyż Interlingua jest
uproszczeniem i standaryzacją
międzynarodowego słownictwa grecko-
łacińskiego z bardzo prostą gramatyką, która
korzysta jedynie ze wspólnych elementów
języków kontrolnych - angielskiego,
francuskiego, włoskiego i
hiszpańskiego/portugalskiego - bez żadnych
kompliakcji morfologicznych tych języków. A jej
użyteczność jako praktycznego instrumentu
komunikacji ukazuje się w najwyższym stopniu
w każdej edycji Interlingua in interlingua
(publikacja w języku Interlingua - przyp. tłum.)

Marian Józefowicz: Interlingua dla początkujących

W 1953 roku IALA została rozwiązana i zastąpiona przez Division de Interlingua de Science Service.